

Yine tümel düşüncesizlik üstüne

Rodney Arismendi

Uruguay Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri

«Bayram etmek olmaz daha, edemeyiz:
Hâlâ doğurgan çünkü, yine doğurabilir,
murdarı doğuran dölyatağı.»
Bertolt BRECHT
(«Arturo Ui'nin yükselişi»)

ABD Amerikalılararası Güvenlik Kurulu'nca hazırlanan «80'li yıllarda Amerikalılararası yeni politika»⁽¹⁾ başlıklı gizli belgeyi okurken, insan, hemen ünlü Alman yazarının uyarısını anımsıyor. Bizi, her şey, önümüzde Reagan hükümetinin izliyeceği siyaset hattı ana doğrultuları tasarısı bulunduğu düşüncesine götürüyor.

Bu belge ABD emperyalizminin Lâtin Amerika ve Karayip bölgesi ülkelerine karşı uygulayacağı askersel-politik doktrini tanıtlıyor ve bunu, hiç abartmasız, olanca kıyıcılığıyla sunuyor. Hitler'in «Mein Kampf» ını anımsatan belge, ABD'nin dünyada hegemonya kurma ilkesine, «Uluslararası Komünizm»e karşı koymayı öngören ilkesine dayanıyor. Sözü edilen politik kategori, Sovyetler Birliği'ni ve diğer sosyalist ülkeleri, aynı zamanda sömürgecilik sisteminin çökmesiyle ortaya çıkan genç devletleri, bağımsız dış politika güden,

(1) A new inter-american policy for the eighties for the council for inter-american security, inc. Washington, 1980. Belge, Reagan'ın cumhurbaşkanı seçilmesinden yaklaşık bir yıl önce Santa Fe (ABD) Komitesi tarafından hazırlandı. Buna karşın, materyalin içerdiği ana hükümler, Reagan'ın ve en yakın yardımcılarının son demeçlerine uygun düşüyor. Belgenin hazırlanmasına, L. Francis Bouchev, Roger W. Fontaine, David C. Jordan, Gordon Summer ve Lewis Tombs (yayıncı) katıldılar. Önsözü, ABD Amerikalılararası Güvenlik Kurulu görevlilerinden Ronald Doksai kaleme aldı.

barış ve ulusal egemenlik yolundan yürüyen bütün ulusal-kurtuluş hareketlerini ve politik güçleri (parti ve hükümetleri) içine alıyor. Bu evrensel görüş gereğince, Lâtin Amerika'ya ve Karayip Bölgesi'ne («Amerikalılararası ilişkiler» mekanizması sayesinde), «ABD'nin dünya politik egemenliğini gerçekleştirmesine hizmet edecek yeni uluslararası güvenlik sistemi kalkını ve kılıcı» rolü veriliyor. Ve belgede şöyle deniliyor: «Tarihsel olarak, ABD'nin Lâtin Amerika politikası global stratejisinin bir bölümünü oluşturuyordu... Ve gerçekte Lâtin Amerika ve Karayip ülkeleri, ABD'ye, Avrupa'da, Asya'da ve Afrika'daki çabalara karşı koyabilmek üzere, kendi süper gücünün temelini atma olanağı vermişlerdir.»

«80'li yıllarda Amerikalılararası yeni politika», ABD emperyalizminin Lâtin Amerika konusunda «Monroe doktrini» adıyla bilinen geleneksel yaklaşımını yansıtıyor. Bu doktrin, yüz yılı aşkın bir zamandır, Rio Grande güneyinde yer alan ülkelerde yayılma bakımından jeopolitik bir üs olarak kullanılıyor. Doktrin ne tarihsel, ne de hukuksal bir tabanı vardır; ABD işlediği cinayetleri gizlemek için bunu incir yaprağı olarak kullanmaktadır.

Doktrin ana görüşünü, özünü didikliycek olursak, ortada, artık kabak tadı veren savdan, yani Batı yarıküresinin ABD'nin korunuk bölgesi olduğu, dünya egemenliğini elde etmek üzere her iki okyanusa çıkış eşiği olduğu savından başka bir şey kalmaz. Daha 1912 yılında, eski Kuzey Amerika Harp Bakanı Elihu Root, çok kesin olarak, «1950'ye doğru ABD'nin sınırları tüm kıtayı kapsayacaktır» diyordu. Bu bir emperyalist düştü, çünkü bunda sosyalist devrime götüren kapitalist gelişme yasaları, sömürge ve bağımlı ülkelerin uyanış halindeki halklarının oynadıkları rol gözönünde bulundurulmuyordu. Ama görülüyor ki, Root'un şimdi başka türlü ve yeni duruma göre biçimlenen bu azgınca emelleri Pentagon'un strateji uzmanlarını esinlemeye devam ediyor.

«Soğuk Savaş» döneminde ABD Güney Amerika'da egemen güç haline gelince bölgenin askersel-politik açıdan olduğu kadar, ekonomik bakımdan da tümel denetimini gerçekleştirebilmek için çeşitli bölgesel sistemler meydana getirdi. İlkönce «Truman Planı»nda dile getirilen bu eğilim Güney Amerika'da askersel güçlerin hareketlerini uyumlaştırmayı öngörüyordu ve zamanla Amerikalılararası Savunma Konseyi ile çeşitli ulusal organların kurulmasına yol açtı. Daha sonra Rio de Janeiro'da bir Uluslararası Karşılıklı Yardım Sözleşmesi imzalandı ve bu belgeye Bogota, Karakas vb. toplantılarında yeni maddeler eklendi. Bütün bu belgeler ABD'nin ülkelerimiz için kararlaştırdığı stratejik rolleri saptamaktaydı.

Batı yarıküresi kuzey kutbundan güney kutpuna kadar uzanan, iki okyanusa açılan, ABD için ekonomik ve askersel-politik bakımdan paha biçilmez derecede elverişli bir konumdu ve saldırgan Atlantik Pakti'nin cephe gerisini oluşturmaktaydı. Latin Amerika ile Karayip Bölgesindeki ülkeler hammadde sağlamak, ekonomik bakımdan köleleşmek ve imparatorluğa tamamıyla bağımlı olmak gibi hiç te imrenilmeyecek bir duruma düşmüşlerdi. Ülkelerimizin halklarına

potansiyel kurban gözüyle bakılıyor, Latin Amerika ordularının ABD tekellerinin petrol kuyularında, maden ocaklarında, endüstri işletmelerinde jandarma rolü oynamaları öngörülüyordu. İşte bu anlayışlardır ki, Güney Amerika ülkelerinde faşist ve baskıcı rejimlerin bugün de yararlandıkları «uluslararası komünizme karşı iç savaş doktrini» doğmuştur. Adı geçen rejimler savaş histerisini, anti-komünizmi ve anti-sovyetizmi körüklemektedirler.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, hemen hemen yirmi yıl boyunca ABD ve onun yanısıra diğer emperyalist devletler, insanlığı, J. F. Dulles'in ağzına sakız ettiği deyimle göre, «nükleer savaş uçurumunun kenarında» yaşamaya zorladılar. Bu dönemde bütün kıtalarda yerel savaşlar çıkardılar; Sovyetler Birliği'ne karşı, hattâ gününü de belirterek, atom silâhlarıyla saldırılar plânladılar (buna ABD'ndeki eski yöneticilerle gazetecilerin açıklamaları tanıklık etmektedir); hükümet darbeleri ve devlet yönetmenlerine, bakanlara ve politik liderlere karşı suikastlar düzenlediler; başarabildikleri yerlerde faşist ya da neo-faşist tipten diktatörlükler kurulmasını sağladılar.

Latin Amerika o günleri unutmamıştır. Panamerikanizm ve «İki Amerika'nın Ulusal Marşı» gibi parlak sözler kıtanın ABD tarafından acımasızca sömürülmesini maskeleyen, genel olarak askersel diktatörlüklere dayanan politik sistemleri süsleyip püslemek için kullanılıyordu. Halk yığınlarının gösterilerini kana boğan bu diktatörlükler Batıyı komünizmden «kurtarıyor», haklı olarak ABD'nin Sömürgeler Bakanlığı adı verilen Amerikan Devletleri Örgütü toplantılarında verilen yönergeye göre oy kullanıyorlardı.

Washington'un stratejisi bu fon üzerinde değişikliklere uğruyor, fakat bu değişiklikler genel çizgiyi ve yürürlükteki yöntemleri etkilemiyordu. Emperyalizmin başarısızlıklara uğraması ve her şeyden önce Vietnam halkının tarihsel utkusu, «soğuk savaşa» son verilmesi ve nükleer felâket tehlikesinin ortadan kaldırılması umutlarını uyandıran yeni bir durum doğurdu. Küba devrimi ve genel olarak Latin Amerika'daki demokratik ve devrimci hareket kıtamızda barış için son derece büyük bir önem kazandı. Panamerikanizmin ve ABD egemenliğinin tüm sistemi çatırdamaya başladı ve dönüşsüz bir bunalım evresine girdi. Ağır sınavlara, zaman zaman başgösteren kararsızlık ve başarısızlıklara, emperyalizmin ve faşizmin Uruguay, Şili ve daha birçok ülkelerde faşist diktatörlüklerin kurulmasıyla sonuçlanan karşı-saldırılarına karşın bölgede yeni bir dönem başladı.

SSCB ve diğer sosyalist devletlerle emperyalizm arasındaki ekonomik, politik, askersel ve tarihsel güçler dengesinin değişmesi; sömürgecilik sisteminin çökmesi; barıştan, demokrasiden, ulusal ve sosyal kurtuluştan yana bir dönüş yapılması, gerginliğin azalması gibi tüm insanlığın yaşamsal çıkarlarına yanıt veren bir süreç için elverişli nesnel koşulların yaratılmasını sağladı. Barış içinde yanyana yaşamının ve yumuşamanın karşısında, modern yığınsal kırım araçlarının kullanılmasına yol açacak bir savaş felâketinden başka seçenek olmadığı apaçıktır.

Carter zamanında başlayan ve Reagan ile çevresindekilerin, NATO'daki bağlaşıklarını bile ürküten sorumsuzca, savaştan yana eylem ve demeçleriyle kışkırtılan silâhlanma yarışı ve gerginliği artırma politikası dünyayı yeniden büyük bir tehlikeyle karşı karşıya getirmiştir.

Hiç kuşkusuz, ABD emperyalistleri Latin Amerika dahil, dünyanın hiçbir yerinde canının istediğini yapamazlar. Böyle olsa da, işi yazgıcılığa götürmeden, koçkunç bir tehdit karşısında bulunduğumuzu söylememiz gerekir: Dünya barışı ve dolayısıyla Latin Amerika'da bağımsızlık, ilerleme, demokrasi ve toplumsal değişimler tehlikeyle karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin, L. İ. Brejnev yoldaş tarafından SBKP'nin 26. Kongresinde dile getirilen yeni önerileri barışın sağlanması ve gerginliğin azaltılması için elverişli yolların aranmasına yönelik yapıcı bir katkıdır. Her ne kadar yönetici durumundaki bir emperyalist devletin cumhurbaşkanlığına gelen Reagan politik kariyerine kulak tırmalayıcı nağralarla başlamış olsa da, uluslararası güçler dengesi böyle bir arayış için elverişlidir. SBKP'nin 26. Kongresindeki konuşmada da belirttiğim gibi *insanlığın başta gelen ertelenmez ödevi barış savaşımında birliğin sağlanmasıdır. Bu savaşım Latin Amerika halklarının demokrasi, politik ve ekonomik kurtuluş uğrundaki savaşımına kopmaz bağlarla bağlıdır.*

Santa Fe'de kaleme alınan belge ve Reagan, Haig, ABD'nin Birleşmiş Milletler'deki temsilcisi Kirkpatrick ve diğerlerinin çeşitli demeçleri, Washington'un militarist politikası ile Latin Amerika halklarının sömürülmesini artırma eylemleri arasındaki diyalektik bağı ortaya koymaktadır. Bu belgenin «Yeni Dış Politika Perspektiflerinin Temeli» başlığını taşıyan giriş kısmında ABD'nin Latin Amerika ülkelerine karşı politikasıyla ilgili uluslararası önkoşullar korkunç bir felsefeye büründürülmüş olarak yansıtılmaktadır. Evet, biz bu belgeyi Hitler'in «Mein Kampf» adlı kitabıyla boşuna kıyaslamıyoruz. Adı geçen belgede: «... Dış politika halkların kendilerine düşman olan dünyada başarı sağlamalarına hizmet eden bir araçtır. Uluslararası ilişkilerde norm olarak barışı değil, savaş kabul etmek gereklidir.» ... «Sovyetler Birliği'ni sadece durdurmak yeterli değildir. Yumuşama ölmüştür artık» ... «... ABD'nin inisiyatifini elde tutması gereklidir, bunu yapmazsa mahvolur. Üçüncü Dünya Savaşı nerdeyse sona ermek üzeredir» deniyor.

Üçüncü Dünya Savaşının patlamış olması görüşü çoktandır, ABD'nin eski Panama kanalı bölgesindeki öğretim merkezlerinde Latin Amerika'lı ordu ve polis temsilcilerine verilen ve devrimci güçlerle savaşımı öğreten derslerin temelini oluşturmaktadır. Bu görüşten işkence yöntemlerinin öğretildiği dersleri tinsel bakımdan haklı göstermek için de yararlanılmaktadır. Örneğin Uruguay'da en azılı işkenceciler bile, politik tutuklulara işkence yaparken bunu ileri sürmektedirler. Pinochet ile Uruguay'lı faşist generallerin başlamış olan Üçüncü Dünya Savaşında «Batı savunularının» ön saflarında yer aldıklarını söylemeleri rastgele değildir. Bu görüş, Nikaragua devriminin başarısı üzerine Amerikan Devletleri Örgütü üyesi ülkeler silahlı güçleri komutanlarının Bogota toplantısında yeniden ele alınmıştır. Bu görüş, ABD tarafından

uydurulan «iç savaş» tezi ile birlikte, faşist ve baskıcı rejimler için «ideolojik» kanıt olarak kullanılmaktadır.

Santa Fe'de düzenlenen belge Latin Amerika'daki durumu, bölge halklarının gerçek bağımsızlığa kavuşma, toplumsal ilerleme koşulları sağlama uğrunda isteklerini bu açıdan değerlendirmektedir. Bu görüşü ortaya atanların savlarına göre «Latin Amerika ve Güney Asya Üçüncü Dünya Savaşının üçüncü aşamasına sahne olmaktadır».

Bu görüşe uygun olarak, «ya Sovyetlerin koşullarına göre barış, ya da bütün dünyada Amerikan egemenliğinin kurulması ... Seçenek budur ve zaman geçirilmeden karar alınması gereklidir» gibi katı bir formül çerçevesi içinde kompleks bir tümel dış politika izlenmesi zorunluluğu öne sürülmektedir.

Amerikan emperyalizminin en saldırgan ve serüvenci çevrelerinin gizlemeye gerek görmedikleri dünya egemenliği eğilimini ortaya koyan yazılı belgelere seyrek rastlanmaktadır. Onlar, Sovyet tehdidi uydurmasından yararlanabilmek, imparatorluklarının tehlike altında bulunduğu fikrini yaymak ve ABD'nin güvenlik sınırlarını dünyanın bütün bölgelerine uzatabilmek için insanların bilincini zehirlemeye ve psikolojik savaş yürütmeye gereksinim duyuyorlar. Washington'dakilerin başta gelen amacı, bütün dünyada ABD'nin egemenliğini sağlamak, Sovyet koşullarına göre barıştan yana olmayan ülkelerin (politik düzenleri ve ulusal çıkarları ne olursa olsun) kendilerine bağlanmasını sağlamaktır. Bunlar, ABD'nin başbelâsı korumacılığından vazgeçen ya da kurtulan ülke, hükümet, parti ve hareketlere, her tür mantığa aykırı olarak düşman gözüyle bakmaktadırlar. Bu gibi hükümelere karşı ablukalar örgütlenmekte, böyleleri darbeler yoluyla devrilmekte, yöneticilerine karşı suikastlar düzenlenmektedir. ABD emperyalizminin temsil ettiği ülkeler, özellikle Washington'un arka bahçesi, uluslararası etkisinin iç halkası sayılan Latin Amerika ve Karayipler Bölgesi ülkeleri, müdahale için potansiyel hedefler haline gelmektedir. Apaçaktır ki böyle bir tutum bıçağın sırtında, nükleer savaş uçurumunun kenarında yürümeye eşittir.

Santa Fe'de kaleme alınan belge açıktan açığa militarizm kokmaktadır. Hele Küba ile Orta Amerika ve Karayipler bölgesi ülkeleriyle ilgili eylem plânlarını kapsayan bölümü ideolojik haçlı seferi niteliğini taşımaktadır. Belgeyi hazırlayanlar iki görüşü çıkış noktası yapmışlardır: a) Karayipler Bölgesi «Marksizm-Leninizm gölü» halini almaktadır; 2) Karayip Bölgesindeki ülkeler ABD'nin zayıf yanıdır, «kıta güvenliğinin sağlanmasına yönelik tümel yaklaşımda belirli bir ağırlık taşımaktadır» ve bunları «Sovyetler Birliği'nin desteklediği Küba'nın sürekli artan aktifliği tehdit etmektedir».

Bu durumda, Küba'ya, yokedilmesi gereken baş düşman gözüyle bakılmakta; Nikaragua devrimi demokratik ve anti-emperyalist niteliği dolayısıyla hedef alınmakta; Panama, Guayana ve Grenada gibi ülkelere karşı cezalandırıcı eylemlere başvurulması sorunu incelenmektedir. Başında Furnhan'ın bulunduğu Guayana'ya «Sovyet yanlısı Marksist devlet» adı verilmektedir. ABD'nin,

Kosta Rika ile Venezuela'daki demokratik güçlere karşı düşmanca eylemleri, ve her ne kadar çok ihtiyatlı, özel bir politika güdülmeye çalışılırsa da, Meksika'ya karşı entrikalara başvurması unutulmamıştır. Yukarıda sözü edilen ülkelerin hükümetleri ve partileri birbirine benzememekte, politikaları arasında büyük farklar bulunmaktadır. Ne var ki, tümü de bağımsız bir dış politikaya yönelmek, ulusal zenginliklerini geri istemek, ABD tarafından yerleştirilen ve desteklenen baskı rejimlerine karşı koymak gibi suçlar işlemektedirler. ABD emperyalizmi bu ülkelerin Nikaragua'yı desteklemelerini ve Küba ile normal ilişkilerde bulunmalarını affedememektedir.

Her sey, ABD'nin en sadık dostlarının bölgedeki zorbalık rejimleri olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Santa Fe'deki danışmanlar bunlara «silâhlı azınlığın saldırılarına karşı koymak için yardım edilmelidir» çağrısında bulunmaktadır. Buradaki imleme açıktır. Sözkonusu olan, demokratik ve devrimci güçlerin devirmeye çalıştıkları Salvador ve Guatemala'daki kanlı diktatörlüklere yardımın artırılmasıdır. Reagan hükümetinin Salvador'a karşı yürüttüğü saldırgan ve uzlaşmaz politikası ve başta Küba ile Nikaragua olmak üzere Orta Amerika ve Karayip bölgesindeki ülkelere müdahaleyi artırması, adı geçen belgenin bugünkü Amerikan yönetiminin stratejisi açısından nasıl bir anlam taşıdığını açık seçik ortaya koymaktadır.

Bu belgedeki maddelerden biri, Monroe doktrinine dayanmaktadır: «Hiçbir yabancı düşman devlete, bölgede üsler ve askersel ve politik bağlaşıklara sahip olma izni verilmeyecektir». Bu madde, Amerika Birleşik Devletleri'nin tam uydusu olmaktan vazgeçen ve, 1944-1945 yıllarında Guatemala'da görüldüğü gibi, öz yasalarından ABD tekellerine karşı yararlanmaya cesaret eden tüm hükümetlere yöneliktir. Bu gibi hallerde hükümetler, sosyalist veya bağlantısız ülkelerle politik bağlaşıklık kurmakla suçlanabilir. Örneğin Washington, sosyalist devletlerle ve yeryüzündeki tüm güçlerle dostça ilişkiler kuran ve Küba'nın politik dostu olan Nikaragua'nın cezalandırılmasından çok hoşnut olabilir. Fakat, Fidel Castro'nun dediği gibi, ABD'deki çürümüş finans oligarşisi ile Pentagon ve CIA halklarımızın politik düzenini ve ideolojisini saptama hakkını kimden almışlardır?

Panama konusundaki tutum da bundan farklı değildir. Belgede Latin Amerika ülkeleri ordularının Karayip denizi bölgesinde kuvvet gösterisi yapmaya zorlanabilmeleri için, Carter tarafından imzalanan kanalla ilgili anlaşmaların basbayağı değiştirilmesi istenmektedir. Bununla ilgili olarak şunlar belirtilmiştir: *Kanalın Amerikalılararası Savunma Konseyi'nin denetimi altına verilmesi ve «Sovyetler Birliği'yle bu yarıküredeki komünist bağlaşıklarının, bizim yaşamsal çıkarlarımızı savunmaya hazır, kararlı ve yetenekli olduğumuzu» anlamları için bir güvenlik bölgesi haline getirilmesi gereklidir.*

Bizi, Hitler'i düşünmeye zorlayan bu çılgınca programda Küba'ya karşı savaşın başlatılması önergesi de yer almaktadır. Belgede «ABD, Küba'nın SSCB'ne bağımlı bir devlet statüsünü sürdürmesine daha fazla göz yumamaz» denilmektedir.

Sadece bağımlılığı ve boyun eğmeyi gerektiren ilişkilerden yana olan ve böyle ilişkileri dayatan dolar emperyalizmi sosyalist topluluğun bir parçası olan Küba'nın aynı zamanda özgür ve bağımsız bir ülke olduğunu anlamıyor, ya da anlamaz gibi görünüyor. Bu durum, Küba'yı, gelişen ve ayrı ayrı yollar-
dan eyleme geçen, çeşitli derinliğe ve birbirinden farklı sınıfsal içeriğe sahip olan politik akımlara yer veren bir bölgede savaşımın ön saflarına yükseltmiştir. Bu akımlar birbirine uymasa da, temsilcileri ekonomik bağımsızlık, tam politik bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme ilkelerini benimsemiş durumdadırlar. ABD'ye bağımlılığın kaçınılmaz olduğu efsanesini yerle bir eden sosyalist Küba ikinci kurtuluş yolunda dinamik gelişmenin simgesi olmuştur ve olmaya devam etmektedir ve aynı zamanda bu alanda bir örnektir.

Küba devrimi, kıtada emperyalist egemenliğin geçirmekte olduğu bunalımın gözle görülür kanıtı oldu. Bu bunalım derinleşmesini sürdürüyor ve ne zora başvurmakla, ne de politik rüşvetle durdurulacak durumda değildir. Çünkü bu bunalım halklarımızın bağımsızlığa karşı duydukları ateşli istek sonucunda ortaya çıkmıştır. ABD yöneticilerinin panamerikanizm demagojisinden, hegemonya temelini genişletmek için geleneksel «kırbaç» politikasına, oradan da müdahaleye ve faşist rejimler kurmaya, Carter'in insan hakları masalından Reagan'ın emperyalist yöntemlerine geçmesi ve bunların tümü özgürlüğe susanmış olan ve özgür olmaya başlayan Latin Amerika ülkelerine karşı hazırlanan plânların iflâsa uğradığını ortaya koymaktadır.

ABD, yirmi yıldan fazla bir süredir Küba'ya karşı abluka uygulamakta, bu ülkeye silâhli çeteler göndermekte, baltalamalar ve Küba devrimi yöneticilerine karşı suikastlar örgütlemektedir. Küba bütün bunlara karşı koymakta ve eskisine kıyasla daha da güçlenmektedir. Her ne kadar Küba'ya karşı düzenlenen düşmanca eylemler listesi bir hayli uzunsu da, 1962 yılındaki *Karayipler bunalımından sonra, ilk kez olarak, ABD'nin hükümet danışmanlarının belgelerinden birinde, yeniden Küba'ya karşı savaşa girilmesi sorunu açıkça ve küstahça ortaya konmaktadır*. Bu amaçla ilkönce Küba'ya karşı cezalandırıcı eylemler düzenlenmesi ve Latin Amerika'nın diğer ülkeleriyle savaşkan dayanışmadan vazgeçmemesi halinde daha ciddi önlemler alınması öngörülmektedir. Fakat her şeyden fazla Küba'lı devrimcilerin SSCB ile enternasyonalist bağlarına son vermeleri, Afrika'daki özgür hükümetlerle işbirliğinden vazgeçmeleri istenmektedir. Ayrıca «propagandamız başarı kazanmazsa, Castro'ya karşı ulusal kurtuluş savaşı başlatmamız gereklidir» denilmektedir.

Buna, bir uyarıda bulunuyormuş, ya da böyle bir tehditten haberi varmış gibi, Fidel Castro, Küba Komünist Partisi'nin 2. Kongresi'nde şu yanıtı verdi: «Bu aşamada birbirine kopmaz bağlarla bağlı olan ödevler, sosyalist emek ve savunmadır. Eğer ülkemize saldırıda bulunulursa, Küba halkı sonuna kadar savaşacaktır.»

Yeryüzünde yirmi yıldan fazla bir süreden beri «Küba yalnız değildir» belgisi yansımaktadır. Vaktiyle Vietnam halkıyla olduğu gibi, tüm halklar Küba

halkının yanındadır. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler, yeryüzündeki ve özellikle Latin Amerika'daki emekçiler ve ilerici hükümetler onu daima desteklemişlerdir ve destekleyeceklerdir.

Küba'ya saldırılmak demek, dünya barışıyla savaşı birbirinden ayıran sınırın hemen eşiğine ayak atmak demektir. Bu nedenle sadece devrimciler ve demokratlar değil, emperyalistlerin böyle çılıncı tutumlarına bütün akılı başındaki insanlar karşı koyacaklardır. ABD'deki parlamento üyeleri, kilise çevrelerinin temsilcileri, aydınlar ve yığınsal örgütler Washington'un Orta Amerika'da ve Karayip bölgesinde askersel güce başvurma, Küba'yı tam abluka altına alma bu ülkeye müdahalede bulunma niyetlerini protestolarla karşılamaktadırlar. Bu güçler yeni bir Vietnam'ın doğabileceği uyarısında bulunarak ABD'nin geçirdiği ağır yenilgiyi anımsatmaktadırlar. Bu konuda emperyalist çevrelerle bile çelişkiler ortaya çıkmaktadır.

Böyle olsa da tehlikeyi küçümsememek gerekir. Bu konuda hafif davranmak veya Voltaire'in «Safdil»i gibi safça iyimserliğe kapılmak, emperyalizmin özünü unutmak, onun yüzyılımızdaki tarihini gözden kaçırmak ve aynı zamanda ABD yöneticilerinin Santa Fe'deki belgede yer alan acayip görüşlerini iştmemek için kulaklarımızı pamukla tıkamak anlamını taşır.

Latin Amerika'da demokrasi ve özgürlüğe bağlı herkesin başı üzerinde tehlike dolaşmaktadır. Sözkonusu niyetlere karşı, başta Latin Amerika halkları olmak üzere, bütün dünyanın savaşım yürütmesi gereklidir. Küba'nın ve Nikaragua'nın desteklenmesi, Salvador ile Guatemala'ya, Panama'daki yurtseverlere karşı dayanışma gösterilmesi, Uruguay'da ve Şili'de ve diğer ülkelerde faşizme ve baskı rejimlerine karşı, demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm için yürütölen savaşıma sıkı sıkıya bağlıdır.

Reagan'ın Beyaz Saray'a adım atar atmaz söylediği bütün sözler ve giriştiiği bütün eylemler şuna tanıklık etmektedir: Santa Fe'de düzenlenen belge ABD'nin Latin Amerika politikası için bir program niteliğini taşımaktadır.

İlk gürlütü patırtı Salvador halkının kahramanca savaşımlı dolayısıyla çıkarıldı. Ülkeye egemen olan katil cuntanın, Küba ile Nikaragua'nın aracılığıyla, Sovyet saldırısına uğradığını ileri süren Reagan ile çevresindekiler, sözkonusu ülkenin içişlerine karışmaya hız verdiler ve demokratik güçlerin başkaldırısına son vermek için müdahaleye girişeceklerini ilân ettiler. Bu arada dışişleri bakanı general Haig Küba'ya karşı tam abluka uygulama ve istilâ tehditlerinde bulundu. ABD hükümeti Salvador'a açtığı kredileri durdurdu ve yiyecek savaşımın biçimlerinden biri olarak buğday kredilerini dondurdu. Öte yandan Nikaragua sınırlarındaki silâhli kışkırtmaları açıktan açığa destekledi ve Orta Amerika'da savaş başlayabileceğini, ABD'nin baskı rejimlerine silâh vereceğini ve savaş operasyonlarını yöneteceğini duyurdu. Bugün ABD'nin Miami kentinde herkesin gözü önünde Somoza'nın eski muhafızlarıyla Küba'lı ücretli askerler talim görmektedir.

Washington, korkutmaya yönelik şantajı açık militarist eylemlerle birleştii-

rerek, Karayip denizinde büyük askersel manevralar düzenlemektedir. Bunun yanısıra, bir süre önce imzalanan anlaşmaları göz göre göre çiğniyerek, Panama kanalı bölgesinde Küba'ya, Antiller Bölgesi ülkelerine ve Orta Amerika devletlerine karşı savaş provası niteliğinde operasyonlar örgütlemektedir. Ve ensonunda, emperyalizmin Küba'dan kopardığı topraklarda bulunan Guantanamo yakınlarında nükleer silâhlar yüklü gemiler dolaştırma provasyonuna başvurmaktadır.

General Haig, ilk basın toplantısında: «Terörizmle savaşım, dış politikamızda, bundan önce insan hakları sorununun taşıdığı öneme eşit bir önem taşıyacaktır»,⁽²⁾ dedi. Emperyalizmin borazanı, bu sözleriyle tüm ilerici insanlığın bildiği ve kınadığı gerçek terörizmi, bütün politik sözlüklerde yer alan kavramı kastetmiyor. Haig, bir zamanlar Hitler ile Göbbels'in Avrupa'daki direniş hareketine verdikleri anlamı gözönüne almakta ve tekrarlamaktadır. Kısacası, ABD hükümeti terörizmi, demokrasi uğrunda devrimci savaşımı, ulusal kurtuluşla ve sosyalizmle resmen özdeşleştirmektedir.

Böyle bir anlayış, tarihsel plânda Güney ve Kuzey Amerika'daki tüm kurtuluş savaşımclarını, Bolivar'dan George Washington'a kadar tüm kahramanları kapsayabilir. Günümüzde bu tarif, Birleşmiş Milletler Örgütünde temsil edilen ve sömürge imparatorluklarının yok edilmesinden sonra kurulan devletlerin çoğunu kapsamaktadır. Reagan hükümeti bugün Salvador ve Guatemala'daki yurtseverleri böyle adlandırmaktadır. Oysa bu ülkelerdeki devrimci harekette herkesin bildiği gibi komünistler, hristiyan-demokratlar, sosyal-demokratlar, katolik din adamları, serbest meslek sahipleri, yüksek okul öğretim üyeleri vb. yer almaktadır. Bir gün Şili, Uruguay, Paraguay, Bolivya, Haiti vb. gibi ülkelerde faşistlerin ve faşist eğilimli diktatörlerin ezdiği halkların kahramanca direnişi gitgide daha yüksek bir düzeye ulaşır ve silâha başvurma (Birleşmiş Milletler kararları gereğince halklar bu hakka yasal olarak sahiptirler) derecesine gelirse, o zaman ABD hükümeti başkaldıran yurtseverlere terörist adını verecektir. İşte Washington'un tanımlamasındaki potansiyel caniyane nitelik budur.

Haig'in yanısıra ABD Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinden William Dyess, bugünkü hükümetin resmi doktrini haline gelen «terörizmle savaşım» anlayışını açıklarken, dünya basını temsilcilerini şaşkınlık içinde bırakan şu sözleri söylemiştir: «Biz yasal yolla kurulan rejimlere karşı olan devrimci grupların finans bakımından desteklenmesine ve bunların yetiştirilmesine ve ayrıca bu gibi gruplara silâh satılmasına veya verilmesine terörizm diyoruz».⁽³⁾ Bu sözlerden sonra da Salvador'da olup bitenlerin terörizmden başka bir şey sayılamayacağını ileri sürmüştür.

Bu daha önce eşi görülmemiş bir tanımlamadır ve Salvador örneği ABD'yi bir bumerang gibi çarpmıştır, çünkü aradan henüz birkaç gün geçtikten sonra

⁽²⁾ «El Pais», 29 Ocak 1981.

⁽³⁾ «El Pais», 29 Ocak 1981.

Reagan, başında bulunduğu hükümetin boş yere laf etmediğini kanıtlamak istercesine Washington'un, Pakistan topraklarından açıktan açığa Afganistan'a saldıran gericilere geniş ölçüde silâh yardımı yapmak ve bu arada ağır silâhlar göndermek kararını aldığını açıklamıştır. Ayrıca Portekiz'in eski gizli polis örgütü PIDE'nin ajanlarından olan ve Güney Afrika ırkçılarıyla birlikte Angola'nın güneyinde, Namibya'dan kaçan birçok insanı öldürmekten suçlu olan Savimbi'ye yardım edileceği de açıklandı. Bu iki örnek, ABD hükümetinin kendi doktrininde yer alan ilkelere yaklaşımını göstermektedir. Belki de burada Reagan, Afganistanlı eşkiyaların da, Savimbi'nin emrindeki katillerin de bilimsel anlamda olsun, sosyal anlamda olsun devrimci olmadıklarını söyleyebilir.

ABD'nin «yasal» saydığı rejimler konusunda da açıklık yoktur. Salvador'daki hristiyan-demokrat askersel cunta, diktatör Romero'nun düşmesiyle sonuçlanan hükümet darbesi sonucunda kurulmuştur. Washington'un rızasıyla yapılan bu gibi darbeler ve karşı-darbeler bu küçük ülkeyi yarım yüzyıldan beri yıpratmaktadır. Şili'de Pinochet de ABD hükümetinin halk tarafından seçilmiş olan başkan Allende'ye karşı örgütlediği ve finanse ettiği faşist darbe sonucunda erke gelmiştir. Nikaragua'da, zorba Somoza, kendisinden sonra oğullarının eline geçen korkunç baskı rejimini de, ABD deniz piyadelerinin ülkeye çıkarılmalarından sonra kurabilmiştir. Uruguay'da uzun yıllar yönetimde bulunan anayasal hükümet de yine Washington'dan esinlenen darbeciler tarafından ortadan kaldırılmıştır ...

Bu örneklerle daha birçokları eklenebilir. Fakat Dyess'in söz ettiği *yasallığı* nasıl açıklamalı?

Reagan hükümeti Latin Amerika'daki zorbaları dost saymaktadır. Bunların arasında sadece Nikaragua halkının devirdiği Somoza hanedanı istisnadır. Böyle olsa da, Santa Fe belgesini hazırlayanlar bunlar için de gözyaşı dökmekten kendilerini alamamışlardır. Bu durumda açık seçik ortaya çıkan şudur: *Yasallık* için tek ölçü, şu veya bu hükümetin emperyalistlerin çıkarlarına uygun olup olmadığıdır.

Terörizmle ilgili bu yeni tanımlama, herşeyden önce halkçı-demokratik hareketlerin özgürlük, bağımsızlık ve sosyal ilerleme için, ABD hükümetiyle diğer emperyalist devletlerin hükümetleri tarafından desteklenen ve tepeden tırnağa silâhlandırılan faşist ve baskıcı rejimlere karşı yürüttükleri savaşta yardım elde etme haklarını kuşku altına sokmak için gerekli sayılmıştır. Burada, bu güçlerin hangi ülkeden olursa olsun silâh satın almak gibi yasal hakları da sözkonusudur.

Öte yandan terörizmi politik kategori olarak ele alırsak, bunun ABD emperyalistlerinin geçmişteki ve bugünkü eylemlerine tamamiyle uygulanabileceğini görürüz. Biz Latin Amerika halkları, emperyalizmin ne demek olduğunu kendi deneyimlerimizle biliyoruz. Fazla uzağa gitmemek için, Amerikan kongresinin Watergate olayıyla ilgili olarak yaptığı incelemenin materyal-

lerini anımsamak yeterlidir. Bunların arasından herşeyden önce senatör Frank Church başkanlığındaki komisyonun hazırladığı belgeyi görelim. Bu belge, ABD'nin birçok ülkelerin içişlerine terörist yöntemlerden yararlanarak karıştığını göstermektedir. Belgede CIA'nin önuş yıllık bir dönem içinde Küba, Kongo, Vietnam, Dominik Cumhuriyeti, Şili, Guatemala, Peru, Laos, İran, Endonezya vb. gibi ülkelerdeki eylemleri açıklanmaktadır. Bu arada, başta Fidel Castro ve Raul Castro olmak üzere, Küba devrimi yöneticilerine karşı en hayali dedektif romanlarını gölgede bırakan suikast hikâyeleri yer almaktadır. Belgede özellikle, ABD'nin eski başkanlarından Johnson'un 30 Temmuz 1973'te yaptığı açıklama göze çarpmaktadır: «Biz, Karayip bölgesinde cinayetlerle uğraşan tam bir anonim şirket meydana getirdik».

Santa Fe toplantısında hazır bulunan uzmanların gösterdikleri yollardan hareketleyen Reagan, günümüzde bu şirkete milyonlarca dolar yatırımda bulunmaktadır.

Dyess açıklamasında, ABD ile SSCB arasındaki ilişkilere, yani barış içinde yanyana yaşama, barış, yumuşama, SALT anlaşmaları bv. konulara da değinmekte ve SSCB'nin bu ilişkilerin çıkarları adına «Latin Amerika'ya... sızmadan vazgeçmesi gerektiğini⁽⁴⁾» ileri sürmektedir.

Dyess konuşmasında şunları da belirtmiştir: «Sovyetlerin Namibya'dan Salvador'a kadar teröristlere yardım alanında oynadığı rol, yarının yazgısını saptamada temel etkeni oluşturacaktır ... Biz, Karayip bölgesinde Küba ve Afrika'da Libya gibi Moskova'nın çıkarlarını temsil eden ülkelerin eylemlerini dikkatle izleyeceğiz.»⁽⁵⁾

Bu bir yığın, inandırıcı olmaktan uzak lâf arasında ciddi bir politik analiz, ya da, bu sorunun görüşme masasına getirilme isteğinin en küçük bir izi görülüyor. Besbelli ki, bu bir amaca yöneliktir. Yani, sorumsuz demeçler ve kulak tırmalıyıcı protestolarla ABD hükümetinin Orta Amerika'da ve Karayip bölgesinde silâhli çatışmalar ve jandarma operasyonları düzenlemek, başka bölgelerde açıktan açığa müdahaleye başvurmak isteği maskelenmektedir. Bunu yapanlar aynı zamanda Sovyet yöneticilerinin barış ve yumuşama uğrunda yapıcı bir diyalog kurulmasıyla ilgili olan ve en çeşitli çevrelerde olumlu yankılar uyandıran çağrılarını gürültüye getirmeyi istemektedirler.

Sırası gelmişken burada iki önemli noktayı vurgulamak gerekiyor: a) Herkesçe bilindiği gibi, Sovyetler Birliği'nin terörizm karşısında uluslararası işçi ve komünist hareketinin ilkesel konularına, Marks'ın, Engels'in ve Lenin'in öğretilerine dayanan tutumu olumsuzdur: b) kuşku yok ki, Latin Amerika'da kurtuluş hareketi, Jose Marti'nin deyimiyle ikinci kurtuluş için savaşım, terörizm olmadığı gibi, uydurma Sovyet sızması hareketi de değildir. Kurtuluş hareketi Küba halkının tarihsel utkusu ve bu halkın sosyalizm yoluna koyulması sonucunda, dolar imparatorluğuna karşı, demokrasi için yüzyıllarca

(4) «El Pais», 29 Ocak 1981.

(5) «El Pais», 29 Ocak 1981.

sürdürülen savaşımın bir sentezi olmuştur. Yeni bir yükseliş evresine giren ülkelerimizin ekonomik, sosyal ve politik gerçeklerinden kaynaklanan bu hareketin başta gelen kanıtlarından biri Nikaragua devriminin başarısıdır. Ekim Devrimi ile başlayan çağımızda sözkonusu hareket, özellikle yeryüzündeki güçler dengesi açısından tarihsel boyutlara varmıştır.

ABD'ndeki yeni hükümetin dünya barışının çözüme bağlanması için Sovyetler Birliği ile girişilecek diyalogu, Latin Amerika'daki ekonomik ve sosyal ilişkilerin dondurulması ve faşist baskıcı rejimlerin sürdürülmesi koşuluna bağlaması sadece perspektiften yoksun bir şantaj değil aynı zamanda gerici bir ütopyden başka bir şey değildir. ABD'ne Latin Amerika'daki faşist ve zorba dostlarının sonsuzluğa kadar erki elde tutacaklarını, Batı yarı-küresindeki emperyalist egemenliğin sarsılmadan sürüp gideceğini kimse garanti edemez.

Bugünkü ABD yönetiminin niyetleri açıktır: «İnsan hakları»nı savunmaktan sa sözümona terörizme karşı savaşmak, pratikte Güney Amerika'daki faşist rejimleri ve diğer diktatörlükleri etkin olarak desteklemek, ABD'den bağımsız bir dış politika gütmeye istekli ilerici hükümetlere saldırmaktır.

General Haig'in basın konferansından birkaç saat önce bir demeç veren Dyess, «ABD şu andan başlayarak başka hükümetlere karşı istem, ya da eleştirilerini sadece diplomatik yollarla iletacaktır»⁽⁶⁾ demiş, haber ajansları bu sözleri hemen yorumlayarak şu sonuca varmışlardır: «...yeni politika Washington'un Arjantin, Uruguay, Paraguay, Bolivya ve Şili ile ilişkilerini onaylayacaktır.»

Beyaz Saray, aradan çok geçmeden terörizm konusunda Pinochet ile görüş birliğine vararak, Şili'nin eski dışişleri bakanı Orlando Letelier ile sekreterinin askersel cunta ajanları tarafından ABD'nde öldürülmesi üzerine Carter tarafından alınan önlemleri geçersiz saydı. Uruguay'daki diktatörlük rejimini de ihmal etmeyen Washington, bu rejime «iyi ilişkilerde» bulunmayı vadederken, Latin Amerika'daki ortak ödevlerin yerine getirilmesi için modern silâhlar önerdi.

Santa Fe'de hazırlanan belgeyi açımlayan bayan Kirkpatrick şöyle bir savda bulunmuştur: «Bu otoriter rejimler (burada Latin Amerika ile Karayip bölgesindeki kanlı diktatörlükler sözkonusudur ~ R. A.), kıyaslamaya başvurursak, kusurları ne olursa olsun, pek de fena sayılmazlar. Hiç olmazsa Marksist rejimlerden daha iyi oldukları söylenebilir.»⁽⁷⁾

ABD yönetmenlerinden birinin Somoza'yı nasıl kanadı altına aldığına ve ona «köpoğlü köpektir, ama bizim köpeğimizdir» dediğini herkes anımsamaktadır. İşte Reagan hükümetinin Latin Amerika ile ilgili politik çizgisi, bizim olmak koşuluyla köpoğlü köpekleri bile beslemeli ve desteklemeliyiz anlayışına dayanmaktadır.

⁽⁶⁾ «El Pais», 29 Ocak 1981.

⁽⁷⁾ L'Humanite, 7 Mart 1981.

Santa Fe belgesini hazırlayanlar plânlarını gerçekleştirmek amacıyla Amerika-lararası Savunma Konseyini dayanak yaparak, Rio de Janeiro sözleşmesinin yeniden yürürlükte sayılmasını istemektedirler. Bu sözkonusu organı yüceltmek, onun ulusal çerçeveyi aşan ve halk düşmanı askersel darbelerle sıkı bağı bulunan Pentagon'un Latin Amerika ülkeleri ordularını denetleme yetkisini artırma işlevini güçlendirme anlamını taşımaktadır.

Bugünkü ABD hükümetinin plânları Latin Amerika üzerine kara bir bulut gibi gerilmiştir. Bu plânlar halklarımıza daha acımasız sömürü, faşizm ve yeni yeni kanlı diktatörlükler getirmeye yöneliktir. Bu arada ilkönce Küba'da, sonra da Nikaragua'da başarıya ulaşan ve kıtanın görünümünü değiştirmeye başlayan kurtuluş hareketini engellemek amacıyla doğrudan doğruya müdahale de sözkonusu olabilir. Salvador'daki cuntanın çokyanlı desteklenmesi, Karayip bölgesindeki açık seçik askersel kışkırtmalar Washington'un bu plânları boş yere hazırlamadığını göstermektedir.

Şu halde şantaj, psikolojik savaş, Avrupa'daki bağlaşıklar üzerinde baskı yapma ve Latin Amerika ülkeleri hükümetleriyle ulusal-reformist partilere gözdağı verme ve bunun yanısıra sorumsuz nutuk ve demeçlerle dış ve iç politikada belirli amaçlar güdülmesi gibi ögelerin gözönünde bulundurulması gereklidir. Bunun yanısıra silâhlanma yarışının hızlandırılması, nükleer programlarla ilgili harcamaların büyük ölçüde artırılması ve hattâ NATO üyesi Avrupa'lı bağlaşıklarının bu konulardaki ikircimliklerinin ortadan kaldırılması için durumdan yararlanılmaktadır. Koparılan bütün güdümlerin ardında güdülen başlıca amacı görmemiz gerekir: Reagan hükümetinin politikası ABD'deki en saldırgan ve aşırı emperyalist çevrelerin emellerini yansıtmaktadır. Bu ise, barış için, bu arada Latin Amerika için gerçek bir tehlikedir. Bu nedenle Santa Fe'de düzenlenen belgelerdeki tek satırı küçümsemek gerekir. Uygulamalar, birçok görüşlerden sadece biri ile değil, ABD'nin Latin Amerika politikasının tümel ve sonul amaçlarıyla karşı karşıya bulunduğumuzu kanıtlamaktadır. Burada sorun sözkonusu çevrelerin dünyada ve Latin Amerika'da bugünkü güçler dengesi durumunda ne kadar ileriye gidebilecekleridir.

Halkların dilinde bilge bir atasözü vardır: Hiç kimse gölgesinden öteye atlayamaz. Bugün yeryüzünde -son politik olayların bir kere daha kanıtladığı gibi - militarist azgınlığa ve serüvenciliğe karşı koyan geniş yığınlar vardır. Nitekim ABD'nin Salvador'a karşı giriştiği kışkırtıcı eylemler karşısındaki tepki bunu göstermiştir.

Amerikan emperyalizminin Latin Amerika'daki acımasız tutumu bu kıtada Washington'un diktasına şu veya bu düzeyde karşı koyan veya reddeden sosyal ve politik güçlerin daha da güçlenmesine yol açacaktır. Emperyalizmin ve faşizmin, 1973 yılında Amerikan hükümetince Kisinger'in yönetimi altında yürütülen karşı taaruzu ile Şili ve Uruguay'da gerçekleştirdiği darbeler, bunları Güney Amerika'nın diğer ülkelerinde izlenen olumsuz değişiklikler bölgedeki politik durumu kötüleştirdiyse de, ABD'ye karşı koyan güçlerin bir

araya gelmeleri sürecini durduramadı. Uruguay Komünist Partisi'nin daha o zaman vurguladığı gibi, faşizme karşı savaşında halkımızın ulusal demokratik çıkarlarıyla diğer halkların çıkarlarının birliğini sağlamak gereksinimi ve olanağı ortaya çıkmış oldu. Bu alanda Latin Amerika ile Karayip bölgesinde ilkesel konumlarda bulunan demokratik hükümetlerin de birleşmeleri ve Washington'dan gelen kahverengi ve kara vebaya karşı koymaları gerekmektedir.

O sıralarda bize, zaman zaman, bunun reel bir tutum mu, yoksa sadece bir istek mi olduğu soruluyordu. Diyorlardı ki: Latin Amerika ülkelerinin kapitalist gelişme düzeyinin, ABD emperyalizmine karşı yürütülen tarihsel çatışmada mutlaka keskin bir sınıf savaşımını gerektirdiği bir gerçek değil mi?

Biz buna olumlu yanıt veriyor ve bunun toplumumuzun bir özelliği olduğunu söylüyorduk. Bu özellik, her nüansı ve her eğilimi içeren sosyal-politik sürecin zorunlu bir ögesi olmuştur ve ilerde de olmaya devam edecektir. Fakat sınıf savaşımının ve proletarya ile tüm devrimci hareketin potansiyel gücünün, halklarımızın demokratik ve anti-emperyalist bir seçeneğe yönelik tarihsel savaşımında anti-faşist birlikle ilgili geniş bir politik strateji olanaklarını otomatik olarak yadsıyacağını ancak Marksizmi üstüncörü bilenler düşünebilirler. Latin Amerika'da, (sosyalist devrime dönüşmesi olanak dışı olmayan) bu tür bir devrimin gelişmesi, işçi sınıfı ile devrimci güçler arasındaki bağılaşıklığın genişlemesine yardım eden koşulların ortaya çıkması halinde bazı aşamalar, ara evreler ve hepsinden fazla politik konjonktürler olasılıklarını ortadan kaldıramaz. Bu, anti-faşist savaşımında biriktirilen deneyimlerin, en sert biçimdeki emperyalist politikanın başarısızlığa uğratılması için de elverişli olduğunu göstermektedir.

Bir zamanlar ortaya çıkan sorunların yanıtını yaşamın kendisi vermiş, uygulamalar politik alandaki tahminlerimizi doğrulamış ve pekiştirmiştir. Böyle bir yanıtı, özellikle halkların ve demokratik hükümetlerin Şili, Uruguay ve diğer ezgi altındaki ülkelerle etkin dayanışması oluşturmuştur. Ama, hepsinden daha inandırıcı kanıt, Venezuela (C. A. Perez zamanında), Jamaika (M. Manley zamanında), Panama, Kostarika, Meksika ve Küba'nın Nikaragua'daki demokratik ve anti-emperyalist devrimi desteklemeleridir. Bu ülkelerdeki Sandinist cephe etrafında yurtseverler ve demokratlar, katolik din adamları, Marksist-Leninist dünya görüşlü devrimciler ve bunların yanısıra ayrı ayrı burjuva ve küçük burjuva gurupları birleştiler. Bugün bu tür güçlerin çoğu Salvador'daki devrimi de onaylamaktadırlar. Bunların arasında ulusal-reformist partiler ve hükümetler; Sosyalist Enternasyonal ile veya Meksika'nın Oahaka kentinde kurulan çok etkili partilerarası koordinasyon örgütü (COPPPAL) ile bağları bulunan çevreler; başpiskopos Romero'nun anısına sadık din adamları yer almaktadır. Ve elbette ki, tıpkı Nikaragua'da olduğu gibi komünist ve işçi partileri de sözkonusu güçlerle birlikte hareket etmekte-

dir. Böylelikle Salvador sorunu politik bakımdan demokratik cephe niteliği taşımaktadır.

Latin Amerika'daki anti-faşist savaşımın genel stratejik hareket noktası ile, ABD'nin azgın emperyalist politikasına (Reagan'ın şimdiki doğrultusu) karşı tutum Latin Amerika'daki her ülkenin somut taktiğinin bir parçasını oluşturacak bir nitelik taşımaktadır. Ulusal strateji ise güçler dengesine, sınıfsal gelişmelerin özelliklerine, ekonominin gelişmesine, devletsel ve politik yapının biçimlenmesine, somut durumun somut analizine bağlıdır. Fakat bu strateji dünya sürecinin dinamiğine bağlı olduğu için, Latin Amerika'da emperyalizme karşı yürütülen genel savaşımdan koparılamaz. Bugünkü durumda Washington'un şimdiki politikasına son verilmesi, kıtanın faşistlerden ve zorbalardan kurtarılması istekleri her halkın ulusal ve demokratik çevrelerinin savaşımalarının bölünmez bir parçasını oluşturmaktadır.

Bizim görüşümüze göre Latin Amerika'da faşizme ve Reagan'ın güttüğü politikaya karşı savaşım, genişlemesine olduğu kadar, derinlemesine de büyümekte olan güçlerin diyalektik birliğinden yararlanılması gereklidir. Bu ise en geniş yığınların çıkarlarının kaynaştırılmasını ve aynı zamanda demokratik ve anti-emperyalist devrimin ileriye doğru gelişmesini sağlayan politik ve toplumsal güçlerin birleştirilmesini gerektirmektedir.

Reagan'ın politikası vardığımız bu sonuçları doğrulamaktadır. ABD silâhı Küba, Nikaragua ve Grenada'ya karşı, başta Salvador ve Guatemala olmak üzere, genellikle devrimci hareketlere karşı çevirmekle anti-emperyalist konumlarda kesinlikle yer almasalar da, Washington'un diktasına direnen ve daha geniş bir ekonomik ve politik bağımsızlıktan yana olan demokratik parti, hareket ve hükümetlere de saldırmaktadır.

Korku yaratılması ve tehditlere başvurulması ulusal burjuvazinin ve küçük-burjuva çevrelerinin reformist görüşlerini sarsabilir. Böyle olsa da biçimlenmekte olan eğilimler yurtsever ve demokratik güçlerin büyüyeceklerini düşünmeye elverişli bir temel oluşturmaktadır. Bu büyümenin önemli bir etmeni yığınsal halk protestolarının güçlenmesi ve devrimci hareketin sektellikten uzak, doğru politik bir çizgiyi izlemesidir.

ABD emperyalizminin yarattığı tehdidin nötralize edilmesi ve ortadan kaldırılması, çok çeşitli olmasına ve aralarında çelişkiler bulunmasına karşın, bütün bu güçlerin birleştirilmesini başarmaya bağlıdır. Başımızın üzerindeki tehlikenin içeriğini bilmemiz ve ona göre eylem yürütmemiz gereklidir.

Leninizm ve «reformlar stratejisi»

Ernst Wimmer

Avusturya Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi

Reform ile devrimin, yalnız kavram olarak değil, her bakımdan, karşıt şeyler olduğunu kabul etmeyecek kimseler olabileceğini sanmıyorum. Ama yalnız bu karşıtlığı kabul etmenin devrimcilerin devrimciliğini gösterdiğini söylemek yeterli değildir. Devrimciler, devrimin gerekliliğini kabul ettikleri gibi, reformun gerekliliğini de tanırlar; bunları ilerleme için gerekli sayar, aralarındaki son derece karmaşık ilişkiyi ve bunun bir kez oluşup, artık sürgit değişmeyen bir ilişki değil, ikisini ayıran sınırın değişkenliğiyle hareketli bir ilişki olduğunu belirtirler. Reformizmin ve küçük burjuva devrimciliğinin, aralarında durmadan çekişen bu Siyamlı İkizler'in tipik bir aldanışı vardır. Onlara göre, bu «sınır», karşıtlığın yanlarından birinin «büsbütün olumsuz» bir ışık altında görüneceği veya tamamen kaybolacağı, kutuplardan yalnız birinin varolacağı biçimde çizilebilir. Tek sözle, yeni topluma ya bellibelirsiz, yumuşak bir geçiş, ya da «kesinlikle kopuş», «varolanın kesinlikle reddi», her sorunda ve her ahvalde «sırf devrimci karar» yandaşlığı. Ve birinde de, öbüründe de, tekyanlılık teori düzeyine, tek bacakla topallama da ileri hareket koşulu düzeyine çıkarılıyor. Birinciler yalnız çeşitli sürümleri; ikinciler sırf sıçrama ve yarışmaları tanıyorlar.

Gerçekte ise gelişme diyalektik oluyor. Ve V. İ. Lenin'in işaret ettiği gibi, reform ile devrim arasındaki karşıtlık «mutlak olamaz; bu sınır donuk değil, canlı, hareketli bir sınırdır ve bizim bunu her ayrı somut durumda belirlemeyi becermemiz gerekir.»⁽¹⁾ Lenin, Kautsky'nin formülünü «sorunun burjuva açısından konuluşu» olarak niteliyordu. Ve şöyle diyordu: Ya reformist politika, ya da reformlardan vazgeçilmesi.⁽²⁾ Kautsky'nin bu formülünde, reformlar feda edilerek, burjuva düzenini devirmekten vazgeçilmesi öne sürülüyor. Dayanıklılığı, direşkenliği yitiren küçük burjuvazi, ya devrim, ya da reformizmin çıkmazı diye koyuyor ortaya sorunu. Ve küçük burjuvazi, «yalnız iradenin dağlar devirdiği»ni, tarihi «seçkinlerin kararlı tutumu»nun yaptığını, her duvarı, giderek en sağlamını bile yıkmaya birkaç serdengeçti'nin yeterli olduğunu düşünüyor.

Reformlar ne değildi ki! Sınıf güçleri dengesini ve savaşım koşullarını değiştirme aracı. Emekçilerin toplumsal rolünü artırma yönünde belirli bir adım, hem de zırlar içindeki düşman üzerinde utkuya ulaşmak için gerekli güçler dengesine kadar varan bir adım. Ama bunlar, kimi zaman küçük de sayılamıyacak değişikliklere, birçoklarının yazgısını geçici olarak heffiletlen,

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 20, s. 167.

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 30, s. 260.

bir yandan da daha büyük, çözücü değişikliklere set çeken değişikliklere yol açıyordu. Reformlar geçici geri çekilme aracı, dinlenme, güçleri toplama ve düzenleme olanağı aracıydı. Uçuş pisti, devrime doğru trampren (sıçrama tahtası) hizmeti görüyordu. Ne ki, bunlar, set de olabilir, karşı-devrimin geçici utkusunu kolaylaştırma aracı da olabilir, gericiliğin ilerlemeyi yatırmak istediği tabuta kapak da olabilirdi.

Birçok etkenleri dikkate alan en titiz bir değerlendirme yapılmadan, toplumsal gelişmede reformların yeri kolay belirlenemez, «ikili» karakteri anlaşılamaz.

Sosyalist dünyanın oluşması ve ortaya çıkmasıyla, reformların yapılması olanakları ve oynayacağı rol, artık yalnız şu veya bu ülke halkının savaşımına – son çözümde kesin söz bu halkın olsa bile – bağlı olmaktan çıkıyor. Devrimin utkuları, sermayede ve partnörlerinde, bir süre için şaşılmalı bir «reform yandaşlığı»⁽³⁾ doğurabilir. Demek oluyor ki, reformlar konusunda doğru yaklaşım, giderek her defasında, somut ve değişken koşullarda daha yeni biçimde ortaya konulmakta olmasından ötürü de, çok karmaşık bir sorundur ve olağanüstü sorumluluk gerektirmektedir.

YENİ VE ESKİ REFORMİZM

Lenin'in «... sosyalist devrime karşı reformizm. İşte çağdaş ilerici», bilgili burjuvazinin formülü budur,»⁽⁴⁾ dediği günlerden beri geçen zaman içinde, sosyalizm güçleri kıyas kabul etmeyecek kadar büyüdü. Ama sermaye de kendi varlığını savunma çabaları içinde çok şeyler öğrendi. Bir yandan, gelişmeyi bütünüyle ele alacak olursak, sosyalizmin başarıları ve devrimin bütün yeni utkuları, sermayeyi «ikinci egemenlik yöntemi»ne, yani reformlara, ödünlere, başışlara başvurmak zorunda bırakıyor. Öte yandan, devrimci hareketin başarıları da, kapitalizmin genel bunalımının şiddetlenmesi de, gelişmeyi yine bir bütün olarak ele aldığımız takdirde bile, bu yöntemin olanaklarını birhayli sınırlandırıyor, çünkü kapitalist ülkeler arasında çok önemli politik

⁽³⁾ Avusturya, kapitalist dünyanın birçok sosyal-politik reformlar yapılmış ülkelerinden biridir. Tarihsel açıdan, ülkede iki «reformlar dönemi» görüyoruz: Birincisi, 1918'den, Habsburg krallığının düşmesinden sonra, yığınların devrime doğru ilerlediği 20'li yıllar başlangıcına kadarki dönem. İkincisi, 1945'ten, Hitler faşizminin ve eski devlet egemenliğinin ortadan kaldırılmasından sonraki dönem. Birinci dönemde, sermayede «reformlara yatkınlık» uyandıran ve onu reformlara iten neden Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin Avusturya üzerindeki etkisiydi; ikinci dönemde Sovyet Ordusu'nun faşizmi yenilgiye uğratması ve diğer etkenlerdi. Sermayenin temsilcileri, Avusturyanın «kızıl komşuluğu» olmasaydı, reformcu ödümlerin elbette bu kadar cömert olmayacağını itiraf ediyorlardı. Ve böylece, reformlar, biraz başka anlamda olsa bile, iki kez, devrimci savaşımın «yan ürünü» oldu. Şimdi ülkede sosyal ulaşımın dondurulması veya sınırlandırılması evresi başladı.

⁽⁴⁾ V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 20, s. 305.

ayrımalar bulunuyor. Ve bundan ötürü, çağdaş kapitalizm, *egemenliğinin iki temel biçimini* eskisinden epeyce daha büyük ölçüde bağdaştırmak, bunların birincisini, yani önemli reformlara yanaşmazlık, zorkullanım, açık terör yolunu «son çare» olarak daima açık tutmak üzere, bunların yalnız biçimlerini değiştirmek zorunda kalıyor.

Bugün, kuşkusuz, işçi hareketinde oportünizm için, eskiden olduğu gibi, göreceli olarak geniş bir nesnel temel vardır. Ve şimdi, hiç olmazsa devlet-tekelleştirilmiş kapitalizmi ülkelerinde, reformların boyutlarına, ana karakterine ve içeriğine ilişkin bir tek önemli sorun gösterilemez ki, bunun üzerinde üç ana gücün birincisi, yüksek *sanayili kapitalist ülkelerin hiç birinde artık çoktandır bir birlik* gösteremeyen ve şöyle böyle ilerici olduğunu da söyleyemeyeceğimiz «çağdaş burjuvazi» dir. İkincisi, kapitalizmin çelişkilerinin sertleşmesi yüzünden, içinde sürtüşmelerin, anlaşmazlıkların ve giderek bölünmelere götüren bunalımların eksik olmadığı reformist işçi hareketidir. Üçüncüsü de, reformlar için savaşım yürüterek, daha öte ilerlemek ve sosyalizme götüren adımlar atmak üzere dayanak noktaları (çoğu kez dayanıksız ve sağlıksız konular olsalar bile) yaratabilen devrimci işçi hareketidir. Bu hareket, reformizmin etkisi altında bulunan yığınları somut reformlar için savaşıma çekmeye çalışıyor, bu savaşımın gerekli ve yerinde olduğu, ancak köklü düzeltmelere gidilmesi için sadece reformların yeterli olmadığı gerçeğini kendi deneyimleriyle anlamalarına yardım ediyor.

Birkaç cephede devam eden bu çatışmanın karmaşıklığını dikkate alarak soruyoruz: Reformizm kavramının, yeni toplum düzenine ancak reformlarla ulaşılabileceğini düşünen partileri, akımları veya işçi hareketi temsilcilerini kapsadığı görüşü, bu yaygın tanımlama yasal mıdır? Bu tanımlama sorunun özünü yansıtıyor kuşkusuz. Ama örneğin Avusturya'da reformist akımların karakterini belirleme sözkonusu olunca (ülkemizde reformizmin etkisi kapitalist dünyanın diğer her ülkesinde olduğundan daha güçlüdür), bu tanımlama büyük ölçüde yetersizdir.

Daha Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, Avusturya sosyal-demokrasisi, amaç olarak yalnız sosyalizmin değil, bunu gerçekleştirmenin gerekli aracı olarak devrimin de yandaşıydı. O halde reformizm nerede gösteriyordu kendini? Viktor Adler ve Otto Bauer defalarca şunu tekrarlıyorlardı: Yalnız devrimci amaç yandaşlığı maksimum reformlara ulaşılmasına olanak verir. Ama sosyal-demokrasinin yöneticilerine gelince, onların bu yandaşlığı, hiç bir zaman, kapitalizmin «çöküşü teorisi»ni yaymaktan ve «büyük hesaplaşma günü»nü beklemeye çağırılmaktan «daha tehlikeli» bir biçim almış değildi. Öyle ki, devrimde öznel etkenin yerine «tarih»i koyuyor, tarihin kendi hükümünü kendisinin yürürlüğe koyacağını söylüyorlardı. Bu davranış tarzı, sosyal-demokrasi yönetiminin burjuva eşlikçiler bulamadığı, burjuvaziyle koalisyon ve bloklar oluşturmaya hazır olduğu halde buna olanak bulamadığı durum ve koşullara uygun düşüyordu. Ve Otto Bauer bu durumu, «devletin kendine

özgü karakteri» öyle ki, «ministerializm»le bağlaşmayı düşünmeye bile olanak vermiyor»⁽⁵⁾ diyerek belirtiyordu.

Devlet-tekel kapitalizminin oluşmasından itibaren reformizmin yeni türü doğdu, ve devrimci hareket o zamandan beri bu reformizmin sayısız belirtilerine karşı savaşım yürütüyor. Bu devlet-tekel reformizmi daha 1917'de Karl Renner tarafından en parlak biçimde formüle edildi. Bunun ana tezi – devlet strüktürünün özel işletmecilik «hücresel doku»suna nüfuz etmesi – «sermayenin en ilerici grubu»yle işbirliğinin yalnızca hukuksallığını değil, aynı zamanda gerekliliğini, zorunlu kılıyor. Bu «en ilerici» grup da tekelci sermayenin kişiliğinde, hem de büsbütün «Marksist» ruhta görülüyor. Çünkü tekelci sermaye, ana teze göre, «üretim güçlerinin gelişmesinde en yüksek düzeyi» oluşturuyor. Bu tez kendine uygun bir devlet teorisiyle, devletin reform yoluyla gelişme sonucu olarak «elden ele geçmesi» olasılığını öngören teoriyle bağdaştırılıyor. Yine bu teze göre, «sosyal yönetme devletinin örgütlenmesi» her şeyden önce «aracın kendi sahibinin üstüne çıkması»na ve son çözümde «sosyalizmin kaldıracağı»na dönüşmesine yol açıyor.⁽⁶⁾

Karl Renner daha o zaman katkısız «Marksistçe» şöyle yazıyordu: «Ekonomik, sosyal ve politik siperler toplumun her kurumundan geçmektedir». Ve Renner, bundan, «cephe hattında», sistemi birdenbire ve büsbütün altüst edecek biçimde veya burjuvaziyi alaşağı ederek değil, «kerte kerte ilerleme»nin mümkün olduğu sonucunu çıkarıyordu.⁽⁷⁾

Birkaç on yıl sonra, bu teori, Avusturya özel koşullarında, sosyal-demokrasi doruğunun «en ileri sermaye grupları»yle, daha basit bir deyişle büyük sermaye ile «sosyal partnörlük»ü, yani kurumsallaşmış, sürekli ve artık «tarihsel» olmuş işbirliği biçiminde bir yere kadar gerçekleşti. Son zamanlarda, işçiler için dağılım olanakları azaldıkça ve toplumsal zenginliğin büyük sermaye yararına sürekli olarak daha belirgin ve daha göze çarpar biçimde yeniden dağılımı alıp yürüdükçe, devlet-tekel reformizmi ile eski ve geleneksel reformizmin sosyal-demokratik nüansı arasında bir gerginlik, giderek bir çatışma belirdi. Şimdi, kârları en çoğa çıkarmaya, sistemi ve «ekonominin ulusal kapsamlı çıkarları»nı sağlamlaştırmaya mı öncelik verildiği, yoksa önceliklerin başka türlü, «eski» reformistlerde olduğu gibi ve emekçilerin çıkarlarının sırf sistemi sağlamlaştırma açısından dikkate alınmadığı biçimde mi belirlendiği sorunu reformlar uğrunda savaşım bakımından hiç de yabana atılamaz.

Bizim koşullarımızda bu ayrımın önemi gözle görülürcesine artıyor. Ama bu da yeterli değildir. Avusturya Sosyalist Partisi'nde, sistemi reformla geliştirme politikasına karşı, burjuvaziden yalnız randımanı ve verimliliği putlaştırmaya varmayı değil, aynı zamanda burjuvazinin illetlerini alıp benimsiyen ve işçi hareketinin geleneksel normlarını ve değerlerini inkârı gövdelendiren

⁽⁵⁾ Otto Bauer, Der Kampf, 1917, s. 328.

⁽⁶⁾ «Austromarxismus». Texte. Frankfurt-Main, 1970, s. 269, 281.

⁽⁷⁾ Agy., s. 283.

sosyal-demokratik menajer ve vurgunculara karşı direniş artıyor. Öyle ki, Avusturya'da muhalefet kanadından bir grup sosyalistin bildirisinde şöyle deniyor: «Kapitalist mantıkla ilişiği kesmeden, sadece bir reformdan ötekine geçmek suretiyle köklü değişikliklere ulaşmayı olanaklı gören reformizm, bizce, kabule değer bir yol değildir.»⁽⁸⁾ Ama bu muhaliflerin çıkardıkları sonuçlarda da, anti-tekelci stratejiye ilişkin küçük ve eksik çitlatmalardan öteye gidilmediği, «devletin işlevlerini yavaş yavaş emekçilerin çıkarlarına uygun bir akağa yönelme» hayallerinin aşılmadığı görülüyor.

Avusturya işçi hareketi kendi deneyimiyle şu sonuca varıyor: Reformist akımlar sermayenin bir bölümüyle nesnel olarak bağdaşamadıkları veya koalisyona giremedikleri zaman, yığınlar arasında galeyan başladığı ve köklü dönüşümler isteği güçlendiği zaman, kaçınılmazlıkla reformizmin artık olağan tanımına girmiyen türleri ortaya çıkıyor. Bunu örneklemek için, İkinci Enternasyonal'in tanınmış teorisyeni O. Bauer'in kanıtli gözlemlerini anımsatalım. Bauer şöyle diyordu: Komünistler, yalnız devrim durumu koşullarında çözülebilir sorunlar ileri sürerek, şimdiyi gelecekle karıştırıyorlar. Küçük burjuva demokratları, tersine, tarihsel gelişmenin burjuva cumhuriyetiyle bittiğini düşünüyorlar. Geleceği şimdi'yle karıştırıyorlar.

Bu tespite devrim hiç de «hesap dışında tutulmuyor», kötülenmiyor. Bauer, günlük politikada ayık görüş, ölçülülük ve gerçekçiliğin «son çarpışma» gerekliliği tarihsel anlayışıyla örnek biçimde birleştirilmesini savunuyor. Ama bir sahtecilik yapıyor: Ona göre, devrimci durum meydana geldiği zaman devrimci olmak tamamen yeterlidir. Bauer, reformları, devrimin yapılması için gerekli olabilecek savaşım biçimleriyle ilişkisini gözetmeden, bir «özerk alan», geniş bir «politik eğitim ortamı» olarak gösteriyor. Ve kendisi, bu konumu, bir kez, bir yere kadar özeleştiri ruhunda, «bekleyişli konum» olarak, yani reformist günlük politikayı, kesin sınıfsal çatışmalardan kaçmayı, bekleme taktiğini gelecekteki «son çarpışma»ya ilişkin avutucu başvurularla bağdaştırma olarak nitelemiş bulunuyor. Bu gibi küçük burjuva devrimciliği, böyle bir «bekleyişli konum», şimdiyi gelecekten koparıyor, onun olanaklarını küçümsüyor.

şimdiki koşullarda Avusturya-Marksizmi'nin bazı hükümlerine, öncelikle «bekleyişli konum»a dönüş, kapitalizmin derin bunalımına tanıklık ediyor. Ama devlet-tekel kapitalizminin gelişmesiyle ve devletin özellikle ekonomideki yeni işlevlerinin gelişmesiyle, reformlar ile devrim arasındaki bağıntı kökten değişmiş oluyor mu? Örneğin «reformlar stratejisi» sosyalizm uğrındaki savaşımla bir tutulabilir mi acaba? Lenin'in şu hükmü bugün de güncelliğini koruyor: «Reformlar için savaşımı –bütünün bir bölümü olarak–, özgürlük ve sosyalizm için devrimci savaşıma» bağlı kılmamız gereklidir.⁽⁹⁾

Reformlar ile devrim arasındaki bağıntıda güya oluştuğu savlanan «köklü

⁽⁸⁾ Roter Anstoss, 1980, s. 10.

⁽⁹⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 6, s. 62.

değişimler»e ilişkin en çeşitli teoriler, son çözümde, devletin sınıfsal karakterinin reformlar yoluyla tarafsız kılınabileceği, ya da giderek değiştirilebileceği yollu hayallere dayanıyor.

ANA SORUN

Devlet-tekel sistemi, işlevini yerine getirmek ve «pürüzler»i gidermek için tekrar tekrar reformlara başvurmak zorunda kalıyor. Ama üretim güçlerinde gitgide ilerliyen toplumsallaşmanın şu veya bu ölçüde dikkate alınması gerektiği için, bu reformlardan birçoğunun «tüm ekonomi için yararlı» olarak gösterilmesi olanağı ortaya çıkıyor. Ne var ki, böylece, çoğu kez geniş halk katmanlarına zarar veriliyor, onların çıkarları ile sistem arasında şu veya bu biçimde çelişkiler doğuyor. Genellikle kendiliğinden-gelme ve köken, sosyal bileşimin, içerik ve süreklilik bakımından çok farklı hoşnutsuzluk, protesto hareketlerinin kesin boyutlar kazanması olağanüstü anlamlı bir olgudur. Burada, devrimcilerin önüne – politik sistemde artık devletin «entegrasyon mekanizmaları» işlemediği için – yeni sorunlar çıkıyor, kendilerine yeni ödevler düşüyor.

Nice çarpıklık ve çelişkiler başlangıçta birbirinden ayrı olgular gibi görünüyor, «tek tek alanlar»ın, tek tek grup ve katmanların sorunları olarak alınıyor. Bundan ötürü, önemsizinden en önemlisine kadar her reform konusunda konumumuzu belirlememiz, hele sistemin yandaşlarının seçenek olmadığını kanıtlamaya çalıştıkları hallerde seçenekler bulup saptamamız gerekiyor. Bundan ötürü, halkın maddesel ve tinsel gereksinimlerinin etkinlikle savunulmasına olanak veren reformların bir bütünde birleştirilmesi, tatmin edici olmıyan durumun nedenlerinin içyüzüyle açığa vurulması ve daha öte ileri harekete ufuklar açılması gerekiyor. Bundan ötürü, bu gibi olumlu içerik ve anlamlı reformların devlet-tekel kapitalizminin reformist politikasına karşı konulması gerekiyor.

Avusturya Komünist Partisi, şimdi görüşülmekte olan yeni programın tasarısını hazırlarken, kendi deneyimini ve uluslararası deneyimi dikkate almaya çalışıyordu. Orta ve uzun vadeli karakter taşıyan isteklerin «reformlar toplamı» bölümüne alındığı «Eylem Programı»nda şöyle deniliyor: «Değişen dünya güçler dengesinin etkisi altında ve sosyalist devletlerin baskısıyla, insanın politik, ekonomik ve sosyal alandaki temel hakları, BMÖ'nün çeşitli anlaşmalarında kapitalist ülkeler için de zorunlu kurallar olarak tespit edildi. Bu hakların anayasalara geçirilmesi için, her alanda reel olarak yaşama geçirilmelerinin sağlanması uğrunda savaşım, bu arada Avusturya'da da yürütülecek savaşım, bizce, işçi hareketinin eski istekleri uğrunda savaşımına uygun düşmektedir. Bu hakların gerçekleştirilmesinde ve güven altına alınmasında kapitalist iyelik ve erk ilişkilerinden ileri gelen engellerle karşılaşıldığı yerlerde, bundan zarar görenlerin bu engellerin yıkılması gerektiğini kavramaları için çalışmalıyız.»⁽¹⁰⁾ Böylelikle, bizler, sosyal ve demokratik

⁽¹⁰⁾ Programm der KPÖ (Entwurf) s. 21, «Volksstimme», 31 Ocak 1981.

reformları, Avusturya'nın sosyalist geleceği uğrunda savaşımlarımızın önemli bir bölümü olarak irdelidik ve irdeliyoruz.

Bu tür reform anlayışı hiç de «reformist strateji» anlamına gelmiyor; bu anlayışta – sosyalizm için savaşım stratejisi çerçevesinde –, gerçekleştirilmeleri uğrunda somut eylem birliği ve bağlaşımların artık bir yere kadar yapıldığı veya yapılabileceği istekler ön plâna çıkıyor. Program tasarısında, ana sorunun «işçi sınıfının erki ele alması» olduğu belirtiliyor. Bizim için bu konuda «üçüncü yol» yoktur. AKP ilkönce bir dönüm sonucu ulaşılabilecek olan anti-tekelci demokrasi evresine yöneliyor. Bu yargı partimizin önemli bir deneyimini yansıtıyor. Geçmişte, revizyonistler «çok evreli» görüşün teorisini yapıyorlardı. Örneğin, «sosyal partnörlük»ü büsbütün ortadan kaldırmadan yönetime katılma evresinden söz ediyorlardı. Söz yok, bugün her reform yalnız «son amaç» bakımından değil, aynı zamanda bu amaç yolunda nesnel olarak mümkün bir evre bakımından karşılaştırılarak irdelenmeli ve bu evre iyelik ve erk ilişkilerinde nitel değişimleri öngören bir karakter taşımalıdır. Ama her basamak, her aşama – ki bunlar çok olacaktır – hemen bir evre sayılacak olursa, bu takdirde perspektif kaybolur, görüş alanından ana sorun, erk sorunu çıkıp gider ve kolayca reformizme düşülebilir.

Ekonomi, politika ve ideolojinin gitgide daha çok birbirine örülmesi dolayısıyla, ekonomik alanda bir «reformlar dizisi veya kompleksi»nin gerçekleştirilmesi gerekli oluyor. Burada hareket noktası, elbette kapitalist sistemin çelişkilerini yumuşatma, onu burjuva ve sosyal-demokrat «eskici»lerin yaptığından «daha iyi» yamalıyıp «sağlatma» isteği olamaz. Burada, en başta, devletin artı-değeri benimseme ve büyük sermaye yararına yeniden dağıtma eyleminin içyüzüyle açığa vurulması, aynı zamanda bu nedenle emekçilerin maddesel ve tinsel gereksinimlerinin karşılanmasında toplumsal üretim düzeyine bakarak, artık mümkün olanı bakarak geri kalmanın ortaya çıkarılması gereklidir. AKP'nin yerel, bölgesel ve ulusal çaptaki ekonomik-politik görüş ve kavrayışları, büyük sermaye yararına yeniden dağıtım mekanizmalarının özünü çeşitli biçimlerde ortaya çıkarmaya yönelik bulunuyor; bu mekanizmalara karşı sosyal yeniden dağıtım ve buna göre finansman isteği ileri sürülüyor. Kendiliğinden anlaşılıyor ki, «dağıtım sosyalizm» temelde sosyalizm falan değildir, çünkü iyelik ve erk ilişkilerine dokunmuyor. Ama yığınlara sömürdüklerini, kayıplara uğratıldıklarını, aldatıldıklarını anlatmada dağıtım sorunlarından yararlanmayı boşlayacak olursak, erk ve kazanç alanına – buna ciddi olarak karışma olanağı bulacak kadar – yaklaşmayı başarabileceğimiz kuşku götürür.

YÖNETİME KATILIM

Millileştirilmiş ekonomi, hele bunun payının büyükçe olduğu Avusturya'da, devlet-tekel sistemiyle savaşım reformlarının yerini belirleme bakımından önemli bir etkidir. Millileştirme, AKP program tasarısında belirtildiği gibi,

kapitalizmde iyeliğin yüksek bir biçimidir, «en önemli kesimlerde pek övdükleri «özel girişim» in edimsellik yoksunluğu ve temesizliğinin kanıtıdır».(11)

İşte bu yüzden ki, tutucu güçler, sosyal-demokratik hükümetlerle birlikte, millileştirilmiş sektörün genişletilmesine karşı duruyorlar. Burada özellikle iki noktayı belirtelim.

Birincisi, millileştirilmiş ekonominin korunması, genişletilmesi, işlevi ve aynı zamanda finansmanı işçi sınıfının aktif savaşımları konusudur. «Topyekûn kapitalist» olarak devlete karşı çıkışlar politik harekete daha kolay dönüşebilir ve anti-tekelci bilincin oluşmasına büyük yardımda bulunabilir.

İkincisi, millileştirilmiş sanayi, ancak devlet aygıtından ve ekonominin devlet sektörü idare organlarından tekeli sermayeye mensup yöneticiler ve politikacılar uzaklaştırıldıktan sonra, halka hizmet eden önemli bir konum haline gelebilir. Deneyimin gösterdiği gibi, savaşımın günlük sorunlarından yola çıkmayı beceremeyen ve her defasında bu sorunlar temelinde oturtulmayan bir anti-kapitalizm yığınların bilincine iyice yerleşemez. Daha da öteye, «daha kolay yandaşlar» kazanmada bilimsel sosyalizmin artık yaşamda ve savaşımında denenmiş olan çıkarımlarından yararlanmaya yanaşmayan bir anti-kapitalizm, hareketi vurucu gücünden yoksun eder.

Lenin'in, ancak devrimci hareket demokratik istekleri en ardıcıl ve perspektifli biçimde savunduğu taktirde bağlaşıkların sosyalizme götürülebileceği hakkındaki yönergeleri zamanımızda daha büyük bir güncellik kazanıyor. Çünkü gitgide pekişen tekelleşme demokratikleşmeyi geriletme eğilimleriyle atbaşı gidiyor. Ve demokratikleşmeyi geriletme eğilimleri, bu bürokratlaşma, âmirlik düşkünlüğünden kaynaklanan keyfi davranışlar, yığınları haklarından ve eylemden yoksun etmeler ne kadar çeşitli biçimlerde kendini gösterirse, bu savaşımın da o nispette çeşitli olacağı biliniyor.

Ülkemizde sağcı aşırılık ve neo-faşizm etkinliğini artırıyor. Şu var ki, diğer ülkelerin çoğu burjuva anayasalarından farklı olarak, Avusturya Anayasası'nın bileşiminden bir bölüm – Devlet Antlaşması – şu açık anti-faşist buyrultuyu içeriyor: Faşist örgütlerin yasaklanması, demokratların yalnız hakkı değil, aynı zamanda ödevidir. Şimdi Avusturya'da çelişik bir durum belirmiş bulunuyor: Tutucu güçler ve sosyal-demokratlar, neo-faşist örgütler konusunda hoşgörülü davranışın, yani bu anayasaya aykırı hareketin «demokratik» olduğunu savlıyorlar. Sosyalistlerin, hıristiyanların ve komünistlerin ısrarla istedikleri davranış, yani anayasaya uygun hareket edilmesi ise, tucular ve sosyal-demokratlar tarafından «totaliterlik elemanı» ve «çoğulculuk»un çiğnenmesi olarak gösteriliyor. Anayasa hükümlerinin korunmasına elbette «reform» denilemez. Ama bu hükümlerin yaşama geçirilmesi için savaşım, gericiği ve anti-komünizmi zayıflatma bakımından, demokratik ve anti-tekelci hareketin geleceği bakımından olağanüstü bir önem taşıyor.

Bununla ilgili bir başka durak da «emek dünyası demokrasisi» sorunudur.

(11) Programm der KPÖ (Entwurf) s. 7.

Devrimci işçi hareketinin bu sorunu Avusturya'da keza çok önemlidir. Bu sorun, sendikalar birliğinin başındakilerin «yönetime katılım» hakkında açıklamalarda bulunarak, gerçekte sermaye ile sosyal partnörlüğü yürütme organı haline gelmiş olmalarından ötürü ortaya çıktı. Bu sınıfsal işbirliği çerçevesinde, *dolaysız* oylamayla seçilen biricik işçi ve kamu personeli temsilcileri durumundaki birçok üretim kurulu, işçiler adına çalışan kontrol organları olmaktan çıkarak, «partnörlük» yöneticilerinin elinde işçiler üzerinde yardımcı kontrol organları haline geldiler. ASP merkez organı «Arbeiter-Zeitung»un itiraf ettiği gibi, nice üretim kurullarının «işten çıkarma» yardımcılarını dönüştükleri, «nesnel gereklilik» ve «kuruluşun selâmeti» adına işçilerin ve personelin sokağa atılmasına razı oldukları haller az değildir.

En az 50 yıl önce «Avusturya Marksizmi» sol kanadının teorisini Max Adler, kendi partisinin, iyelik ve erk ilişkilerine dokunmaksızın, bunları kesinlikle değiştirmeksizin «ekonomiyi büsbütün demokratikleştirme»ye ilişkin görüş ve anlayışının doğruluğundan, hukuksallığından kuşkulu olduğunu ifade ediyordu. Adler şunları yazıyordu: «Proleter, sınıfsal-devrimci bir ana doğrultu olmadıkça, bütün ekonomik demokrasi kurumları, kendi karşısına, grupçuluğa, zümresel bencillığe, ekonomik ayrıcalıklara ve ensonu kapitalist çıkarlarla tamahkârlık düşkünü ilişkiye dönüştür.»⁽¹²⁾ «Sosyal partnörlük» pratiği Adler'in bu sözlerini doğruluyor.

Bize bazan soruyorlar: Yönetime katılım gibi alabildiğine mahirane bir sistem bile, taktik ereklerle kullanılamaz mı ve giderek «reformlaştırma»ya gelmez mi? Bizce, bu soru sorulurken bir nokta gözden kaçırılıyor. «Partnörlük»ün en yüksek düzeyde işliyebilmesi için, kararların, ilke olarak, dokunacağı kimselerin yokluğunda alınması, onların adına, ama onlara karşı alınması gerekir. Bu nedenle, emekçiler, en ilkel demokratik haklardan, bütün sendikal yönetim organlarının dolaysız biçimde seçilerek görevlendirilmesi hakkından, kuruluşlarda grevin önceden oylamayla kararlaştırılması hakkından yoksun ediliyorlar. İşkolu sendikalarının özerkliği sınırlanıyor ve giderek kaldırılıyor; kuruluşlardaki demokratik seçimlerde çeşitli engeller çıkarılıyor ve bazan böyle seçimlere genellikle izin verilmiyor.

AKP program tasarısında şu nokta belirtiliyor: «Emek ortamında demokrasi olmadan yönetime katılım, emekçilerin «erke doğru yürüme konumu'na tamamen ters düşmektedir. Bu, yönetime katılım biçimi altında «işçi temsilcileri» ni sermayeye bağımlı duruma itmekle birdir.»⁽¹³⁾ Bu koşullar altında, işyerinde demokrasi için savaşım ana sorun olarak ileri sürülüyor. Bu da, sendikaların karakterinin değiştirilmesini, savaşım aracı haline, gerçek kontrol olanakları sağlama aracı haline getirilmelerini gerektiriyor. Bu yolun doğruluğunu, gitgide daha geniş bir partisziler, sosyalistler ve hristiyanlar çevresinin «sosyal partnörlük»e karşı eylemleri kanıtıyor.

⁽¹²⁾ Max Adler, Politische oder soziale Demokratie. Berlin, 1926, s. 144-145.

⁽¹³⁾ Programm der KPÖ (Entwurf) s. 8.

BAZI YÖNELİM NOKTALARI

Reform ile devrimci savaşım arasındaki bağıntıya ilişkin sorunların bir tek ülke içinde bile gösterdiği çeşitlilik dikkate alınırca, bunun için birtakım yönergeler düzenlemeye kalkmanın anlamsızlığı kendiliğinden anlaşılır. Ama yönelmek için ölçütler gerekir. Bununla ilgili olarak biz birçok soru ileri sürüyoruz: Reformlar yığınların örgütlenmesini, demokratik erkinliği, yığınların kendi çıkarlarını kavramalarını, en önemli karşılıklı ilişkileri kolaylaştırıyor mu, yoksa zorlaştırıyor mu? Reformlar halkın yaşama koşullarını iyileştiriyor mu, daha anlamlı ve daha kültürlü bir yaşam sürme olanağı yaratıyor mu? Devletin ve politik sistemin organlarında, aygıtında ve kurumlarında yığınların dayanak noktaları kazanmalarına yardım ediyor mu? Yoksa reformlar, düşmanın kendi «takviye sistemi»ni genişletmesine, çatlaklıkları tıkamasına, zayıf yerleri onarmasına mı yardım ediyor? Reformlar, çıkar ortaklığının, örneğin işçi sınıfı ile ara katmanların çıkar ortaklığının daha iyi kavranmasına hizmet ediyor mu? Yoksa, bu çıkarların çatışmasına mı yardımcı oluyor, zümresel düşünmeyi, grupçuluğu, ayrılığı mı teşvik ediyor? Burjuva ve sosyal-demokrat reformistlerin en kötü ve en edimsel oyun ve ustalıklarından biri, reformları emekçiler arasında bölünme yaratacak biçimde kalıplamalarıdır. Örneğin, sermaye yararına yeniden dağıtımdan dikkatleri saptırmak için, emekçiler arasında yeniden dağıtımda, bunun bir bölüm emekçinin yararına, bir bölüm emekçinin zararına olmasını gözetme yönelimi.

Sermaye ve partnörleri, zor duruma düştükçe, «reformları erteleme politikası»na başvuruyor, başlangıçta fedakârlık teranesi tutturuyor (elbette emekçilerin fedakârlığı sözkonusu oluyor), arkasından, en kötüsü geçtikten sonra da reform sözü etmeye başlıyorlar. Ve Avusturya'da bu gibi her ahvalde, yalnız kapitalistlerin kârları değil, aynı zamanda «sorumluluğu paylaşma» bahanesi ardında işçi hareketini vurma ve zayıflatma, onun enerjisini elden geldiğince uzun süre körletme sözkonusu oluyor.

Reformlar ile devrim arasındaki bağıntıda önemli ölçüt, kuşkusuz, erk için veya erkin bir bölümü için savaşıma yakınlık derecesidir. Ama sosyal gelişmelerin ve işçi hareketinin bütün gelişme evrelerinde, tüm sorunlar, giderek birçok ara halkaların da yardımıyla, devlet-tekeli sisteminin ortadan kaldırılması gerektiği anlayışına götürecektir, burjuva demokrasisinin sınıfsal karakterini ve tekeli sermaye egemenliğine bağlı sınırlarını gösterecek tarzda ortaya konulmalıdır. Geçici bağlaşımlar, ancak bu yolla, daha geniş, dayanıklı, savaşkan bağlaşımlara dönüşebilir, ikircim gösterenlerin, kararsızların, aynı zamanda bir bölümü bu bağlaşımlardan yana kazanılmış olanların, öncelikle orta katmanlar temsilcilerinin, çoğunlukla bu bağlaşımlardan yeniden geri çekilmeleri tehlikesi bertaraf edilebilir.

Tartışmalarda bazan «reformların tırmanması» ve «harekete gelmesi» kavramları ortaya atılıyor. Bunda doğru ve önemli bir öge görüyoruz. Birçok devrimlerin tarihini anımsayalım: İsteklerde artış ve radikalleşme, alt katman-

ların harekete geçirilmesi bakımından, hareketin genişletilmesi, o zamana kadar kenarda kalanların bu harekete çekilmeleri bakımından çözücü bir etken olagelmış bulunuyor. Reformların yoğunlaşması hemen hemen daima derin bir toplumsal bunalımın ifadesi, olanaklar yaratan ve kararlar alınmasını gerektiren durumlara, Lenin'in dediği üzere, bazan devrimlerin müjdecisi olan durumlara⁽¹⁴⁾ yaklaşmanın ifadesidir.

Aynı zamanda «reformların tırmanması» kavramının olumsuz yanı da görülüyor. Öyle ki, bunun, sistemde nitel dönüşümlere reformların kendi başına ve kendiliğinden hizmet edeceği gibi hatalı bir çıkarım yapılmasına yol açması da olasıdır.

Nitekim, «sistemin çerçevesi dışına çıkan reformlar» görüş ve anlayışının temelinde böyle bir çıkarım vardır. Bunun yandaşları, en önemli erk konumlarını bir hücumla ele geçirmeden de, kapitalizmin yenilebileceğini kanıtlamaya çalışıyorlar. İşte Bruno Kreisky yakın geçmişte bu ruhta bir konuşma yaptı ve özetle şöyle dedi: «Sosyal-demokrasi, örneğin erki alma yoluyla elde edilebilecek bir durum değil, sürekli bir diyalektik-süreç durumudur.»⁽¹⁵⁾ Açıkça görülüyor ki, hertürlü nitel sıçramanın reddi diyalektiğin hiçe sayılması anlamına geliyor. Böyle bir red ve inkâr, her ne biçim formüle edilirse edilsin, daima devrime karşı yöneliktir.

Tarihte, hiç bir şey, «reformlar stratejisi»nin, «deokratikleştirme stratejisi»nin, sosyalist devrim stratejisini saptamaya veya bunun yerini başka stratejinin almasına olanak vereceğini düşünmeye hak verdirmez. Bütün deneyim ve bu arada yakın geçmişin deneyimi şunu doğruluyor: «Reformlar için savaşım, aynı zamanda demokrasi için savaşım, sosyalizm uğrunda savaşım ile bağlanmalı ve bu savaşım bağımlı kılınmalıdır. Sorunun özü de budur.

(14) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 7, s. 314.

(15) Arbeiter Zeitung, 19 Ocak 1981.

Yurtsever güçlerin birliği sorunu

Nureddin Kiyanuri

İran Halk Partisi MK Birinci Sekreteri

İran'da anti-emperyalist ve anti-monarşist halk devrimi utkusu üzerinden iki yılı aşkın bir zaman geçmiş bulunuyor. Bu devrim, ülkemizde önemli politik, ekonomik ve toplumsal sorunların çözümünü gündeme getirdi. Devrim, ABD başta olmak üzere dünya emperyalizminin talancı çıkarlarına güçlü bir yumruk indirdi ve bundan ötürü onun kuduzca saldırılarına hedef oldu.

Bilindiği gibi, İran'da, 1979 Şubatına kadar, politik, ekonomik, kültürel ve askersel bakımlardan emperyalizme, özellikle Amerikan emperyalizmine sınımsız bağımlı bir rejim hüküm sürüyordu. Zengin doğal kaynaklar talan ediliyor, yurdumuz halklarının emeğinin meyvalarını, emperyalist devletlerin canavar tekelleri ile bu devletlere bağımlı durumdaki «İran» egemen sınıflarının «birleşik cephe»si yok pahasına benimsiyordu. Bu egemen sınıfların eliti her şeyden önce Pehlevi ailesinin kişilerinden, emperyalizme bağımlı büyük kapitalist üstencilerden ve büyük toprak sahiplerinden oluşuyordu.

İran'da korkunç bir polis rejimi hüküm sürüyordu: Gizli polis, SAVAK denilen, CIA tarafından örgütlenen ve eğitilen, ayrıca İsrail istihbaratının ve emperyalist devletlerin diğer casusluk dairelerinin desteğinde ve bunlarla sıkı işbirliği halinde çalışan bu örgüt, ülkede her muhalefeti kanla boğuyordu. Onbinlerce politik tutukluya ortaçağ tipi işkenceler yapılıyordu. Bunların birçoğu, kanlı Şah rejimini alaşağı etme savaşımında can verdiler.

Emperyalizm, dış politika plânında, ülkemize, Basra Körfezi kesimi halklarının kurtuluş ve bağımsızlık amaçlı her hareketini bastırmakla yükümlü bir jandarma rolü veriyordu. Bir yandan, İran, sosyalist ülkelere ve özellikle yüce Sovyetler Birliği'ne karşı yöneltilen başlıca casusluk-saldırı üslerinden biri haline getirilmişti. Bu gibi ödevlerin yerine getirilmesini yönetmek, İran silâhlı güçlerini ellerinde tutan 55 bin Amerikan askersel danışmanın göreviydi.

Petrol satımının çok büyük gelirlerinin (Şah rejiminin son 5 yılında toplam 100 milyar doların üstünde) aslan payı, hertürlü denetimin dışında, Amerikan, İngiliz, Batı Alman silâhları satın alınmasına harcanıyordu. Bir yandan milyarlarca dolar da, Şah'ın, ailesinin ve işbirlikçilerinin banka kasalarına giriyordu.

Emekçilerin büyük çoğunluğu, en önemli yaşam ve geçim araçlarından, besinden, konuttan, sağlık yardımından, eğitim-öğrenim olanağından yoksundu. Ama öte yandan, toplumun seçkinler doruğundan bir avuç insan, halkın kanını emiyor, ülkenin gelirlerini israf ediyordu. Tahran'ın kuzey kesiminde her birinin döşenmesine milyonlarca dolar harcanan şahane saraylar, ve bunların ötesinde büyük kentin yüzbinlerce emekçisinin barındığı

derme-çatma barakalar-ışte alaşağı edilen rejimin insan-dışı, halk düşmanı ve yağmacı yüzü böyleydi.

Bunun sonucu olarak, İran toplumunda, iç çelişkiler eşi görülmedik bir hızla sertleşti ve birbuçuk-iki yılın içinde, Şah'ın ve emperyalist koruyucularının «istikrar adası» adını verdikleri ülkede rejim halk öfkesinin kahredici darbeleri altında çöktü.

Güçlü devrim hareketi tüm halkı kapsadı. Şah ve kendisine sadakatle bağlı yöneticiler kliği çabucak yalnızlığa itildiler. Giderek, rejimin temel dayanağı olan ordu bile, güçlü devrimci şahlanışın baskısı karşısında geriledi. 8 Eylül 1978'de emekçilerin gösterisine karşı silâh kullanılması gibi yığınsal terör eylemleri boyunca, toplam 70 bini aşkın yurttaş Şah rejiminin cinayetlerine kurban gitti, 200 bin kişi de yaralandı. Ama bütün baskılar devrimci güçlerin akınına durduramadı.

ABD emperyalizmi tarafından hazırlanan askersel darbe komplosu, silâhlı güçler komuta heyeti çoğunluğunun buna koşılmaya razı olmalarına karşın, çeşitli askersel birlikler arasında destek bulamadı ve suya düştü.

Devrimin üstün gelmesiyle, ülkenin toplumsal yaşamında ve diğer devletlerle ilişkilerinde büyük değişiklikler gerçekleşmeye başladı.

İran devrimci hareketi, tüm yükseliş dönemi boyunca ve son çarpışmalar sırasında, ayetullah Humeyni'nin başında bulunduğu anti-emperyalist ve anti-monarşist karakterli ve halk yığınlarıyla sıkı sıkıya bağlı din çevresinin yönetiminde ilerliyordu. Bu yönetim kayıtsız-şartsız kabul ediliyordu. Bundan ötürü, devrimin sosyal-politik yanları dinsel yanlarıyla örülüp gitti. Bu özellik, devrimin üstün gelmesinden sonra da toplumsal-politik yaşamda kesinlikle kendini gösterdi. Şunu da anımsatalım ki, sözkonusu örülme oldu, çünkü tüm halk çapında dinsel biçimlerde protesto çıkışları çok yaygınlaştı; ayetullah Humeyni'nin yönetmenliği altında savaşım yürüten din çevresinin de, halkın politik bağımsızlık ve özgürlüğe susamışlığını, kendisini yağma ve talan edenlerin dizginlenip cezalandırılması isteğini ikircim göstermeden ve kesinlikle yansıttığı görüldü.

Krallığın diktasına karşı, emperyalist ve özellikle Amerikan baskısına karşı savaşımın, büyük sermayecilerin ve büyük toprak sahiplerinin sömürsüne karşı yürütülen savaşımın ardıcıl biçimde kaynaşması, kentte ve köyde yoksulluklar içinde kıvranan halk yığınlarının ümit ve emellerine uygun düşüyordu. Ve bundan ötürü, İran toplumunun tüm anti-emperyalist ve halkçı güçleri tek yumruk halinde birleştiler ve önüne geçilmez bir sel halinde devrimci utkuva doğru yürüdüler.

Utku, politik, sosyal-ekonomik, askersel, bütün alanlarda halka önemli sonuçlar getirdi. Bunları şöyle sıralıyabiliriz:

- İran halkının düşmanlarına hizmet eden Pehlevi hanedanı dikta rejimi devirildi; böylece de, halkın nefretine karşın 2.500 yıldır süregelen krallık idaresi sona erdi ve islâm cumhuriyeti kuruldu;

– İran'ın ABD'ye politik, ekonomik, askersel ve kültürel bağımlılık durumuna kesinlikle son verildi; bağlayıcı koşullarla imzalanmış olan İran-ABD askersel anlaşması bozuldu; İran CENTO askersel saldırganlık paktından çıktı ve bağılantısız devletler sıralarına katıldı;

– İsrail ve Güney Afrika Cumhuriyeti saldırgan ırkçı rejimleriyle politik ve ekonomik ilişkiler kesildi;

– Ülkeden, 55 bini bulan Amerikan askersel danışmanları çıkarıldı; ABD'den ve diğer emperyalist devletlerden silâh satın alınmasına ilişkin yüzlerce anlaşma yırtılıp atıldı;

– Emperyalist petrol konsorsiyumunun (ABD, İngiltere, Hollanda ve Fransa'nın katılımıyla) egemenliğine son verildi; petrol endüstrisi tümüyle millileştirildi; Batı'dan, en önemli gereksinim maddesi sayılıymış birçok malların ve süs eşyasının dışalımını yasak edildi ...

İç politika alanında önemli adımlar atıldı. İnsanlık-dışı polis terörü makinesi olarak işletilen SAVAK yok edildi; rejimin elebaşı ve memurlarının, emperyalizme uşaklık edenlerin bir bölümü yurt dışına kaçtı, diğerleri ele geçirildi, yargılandı ve cezaları yerine getirildi. Pehlevi ailesinin tüm servetine ve yurt dışına kaçanların bütün mal ve mülküne el konuldu; özel ve yabancı bankalar millileştirildi. Ülkede endüstriyel ve tarımsal üretimin % 70'inden fazlasının düştüğü büyük sermayecilere ve çiftlikçilere ait sanayi kuruluşları ve çiftlikler, İran bankalarına borçlarının karşılığı olarak ellerinden alındı ve devlet iyelığı haline getirildi.

Yaklaşık 30 yıl süren baskı ve yasaklardan sonra, ilerici ve anti-emperyalist partiler ve gruplar serbest çalışma hakkı kazandılar. Bu, kuşkusuz, İran devriminin en büyük ulaşımlarından biridir.

Dünya emperyalizminin ve en başta ABD'nin, böyle bir devrime katlanamayacağı ve hele bunu tanımaya yanaşmayacağı söz götürmez. Bundan ötürü, ABD yönetici çevreleri, İran'da kaybettikleri konuları tekrar almak için, derhal iki uzun vâdeli seçenek plânı hazırlamaya giriştiler.

Birinci plân, İran devriminin karakterini yozlaştırmayı, onu anti-emperyalist ve halkçı içeriğinden yoksun etmeyi öngörüyordu. ABD emperyalizmi, buna, ancak yığınların kuyruğunda sürüklenerek devrime katılır görünen liberal burjuvazinin yardımıyla ulaşmayı plânliyordu. ABD'nde İran liberal burjuvazisinin, eskiden emperyalist tekeller ve Şah rejimi memurları tarafından çarçur edilen servetlerin bir bölümüne konmak suretiyle yeni gelir kaynakları elde etme ümidiyle devrime katıldığını gayet iyi anlıyorlardı. Devrimden sonra, aynı burjuvazinin, çıkarlarını ve gelirlerini koruma kaygısıyla, devrimi yapan, utkuya ulaştıran milyonlarca yoksulun istekleri ile çelişkiye düşeceğini de anlıyorlardı. Ve Amerikan çevreleri, İran liberal burjuvazisinin, emekçi halk yığınlarının baskısına karşı dayanak ararken, dünya kapitalizmine başvuracağına, emperyalizmden yardım isteyeceğine bel bağlıyorlardı.

İran'da liberal-burjuva doğrultusu temsilcilerinden oluşan geçici hükümet

işbaşına gelince, ABD, Batı Avrupa ve Japonya emperyalist kurtları, böylece, amaçlarına ulaşma bakımından elverişli bir ortam yaratıldığını düşündüler.

İkinci seçenek plân, İslâm cumhuriyetini zorla devirmeyi öngörüyordu. ABD'nin eski İran elçisi Sullivan'un açıktan açığa itiraf ettiği gibi, daha devrimin etkisizliğinden önce, hareketin yükseliş döneminde, bu varyantı akıllarına koymuşlardı. 1978 güzünde general Huyser, Beyaz Saray tarafından İran'a gönderildiğinde, kendisine, oluşmakta olan devrimi bastırmak için bir askersel darbe hazırlama ödevi verilmişti.

O zaman deneme başarılı olmadı, ama ABD emperyalizmi komplolar tertiplemeye devam ediyordu. Plânın özü şundan ibaretti: Liberal burjuvazinin uzlaşıcı hükümeti, eğer devrimin seyrini değiştiremez ve İmam Humeyni'nin etkisinden kurtamazsa, elverişli bir fırsat kolluyarak, ordunun yardımıyla bir darbe yapacak ve Bahtiyar, Oveysi ve Pehlevi ailesi gibi hainlerin ülkeye dönmelerini sağlayacaktı. Brzezinski tarafından Başkan Carter adına Dışişleri Bakanı Vance'a gönderilen memorandum, bu bilinen belge, ABD'nin o dönemde İran konusundaki politikasına ışık tuttu.⁽¹⁾

Emperyalistler, başta ABD olmak üzere, bu iki plândan da vazgeçemediler.

Geçici hükümet işbaşındayken, Tahran'da Amerikan Elçiliği'nin ele geçirilmesinden sonra düpedüz Amerikan ajanı olduğu meydana çıkarılan Amir İntizam gibi kişiler önemli konumlar aldılar. Öyle ki, A. İntizam başbakan yardımcısı; S. Gotbzade radyo ve televizyon müdürü; Nezh ulusal petrol kumpanyası direktörü vb. olarak görev alıyorlardı. ABD o zaman birinci plânı kerte kerte gerçekleştireceğini hâlâ ümit ediyordu. Bazirgân'ın ve dışişleri ve savunma bakanları Yazdi ve Çamran'ın, İran devrimine karşı bütün komploların girişimcisi olan Brzezinski ile buluşup görüşmeleri (buluşma 1 Kasım 1979'da Cezayir'de oldu), bu politikanın doruk noktasıydı. Görüşme İmam Humeyni'nin bilgisi dışında yapıldı. Ve devrimin derinleşmesi seyrinde dönüm noktası oldu.

ABD emperyalizmi karşısında politik teslimiyet sürecinin başlangıcı olarak değerlendirilen bu görüşme üzerine, geçici hükümetin uzlaşıcı adımını protesto belirtisi olarak, Humeyni çizgisinin takipçileri olan üniversite öğrencileri 4 Kasım 1979 günü Tahran'da Amerikan Elçiliği'ni işgal ettiler. Gençler, İran devrimine karşı kışkırtı ve kundaklama eylemlerinin yönetildiği bu casusluk merkezinde durumun içyüzünü açığa vuran birçok belge buldular. Bu başarı geçici hükümetin uzlaşıcı politikasına ağır bir darbe oldu. Ve hükümet çekilmek zorunda kaldı. Amerikan emperyalizmine karşı duyulan nefret ve öfkeden kaynaklanan ve onun İran devrimini baltalamaya yönelik komplolarına karşı savaşımları daha da öteye götüren yeni bir dalga tüm İran'ı kapladı. Bu, devrimin gelişmesinde dönüm noktasıydı.

(1) Memorandum'un içeriği, «BSS» dergisinin 1980 yılı 9. sayısında yayımlanan A. Havari ve J. West'in «Çatışmanın özü nedir?» başlıklı yazıda açıklandı. Not red.

Geçici hükümetin sahneden uzaklaştırılmasından sonra, emperyalist çevrelerce ikinci plânın gerçekleştirilmesi gündeme getirildi. Bir yandan, İran devrimini şaşkırtma ve gaffele düşürme denemesi olarak baltalama eylemleri devam ediyordu. Böylelikle, ABD, birinci seçeneği uygulamaktan kesinlikle vazgeçmediğini gösteriyordu. Emperyalist devletlerle yakınlaşma yolundan gidilmesi görüşünde olan nice kişi hâlâ yüksek devlet organlarında görev almaya devam ediyorlardı.

ABD'nin İran konusundaki politikasının iki hedefli bir karakter gösterdiği dönem başladı. Öyle ki, Washington, bir yandan Afganistan olaylarından ve bu olaylar etrafında emperyalistlerce kızıştırılan kışkırtma kampanyasından yararlanarak, İran devrimini ana hedefinden, yani emperyalist egemenliğin kökünü kazıma hedefinden saptırmaya çalışıyordu. Öte yandan da, bir askersel darbe hazırlığı için, devrimci hükümetin devrilmesi için bütün güçler seferber ediliyordu.

Başkan Carter'in İmam Humeyni'ye bilinen mektubunu, yani hisim dolu olduğu sonradan anlaşılan rica mektubunu göndermesinin ve Amerikan vurucu birliklerinin Tabas'a havadan bir indirme yapmaya hazırlanmalarının,⁽²⁾ İran illegal karşı-devrim örgütlerinin de bir hükümet darbesi pususuna girmelerinin aynı zamana rastlaması anlamlıdır. ABD, Tabas indirme denemesinin başarısızlığa uğramasıyla kıyıcı niyetlerinden vazgeçmedi. Bu olayı sonralıyan birkaç ay boyunca, 9 Temmuz 1980 günü gerçekleştirilmesi düşünülen ikinci darbe denemesi hazırlıkları daha büyük ölçüde devam etti. Bu deneme de ABD'nin ve Washington'a bağlı İran karşı-devrimcilerinin başarısızlığıyla sonuçlandı. Ama Amerikan yönetici çevreleri bununla da akıllanmadı; tam tersine, daha küstahça hareket etmeye başladılar.

İran güney kıyıları yakınlarına eşi görülmedik ölçüde büyük ABD askersel-deniz güçleri yığılması, emperyalizmin, İran devriminden, bu devrimin kesin hareket hattından, Arap ve Afrika ilerici rejimlerinden tedirgin olduğunu, gitgide artan ölçüde nefret ettiğini gösteriyor.

Brzezinski İran devrimi konusundaki Amerikan politikasının perspektiflerini şöyle çiziyor: «Hükümetimizin, Basra Körfezi kesiminde istikrar ve güvenlik sağlama yönündeki çabaları, geçici nitelikte bir sorun değildir, uzun süreli bir sorundur ...

İran Şah'ının düşmesi ve İran-İrak savaşı, Basra Körfezi kesiminde nice çalkantı ve çatışmalar çıkmasına ve bunların aynı körfez kıyıları boyunca nice ülkeye yayılması tehlikesi doğmasına birçok bakımdan yardım etti. Bu durum, dünya petrol üretiminin dörtte birinin sekteye uğramasına neden olabilir ...

Bu kesimde, politik ve ekonomik anlamda barış ve istikrar sağlanabilmesi için yıllar gerekiyor. Bunu gayet iyi anlıyoruz ve anladığımız içindir ki, geçici

(2) Daha sonra, 1980 Nisanında Amerikan rehinelere kurtarmak üzere girişilen deneme sözkonusu. *Not red.*

bir politika uygulamıyoruz; sorunu ulusal güvenliğimiz bakımından yaşamsal önemli sayıyoruz ve çözümü için çok ciddi çabalar harcıyoruz.»

Bu sözler, Amerikan emperyalizminin diğer halklara boyun eğdirmeyi amaçlayan politikasını yeterli bir açıklıkla dile getiriyor. ABD, Yakındoğu ve Ortadoğuda kendi istediği biçimde bir «istikrar ve güvenlik» sağlamak, yani düşürülen Şah gibi, Sedat gibi, Ziya-ül-Hak gibi emperyalizm maşası jandarmaların erkini kurmak ve sürdürmek için uzun vadeli bir plân uyguluyor. Bu amaca ulaşma yolunda ABD yönetici çevreleri, hiç bir kısıcılık ve komplodan, gerekli gördükçe de dolaysız askersel güce başvurmaktan geri durmuyorlar. İşte, İran ve Irak arasındaki çatışmayı, her araçla daha fazla körükliyerek, bu gibi amaçlar için kullanıyorlar.

ABD ve Basra Körfezi kesimi ülkelerinin gerici çevreleri, İran'da genç islâm cumhuriyeti üzerinde güçlü bir baskı yapmakla, onun ekonomik ve askersel yapısını zedeleyip yıkabileceklerini ve ülkeyi direniş yeteneğinden yoksun edebileceklerini ümit ediyorlardı. Hesaplarına göre, sonuç olarak, devlet içinde İmam Humeyni'yi tutan güçler ve emperyalizme karşı direniş yanlısı bütün güçler gerilemek zorunda kalacak, meydanı liberallere ve uzlaşıcılara bırakacaklardı.

İkinci aşamada, ABD'nin niyeti, ülkenin batı ve özellikle güney bölgelerini çabucak ele geçirmek, buralarda işgal bölgeleri ve Bahtiyar gibi, Oveysi ve benzerleri gibi yurt hainlerinin başkanlığında tampon rejimleri oluşturmak; Tahran'ı güneyle bağlayan petrol damarını kesmek ve islâm cumhuriyetini petrol gelirinden yoksun etmek; bir iç savaş kundaklamak ve sözümona kurtarılan bölgelere örgütlü karşı-devrimciler göndererek, ana amacı, maksimum ödevi gerçekleştirmeye adım adım yaklaşmaktı. Ne var ki, İran halkının yiğitçe direnişi bu plânı da başarısızlığa uğrattı.

Böylelikle, ABD'nin yeni kıyıcı serüveni sonucu olarak ulaştığı biricik «başarı», islâm cumhuriyetinin ekonomik altyapısına bir darbe daha indirmek oldu. Darbe oldu, çünkü ABD İran'ın döviz edinimlerini bloke etti. Ama ne ekonomik abluka, ne de emperyalist devletlerin diğer önlemleri İran devrimini dize getiremedi. Bunu gelecekte de yapamayacaklardır. Tam tersine, İran devrimi, can kayıplarına, uğradığı ekonomik zarar ve kayıplara karşın, daha da güçlenmiş durumdadır.

Emperyalistlerin, uzlaşıcıların ve teslimiyetçilerin körükledikleri anlaşmazlık ve düşmanlıklar ne olursa olsun, anti-emperyalist halk güçleri günden güne daha çok sağlamlaşıyor ve dostu düşmanı ayırdetmeyi öğreniyorlar. İran ile Cezayir, Suriye ve Libya gibi kesin davranış cephesi ortadirekleri olan ülkeler arasındaki dostluk, Amerikan emperyalizmi ile İsrail siyonizmi arasındaki kötücül bağlaşmaya karşı direniş çok daha sağlamlaşmış bulunuyor. Ensonu, İran devrimci güçleri, İran devrimini tehdit eden ana tehlikenin emperyalizmden genel tehlike olduğunu gitgide daha iyi kavrar duruma geliyorlar.

ABD başta olmak üzere, emperyalist talancıların, Basra Körfezi kesiminde

yeniden «istikrar ve güvenlik» sağlamak için bütün kötücül güçlerini kullandıkları kuşkusuzdur. Ama bölgemiz halkları ve bu arada ayaklanmasını utkuyla sonuçlandıran halkımız da, sözlerini söyleyeceklerdir. Bu halklar, bölgede emperyalizmin talancı egemenliğinin yenilenmesi için yol açmaya razı olmayacaklardır. Emperyalistlerinin zorlama ve komplolarına karşın, İnan Körfezi kesiminde halkların direnişii günden güne güçlenmekte ve kendilerine güvenleri artmaktadır. Kurtarılan bölgelerde emperyalist egemenliğı yenileme ortamının emperyalizm için daha elverişli hale geldiğı de söylenemez. Tam tersine dünyanın bu kesiminde henüz kurtuluşlarına kavuşmamış bulunan ülkelerde emperyalizme uşaklık ederek tutunmaya çalışan iktidarların temelleri günden güne daha çok sarsılmaktadır.

ABD ve bağlaşıkları, Basra Körfezi kesimine bunca büyük askersel güçleri geçitresmi yapmak için yığmadılar. Onlar, bu kesim kıyılarındaki devletlerin emperyalizme sadık önderlerini yüreklendirmek ve her şeyden önce, belirli anda bu güçleri savaş alanına sürmek ve İnan'da devrimci hareketi bastırdıktan sonra da Washington'un övgüler düzdüğü «istikrar ve güvenlik»i sağlamak istiyorlar. Bu kadar başarısızlıktan sonra, ABD emperyalizmi, belki, kırıycılıkta son araca başvurmaya, kaçınılmazlıkla yenilgiye hükümlü olan askersel serüvene üçüncü kez girişmeye de kalkışacaktır. Devrimin, islâm cumhuriyetinin ve yurdumuzun bütün devrimci güçlerinin ödevi, İnan devriminin önderi İmam Humeyni'nin defalarca belirttiğı gibi, yığınları, başında ABD'nin bulunduğu emperyalizme karşı amansız ve sürekli bir savaşım için en etraflı biçimde hazırlamaktır.

Yalnız İnan devriminin yazgısı değil, bulunduğumuz kesimde hakları çignenen ve henüz özgür olmıyan tüm halkların yazgısı da, bu tarihsel kavganın sonucuna bağlıdır. Ülke içinde devrimci güçlerin birliğı, emperyalizme ve dünya gericiliğine karşı yürüttüğümüz savaşımında İnan devriminin bütün yandaşlarının uluslararası destek ve yardımından yararlanma, bundan sonraki çarpışmalarda üstün gelmenin temel koşullarıdır.

İnan Halk Partisi, devrimin daha ilk gününden başlayarak, yaşamsal bir sorun, tek halk cephesini, devrimin bütün gerçek yandaşlarının cephesini kurma sorununu ortaya koydu. Biz bu önerimizi ardıcıl biçimde tekrarlıyor, savunuyoruz. İmam Humeyni'nin anti-emperyalist ve halkçı siyaset hattını benimseyen bütün devrimci güçlerin ülke içinde bilimsel sosyalizmin takipçileri olan güçlerle işbirliğı bu cephenin dayanağı olmalıdır.

Böyle bir cephenin kurulması yolunda nice güçlükler olduğı söz götürmez. Bu güçlüklerden biri, emperyalistlerin, İnan'lı uşaklarının ve uzlaşmacıların, yani dünya kapitalizmine bağımlılık sistemi savunucularının kötücül bölücülük politikasıdır. Diğeri de, islâm devriminin Humeyni'ye sadık çevrelerin belirli bir bölümünün kurumlu davranışı, gösterişçiliğı, görüş darlığı ve bugünkü dünya politik gerçekliğini sonuna kadar değerlendirme yeteneğı noksanlığıdır.

İnan Halk Partisi, sözkonusu güçlükleri gidermeye ve bu çevrelerin dünyada

İran'ın gerçek durumunu anlamalarına yardımcı olmaya çalışıyor. Biz, günlük olayları çözümliyerek, İran'da devrimci ve karşı-devrimci güçler arasındaki ayrım çizgisinin, diğer her ülkede olduğu gibi, dirdarlar ile bilimsel sosyalizmi benimsemiş olanlar arasından değil, emperyalizme ve talancı sınıflara maşalık edenler ile hakları çiğnenen emekçi sınıflar arasından geçmekte olduğunu açıklamaya çalışıyoruz. Hakları çiğnenen emekçi sınıflar, dinsel ve felsefesal kanıları ne olursa olsun, birleşmedikçe, uluslararası karşı-devrimciliğin, yani emperyalizmin ve gericiliğin desteğinden yararlanan iç gericileri, yerli karşı-devrimcileri yenmek olanaksızdır.

İran Halk Partisi işte böyle bir birlik ve görüş birliği sağlanması için çalışıyor. Ve İran'da tüm devrimci güçlerin ergeç tek cephede biraraya geleceğine ve devrim düşmanlarının komplolarını elbirliğiyle suya düşüreceklerine inanıyor.

Başta gelen amaç: İnsanın genliği

Milos Jakeş

Çekoslovakya Komünist Partisi
MK Prezidyumu üyesi ve ÇKP MK Sekreteri

6-11 Nisan 1981 günleri Prag'da, Çekoslovakya Komünist Partisi'nin 16. Kongresi yapıldı. Kongreden önce partinin taban örgütlerinin toplantıları, ilçe, kent ve il örgütleri konferansları ile, Slavakya Komünist Partisi'nin kongresi yapılmış ve komünistler başarılı işlerin bilançosunu yaparak 80'li yılların ilk yarısıyla ilgili ödevleri saptamışlardı. Kongre hazırlıklarına sadece komünistler değil, aynı zamanda tüm Ulusal Cephe, halkımızın büyük bir çoğunluğu katılmıştır. Kongre öncesi dönemde emek alanında birçok girişimlerde bulunulmuş, altıncı beşyillik plândaki ödevlerin yerine getirilmesi ve fazlasıyla gerçekleştirilmesi amacıyla sosyalist yarışmalar düzenlenmiştir. Kamuoyu, kongreden önce ÇKP Merkez Komitesi'nin ülkenin 1981-1985 dönemindeki sosyal-ekonomik gelişmesiyle ilgili olarak hazırladığı belgeyi incelemiştir. Bunun sonucunda emekçiler ve Ulusal Cephe örgütleri tarafından yapılan önerilerden yararlanılarak sözkonusu belge yeniden işlenmiştir. Bu da parti forumunun aldığı kararların hazırlanmasında uygulanan derin demokratik anlayışa tanıklık etmektedir.

Marksizm-Leninizm'in yaratıcı bir biçimde geliştirilmesine olanaklar sağlayan, zamanımızın yaşamsal önem taşıyan sorunlarına çokyanlı yanıtlar veren SSCB'nde komünizm kuruculuğunun ve yeryüzünde barışı pekiştirme savaşımının perspektiflerini saptayan SBKP'nin 26. Kongresinin kararları partimizin ideolojik-politik yaşamını önemli ölçüde etkilemiştir. Çekoslovakya'lı komünistlerin partiye ve halka karşı yüksek bir sorumluluk duygusu besleyen 1447 delegenin katılmasıyla yapılan yüksek forumu, parti Merkez Komitesi'nin ÇKP MK Genel Sekreteri Gustav Husak tarafından okunan raporu ile, ÇKP Merkez Denetim Komisyonu'nun raporunu, ÇSSC'nin 1981-1985 dönemindeki sosyal-ekonomik gelişmesinin başlıca yönleri ve yeni beşyillığın projesiyle ilgili raporunu inceleyerek onayladı. Yapılan görüşmeler sırasında 44 delege söz aldı. Partinin MK ile diğer organları seçildi.

Kongre çalışmalarına 102 ülkeden, komünist ve işçi partilerini, demokratik ve ilerici hareketleri temsil eden 114 heyetin katılmış olması Çekoslovakya komünistlerinin tüm dünyadaki devrimci güçlerle yaptığı geniş işbirliğini, proletarya ve sosyalist enternasyonalizmi idesinin yaşamsal gücünü kanıtladı. Kongre ve halkımız Sovyetler Birliği Komünist Partisi heyetine, halkımızın büyük dostu, barış ve ilerleme uğrunda yürüttüğu savaşım bütün dünyaca kabul edilen SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. İ. Brejnev'in başkanlık etmesinden dolayı büyük bir hoşnutluk duyduklar. Kongreye katılan yabancı

konuklar, kongre delegelerinin başarılı işleri değerlendirmede, ülkede gelişmiş sosyalist toplumun kurulması ve Çekoslovak komünistlerinin barış savaşımına katılmalarının yollarını belirtmede ne kadar titiz davrandıklarını, ne kadar yüksek bir sorumluluk duygusu gösterdiklerini görmek olanağını elde ettiler.

Gelecekle ilgili plânlarımız, son yıllarda elde edilen büyük başarılarla olduğu kadar, 60 yıldan beri emekçilere daha iyi bir gelecek sağlanması uğrunda savaşım yürüten ÇKP'nin elde ettiği deneyimlere dayanmaktadır. Partimiz çalışmalarında iç ve uluslararası koşulların tüm karmaşıklığını da gözden uzak tutmamaktadır.

ÇKP'nin 16. Kongresindeki tartışmaların ve onaylanan kararların karakteristik çizgisi, bunların ilkesel, rasyonel, somut ve eleştirisel oluşuydu. Bu da partideki ideolojik ve politik birliğin devinim gücünün, Leninci çalışma yöntem ve biçimlerden yararlanmadaki başarılarının sonucudur. ÇKP halkla ve özellikle işçi sınıfıyla bağlarının durmadan güçlenmesine önem vermekte, olgunlaşan sorunlar karşısında zamanında önlemler almakta, toplumsal yaşamın çeşitli alanlarındaki noksanlıkların ortadan kaldırılması için çaba göstermektedir. Parti, Ulusal Cephe'nin ve tüm toplumsal örgütlerin etkin eylemlerde bulunmaları, halkın ekonominin ve devletin yönetimine daha geniş ölçüde katılmaları için gerekli koşulları yaratmakta, yığınların yaratıcılığına, emek alanında ve toplumsal yaşamdaki girişimlerine çevrenler açmaktadır.

ÇKP'nin gelişmiş sosyalizmin kurulması yolundaki doğrultusuna değer biçen kongre, genel olarak önemli bir ekonomik kalkınma sağlandığını saptadı. Her ne kadar büyüme tempolarında geçmiş yıllara kıyasla hafif bir azalma olduysa da, altıncı beşyillik döneminde ülkenin ulusal gelirinde yüzde 20, endüstride ve kuruculukta yüzde 25 artış sağlanmış, tarımda ise artış yüzde 9 oranını bulmuştur. Büyük başarılar arasında atom enerjisi için gerekli makine kuruculuğu kolunun meydana getirilmesi, Prag – Brno – Bratislava otoyolunun işletmeye açılması ve Prag metrosunda 20 kilometrelik şebekesinin tamamlanması yer almaktadır.

Ülkemiz halkının yaşam düzeyi yükselmekte, sosyal güvenlik gitgide güçlenmektedir. Beşyillik süresince nüfusun yaklaşık yüzde 13'ünü oluşturan 2 milyon kadar vatandaşın hizmetine 647 bin apartıman dairesi verildi. Bu arada piyasa televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi, otomobil gibi uzun süre kullanılan mallar sağlanmasında iyi sonuçlar alındı. Nüfus başına ortalama yıllık tüketimle ilgili veriler şöyle sıralanabilir: 85 kg. et, 228 kg. süt ve sütü mamuller, 311 adet yumurta vb. Çekoslovakya'da fizyolojik gereksinimlere uygun tüketim oranı daha 60'lı yıllarda sağlanmış, bazı maddelerde ise normlar aşılmıştır.

Uluslararası endekslerde ÇSSC ekonomik bakımdan gelişmiş ülkeler arasında yer almaktadır. Örneğin nüfus başına düşen çelik yaklaşık bir tonu, elektrik enerjisi 4.740 kilovat-saati, plastik maddeler 58,5 kilogramı, kömür

8 tonu, tahıl ise 700 kilogramı bulmaktadır. Vatandaşlar parasız hizmetlerden geniş ölçüde yararlanmaktadır. Ayrıca toplumsal fonlardan sağlanan gelirleri sürekli artmaktadır. Öğretime, sosyal güvenliğe ve sağlık hizmetlerine büyük paralar ayrılmakta, konut kiralalarını ve yiyecek fiyatlarını aynı düzeyde tutmaya, çocuklara ve genç ailelere özel bir özen gösterilmektedir. Ülkemizde 15 milyon insan yaşamakta ve bu nüfusa 150 bin yüksek öğretim öğrencisi düşmektedir. Nüfus başına, sosyal gereksinimler için ayrılan para yılda yaklaşık 9 bin kronu bulmaktadır. Ortalama aylık gelire gelince, 1975 yılına kıyasla 339 kron artışla, 2.643 kronu bulmuştur.

Böyle olsa da, kongre sadece bu kazanımları değerlendirmeye kalmayarak noksanlıklarımız üzerinde de durdu; tümüyle çözüme bağlayamadığımız sorunlara da değindi, bunların nedenlerini ortaya koydu. Bu nedenlerden biri, altıncı beşyılığın önceden düşünülen nesnel olarak daha karmaşık koşullar içinde gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bu, her şeyden önce ithal edilen hammaddeler fiyatlarındaki hızlı artışlardan ve dünya ölçüsündeki kapitalist pazarın Çekoslovakya'ya karşı rekabeti ve ayırım politikasını güçlendirmesinden ileri geldi. Biz bu tutuma karşı yeterli ölçüde hazırlıklı değildik.

Kongre dış ekonomik etkenlerin ve uluslararası durumun ülkenin iç gelişmesini ne ölçüde etkileyebileceğini açık-seçik değerlendirdi. Bununla beraber ekonomik ve sosyal planların yetersiz gerçekleştirilmesi nedenlerinin kendimizde aranması gerektiğini de vurguladı. Önemli başarılar elde etmiş olsak ta, üretimde etkinlik ve tasarruf sağlanması ve emeğin niteliğinin iyileştirilmesiyle ilgili uzun süreli stratejik doğrultunun uygulanmasında kesin bir değişiklik sağlayamadık. Ülkenin dengeli sosyal-ekonomik gelişmesinin sağlanması, yaşam düzeyinin korunması ve daha da yükseltilmesi için tutulacak başka yol olmadığını kavrayamayan vatandaşlarımız halâ az değil. G. Husak'ın 16. Kongrenin raporunda belirttiği gibi «beklenen değişikliğin sağlanması önümüze ısrarla dikilen bir ödevdir.»⁽¹⁾

Bu ödevi yerine getirebilmek için bilimin en yeni kazanımlarını uygulamamız, yönetimin düzeyini yükseltmemiz, sıkı bir disipline erişmemiz, daha büyük titizlikle çalışmamız gerekiyor. Her şey insanlara, onların kendi deneyimlerine dayanarak ekonomik yasaları nasıl kavradıklarına bağlıdır. İşe pasif ve formal yaklaşımın, insanlarda kayıtsızlığa neden olan ve eylemlerine olumsuz etkilerde bulunan aksaklıkların tümüyle ortadan kaldırılması ancak o zaman sağlanabilir.

ÇKP'nin 16. Kongresi, 14. Kongrede kararlaştırılan ve 15. Kongre tarafından geliştirilen gelişmiş sosyalist toplumun kurulmasıyla ilgili uzun erimli doğrultunun doğru ve gerçekçi olduğunu bir kez daha kanıtladı. Bu doğrultu önümüzdeki beşyılık için daha somut duruma getirildi. Bir kez daha belirtelim ki, geçen onyıllık döneme kıyasla ekonomik koşullar çok karmaşık bir biçim almıştır. Halk ekonomisine yakıt, petrol, metal ve başka hammaddeler ve

(1) «Rude Pravo», 7 Nisan 1981.

materyaller sağlamak için dışarıya olduğu kadar yerli kaynaklara da gitgide daha fazla para ayrılması gerekiyor. Kapitalist pazarlarda rekabet artıyor, yabancı müşterilerin malların niteliğine ve teknik düzeyine karşı istemleri artıyor, buna karşılık sermaye yatırımları olanaklarımız azalıyor, içgüdü bilânçosu gergin bir durum alıyor.

Kongre, partiyi ve halkı vatandaşların ulaştıkları yüksek yaşam düzeyini korumak ve nitel bakımdan yükseltmek, onların yarına güvenlerini pekiştirmekle görevlendirdi. Bu görevin çözülmesi, daha karmaşık iç ve dış koşullar dolayısıyla, daha büyük çabalar gerektirecektir. Partimiz bundan böyle de ekonominin geliştirilmesini baş ödev sayacaktır. Yedinci beşyılık döneminde ulusal gelirin yüzde 14-16 oranında artması öngörülmektedir. Böyle olsa da toplumsal üretimde artış daha az olacaktır, çünkü ulusal gelir her şeyden önce emeğin toplumsal verimliliğinin artması ve enerji, hammadde ve materyaller tasarrufunun sağlanması sonucunda büyüyecektir.

Halk ekonomisinin çokyanlı entanzifleşmesi için gerekli olan en önemli etken bilim ve tekniğin gelişmesi, bu alanlardaki kazanımların çabucak benimsenerek uygulanmasıdır. Bu ise işçiler, kooperatifçi köylüler, mühendis-teknişyen kadroları, bilim adamları ve yöneticiler gibi toplumsal üretime katılanların tümünden ortak çabalar bekleyen karmaşık bir sorundur.

Endüstri üretimi yüzde 18-20 oranında artarken, özellikle makine yapımı ve elektronik gibi teknik ilerlemenin dışsattığımızın temelini oluşturan kollarının hızlı tempolarla gelişmesine önem verilecektir. Bu arada az enerji sarfiyle elde edilen geniş tüketim mallarıyla, yerel hammaddelerden yapılan malların üretiminin genişletilmesi plânlanmaktadır. Kimya endüstrisinin başlıca ödevi petrol işleme işini genişletmek olacaktır. Ulaşım da demiryollarının ve şuyollarının gelişmesine öncelik tanınacaktır.

Tarımda bitkisel ürünlerin yüzde 14-16, hayvansal ürünlerin ise yüzde 6-7 oranında olmak üzere, üretimin yüzde 10 artması plânlanmıştır. Bitkisel ürünlerde üretim artışı entansifleşmenin sonucudur ve böylelikle ülkenin başta tahıl olmak üzere, yüksek nitelikli yiyecek maddeleri bakımından kendi kendine yeterli olması sağlanacaktır. Hayvancılık alanında toprak-iklim koşullarına uygun olarak daha fazla sığır eti ve süt elde edilebilmesi için büyükbaş hayvan ve koyun yetiştirilmesine ayrı bir önem verilecektir. Tarımda endüstriyel yöntemlerin uygulanması, üretimde konsantrasyon ve uzmanlaşma, makinelerden ve kimya maddelerinden yararlanılma sürdürülecektir. Bu amaçla ilkönce üretime yönelik olmayan giderlerin azaltılmasına ve tarım ürünlerinin tümüyle işlenmesine önem verilecektir. Sebze ve meyve üretiminin de artırılması öngörülmektedir ve bu amaca ulaşmak için, özel ve yardımcı işletmelerle, küçük üretici bahçıvanların olanakları genişletilecektir.

Endüstri ve tarımda plânlanan gelişme tempolarını sağlayabilmek için sadece elimizdeki yakıt maddelerini rasyonel olarak kullanmakla yetinmeyerek, kömür çıkarmak ve atom santralleri kurmak yoluyla öz enerji kaynaklarımızı

güçlendirmemiz gereklidir. Partinin kanısına göre endüstri ve tarımda üretimin artırılmasının temelini eldeki kaynakların daha iyi kullanılması, bunların modernleştirilmesi ve onarılması ile yeni yatırımlar oluşturacaktır. Yedinci beşyillik döneminde güçleri dağıtmamak, sermayenin dondurulmasına neden olan tamamlanmamış ünitelerin sayısının azaltılması için yatırımların artırılmaması öngörülmüştür.

1981-1985 döneminde halk ekonomisinde her yıl yakıt ve enerjide yüzde 2, metallerde yüzde 4,5-5 oranında tasarruf yapılması, hurdaların toplanması ve işlenmesinin geliştirilmesi ödevi yerine getirilecektir. İşletmelerin ve ayrı ayrı emekçilerin yakıt, enerji ve hammadde tasarrufuna ilgilerini artırmak için bunların toptan fiyatları gözden geçirilerek, bunların elde edilmeleri için yapılan harcamalara yaklaşılmasına çalışılacaktır.

Önemli olan, aynı ölçüde hammadde, materyel ve enerji harcamak, sermaye yatırımı oylumunu ve emek gücünü değiştirmemek koşuluyla daha yüksek nitelikte mal üretilmesidir. Böyle yapılmadıkça halk ekonomisinin gelişmesini sağlayamaz, uluslararası değiş-tokuşun gereksinimlerini karşılayamaz, dış ticaret bilançosunun dengesini koruyamaz ve halkın yaşam düzeyini yükseltebiliriz.

Yaşam düzeyinin yükselmesi büyük bir ölçüde perakende malların fiyatları politikasına bağlıdır ve bu politika sosyal politikamızın önemli halkalarından biridir. Biz bunu unutmuyarak fiyatların ekonomide daha iyi bir düzenleyici rol oynamasını, malların niteliğini etkilemesini ve aynı zamanda tüketimin, üretimdeki gerçek olanaklarımıza yanıt verecek yönde biçimlenmesini sağlamaya çalışıyoruz.

Parti, yaşam düzeyinin artması denince sadece kişisel tüketimin fazlaşmasını gözönünde bulundurmuyor, buna sosyal güvenliğin pekişmesi, öğretim düzeyinin ve genel olarak kültürün artması, insan sağlığına, aileye, anaya ve çocuğa özen gösterilmesi, konut koşullarının (önümüzdeki beşyillik dönemde yeniden 550 bin konut kurulması ve 40-50 bin konutun modernleştirilmesi plânlanmıştır) iyileştirilmesi sorunlarını da bağlamaktadır. Ayrıca ulaşım araçlarının çalışması, çevrenin korunması, çalışma koşulları, emek kolektifi üyeleri arasındaki ilişkiler, diğer toplumsal ilişkiler, tek sözle sosyalist yaşam tarzının biçimlenmesi de yaşam düzeyinin yükselmesine katkıda bulunmaktadır. Kongrede belirtildiği gibi «yaptığımız her şey, sosyalizmin ve yurdun gelişmesi için gerçekleştirilen her şey emekçilerin genliğinin artması amacına yöneliktir. İnsanın genliği, evvelce olduğu gibi bundan böyle de en yüksek emelimiz olacaktır.»⁽²⁾

Kongre kararlarının başarıyla yerine getirilmesine plânlanmanın yetkinleştirilmesi, eskimiş olan ve topluma çıkarlarıyla çelişmeye başlayan ekonomik kaldıraçların değiştirilmesi önemli ölçüde yardım edecektir. Halk ekonomisini daha da canlandırmak ve işletmelerin etkinliklerinin sonuçlarına daha nesnel

(2) «Rude Pravo», 7 Nisan 1981.

değer biçmek için Merkez Komitesi ile federal hükümet plânlamanın ve yönetimin yetkinleştirilmesiyle ilgili kompleks önlemler alınmasını öngören bir kararı onayladılar. Bu önlemler işletmelerin kendi harcamalarını kendilerinin karşılaması temelinde çalışması ve emeğin karşılığının sosyalizm ilkelerine göre ödenmesine yöneliktir. 16. Kongre, bu önlemlerin gerçekleşmesinin savaşım vermeden ve hiç çelişkisiz olmayacağını belirtmiştir, çünkü yönetim yöntemlerinde ve insanların düşüncesinde köklü değişiklikler yapılmasını gerektirmektedir.

Bizde, halk ekonomisinin yönetiminde temel halkayı oluşturan plânlamanın niteliğine ve etkinliğine büyük bir önem verilmektedir. Plânın titizlikle yerine getirilmesinin emek kolektiflerinin en önemli davası haline gelebilmesi için, emekçilerin katılımıyla hazırlanacak işletme plânına gerekli olan önkoşullar yaratılmalıdır.

Politik bakımdan büyük ağırlığı olan başka bir ödev de emeğin karşılığının ödenmesinde eşitleştirme öğelerinin önlenmesi, nitel bakımdan yetersiz emeğin, ya da açık haylazlığın mükâfatlandırılmasından vazgeçilmesi, emeğin sosyalizmde bölüşümün temel ilkesi olan niceliğe, niteliğe ve emeğin toplumsal önemine göre değerlendirmenin ardıcıl olarak uygulanması gereklidir. Kongrede belirtildiği gibi, bunun gerçekleştirilmesi için, Leninci anlayışa bağlı olarak partinin, devletin ve sendikaların emeğin ve tüketimin ölçütleri üzerindeki denetimi güçlendirilmeli, gerçekten özendirici önlemler alınmalı, ücret ödemesistemi yetkinleştirilmelidir. Emeğe karşı saygının artırılması için esnaflık eğilimlerine, küçük-burjuva ahlâk anlayışına, hazır yiyiciliğe, çıkarıcılığa, ileri doğru yürüyüşümüze engel olan her şeye karşı kesin bir savaşım yürütülmelidir. Parti, bu konuda söylediği sözlerle yaptıkları arasında çelişkiler olmamasına özel bir özen göstermektedir. Bu ise işçi sınıfının, emekçi halkın köklü çıkarlarına tamamiyle uygundur ve politikamızı yığınlar için daha çekici hale getirmektedir.

Kongre, beşyılıktaki ödevlerin yerine getirilmesinin, tüm düzeylerdeki yönetici kadroların politik olgunluğu için olduğu kadar, meslekleri ve örgütçülük alanındaki yetişkinlikleri için de bir sınav olacağını vurgulamıştır. Parti ve halk bizden, ÇKP'nin politikasını ardıcıl olarak uygulamayı, devlet plânını yaratıcı ve disiplinli bir yaklaşımla gerçekleştirmeyi, kuralları çiğneyen, ödevlerini yerine getirmeyen, başkalarının emeğini ve toplumun zenginliklerini çarçur edenlere göz yummamayı beklemektedir. Bizce bir yandan noksanlıklara göz yumulmaması, öte yandan da iyiniyetli emeğin, topluma yararlı girişimlerin değerlendirilmesi saptanan hedeflere varmanın, sosyalist toplumun değerlerini artırmanın güvencesidir.

Kongrede, halk ekonomisi alanındaki çabaların ÇSSC'nin emeğin uluslararası sosyalist bölüşümüne daha geniş ölçüde katılması amacına doğrudan doğruya bağlı olduğu önemle vurgulandı. Söz konusu olan, her şeyden önce sosyalist topluluk ülkeleriyle ve özellikle Sovyetler Birliği ile etkin ekonomik

ve bilimsel-teknik ilişkilerin sürdürülmesidir, çünkü böylelikle ekonomimizin dengeli gelişmesi ve önünde büyük perspektifler açılması güvence altına alınmaktadır. SSCB ile ülkemiz arasındaki uzmanlaşma ve kooperasyon programının yerine getirilmesine, uzun süreli programların gerçekleştirilmesine ayrı bir önem verilmektedir.

Çekoslovak ekonomisi gelişmesinde yüksek bir düzeye ulaşmıştır ve daha da entanzif bir hal alması için her şeyden önce sosyalist entegrasyon çerçevesinde üretim alanında uzmanlaşmaya ve kooperasyona ağırlık vermek gereklidir. Biz, L. İ. Brejnev'in SBKP'nin 26. Kongresinde yaşamın sosyalist topluluk üyesi ülkelerin plânlarının tüm halindeki ekonomi politikalarına uyumlu olarak tamamlanması gerektiği görüşünü bu nedenle büyük bir ilgiyle karşıladık. ÇKP'nin 16. Kongresi bu konudaki öneriyi olduğu gibi, kardeş sosyalist ülkelerin en yüksek düzeydeki temsilcilerinin bu sorunu incelemek üzere toplantılarına önerisini de destekledi. Böyle bir uyumluluk güçlerimizin daha rasyonel olarak birleşmesini, kapitalist pazarın olumsuz etkilerinin azaltılmasını sağlayacaktır.

ÇKP, bu konuda yapılacak bir toplantının, bir zamanlar V. İ. Lenin'in «emekçilerin tek kooperatifi» diye adlandırdığı uluslararası örgütün biçimlenmesi yolunda somut bir adım olması için etkin yardımda bulunacaktır. Bilindiği gibi Lenin «tek dünya kooperatifine açık kalplilikle yöneliminin»⁽³⁾ zorunlu olduğunu vurguluyordu. Sovyetler Birliği'nin yaptığı önerinin gerçekleştirilmesi tüm sosyalist topluluk için yararlı olacak ve bunun yanısıra sosyalizm voluna koyulan az gelişmiş ülkelere yapılan enternasyonalist yardım için daha elverişli koşullar yaratacaktır.

Uluslararası emperyalizm her türlü ekonomik ve politik araçtan yararlanarak, yarısı uydurma ve demagojik söylentilere başvurarak, içimizdeki muhaliflerimizi etkinleştirerek sosyalist topluluğun birlik ve beraberliğini sarsmak için gitgide daha enerjiklemlerde bulunmaktadır. Şimdi saldırılar Polonya Halk Cumhuriyeti'ne yöneltilmiştir ve politik baskı ve şantaj yapmak için bu ülkenin dış borçlarından da yararlanılmaktadır. Polonya'lı yoldaşlar yayınladıkları belgelerde Polonya'da sosyalizm kuruculuğunun sonuçlarını, Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin yönetici rolünü yadsıyan anti-sosyalist güçlerin bir karşı-devrim yapmak niyetinde olduklarını ve dışardan, sınıf düşmanlarınca desteklendiklerini defalarca belirtmişlerdir. Bu durum sosyalist ülkeler arasındaki birliğin güçlendirilmesini ve işbirliğinin daha da pekiştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

ÇKP'nin 16. Kongresinin kararları işçi sınıfının, kooperatifçi köylülerin ve sosyalist aydınların çıkarlarıyla tam uygunluk içindedir. Parti, belirlenmiş olan ödevlerin ancak geniş emekçi yığınların katılmaları, etkin biçimde çalışmaları ve girişimleri bulunmaları sonucunda yerine getirilebileceği görüşündedir. Bu amaca ulaşmanın koşullarını yeni toplumdaki üretim ilişkileri, sosyalist

(3) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 37, s. 347.

demokrasinin gelişmesi ve ülkenin efendisi olan halkın parti politikasının doğruluğuna güven beslemesi sağlamaktadır.

Toplumun yönetici gücü olan parti kendi programının gerçekleştirilmesinin işçi, köylü ve aydınlar arasındaki politik bağlaşıklığın, komünistlerle diğer partilerin üyeleri ve partiszler arasındaki birliğin simgesi olan Ulusal Cephe için yaşamsal bir dava olması yolunda çabalar harcamaktadır. ÇKP, 16. Kongrenin aldığı kararların yerine getirilmesiyle ilgili yığınsal örgütsel ve eğitimsel çalışmaları Ulusal Cephe örgütlerinde görevli komünistler için en önemli bir ödev saymaktadır. Parti ülkedeki yığınsal ve toplumsal örgütlerin, yani Devrimci Sendikalar Hareketinin, Sosyalist Gençlik Birliğinin, Kooperatifçi Köylüler Birliğinin, kadın ve sporcu örgütlerinin ve çeşitli amatör sanat birliklerinin daha da geliştirilmesinden yanadır. Bütün bu örgütler ÇSSC'nin demokratik politik sisteminin öğeleridir ve bu sistem yurttaşların etkinliklerinin geniş ölçüde gelişmesine olanaklar sağlamaktadır.

ÇKP'nin 16. Kongresi ulusal komiteleri ve devlet aygıtını her çeşit bürokrasiye, yolsuzluk eğilimine, görevini kötüye kullanma denemelerine karşı kesinlikle savaşım yürütmek, sosyalist iyeliği ve halkın kazanımlarını korumak, uyarı ve eleştiriler karşısında vakit geçirmeden önlemler almak, halk denetimi sistemini yetkinleştirmekle görevlendirmektedir. Bize göre emekçilerin parti politikasının uygulanmasına etkin olarak katılmaları en iyi eğitim biçimidir ve onların sosyalizme karşı tutumunu yansıtmaktadır.

Kongrenin ortaya koyduğu hedef ve ödevlerle, iç ve dış koşulların karmaşıklığı partinin de çalışmalarında bazı istemleri yerine getirmesini gerektirmektedir. Büyük bir siyasal güç olan Çekoslovakya Komünist Partisi 1 Ocak 1981'de saflarında 1,5 milyon parti üyesi ve aday üyeyi, yani ülkede 18 yaşını aşmış yurttaşların yedide birini birleştirmiş durumdaydı.

Kongrenin belirttiği gibi bütün parti organları ve örgütleri partinin Marksist-Leninist birliğine ve savaşkanlığına, yapısının iyileşmesine, işçi kesimin güçlenmesine, eğitim çalışmalarının daha etkili hale gelmesine ve partinin toplumdaki yönetici rolünün pekiştirilmesine en büyük önemi vermelidir. Biz, başta demokratik santralizm ve parti-içi demokrasi olmak üzere, parti kuruculuğu ile ilgili Leninci ilkeleri titizlikle korumak, noksanlıkların ortadan kaldırılması ve insanların eğitilmesi alanında sınanmış bir yöntem olan eleştiri ve özeleştiriyi geliştirmek, alınan kararları ardıcıl olarak yerine getirmek için çaba harcamaktayız. Kadroların seçilmesi ve yetiştirilmesi işinin iyileştirilmesine, partinin çalışma stilinin yetkinleştirilmesine, alınan kararların yerine getirilmesiyle ilgili etkili denetimin tüm örgütsel çalışmalarda ve yönetimde egemen olmasına özel bir ağırlık vermekteyiz. Parti komünistlerin emekte ve özel yaşamda örnek olmalarını, partiszlerden sadece daha büyük sorumluluk, bilinçlilik, emekseverlik ve özveri duyguları bakımından farklı olmalarını istemektedir.

Kongre ideolojik çalışmaları, emekçilerin Marksist-Leninist ruhta eğitilmeleri

ve komünistlerin yeni ödevleri yerine getirmeye hazırlanmaları konularını önemle ele almıştır. Bunun başlıca nedeni üyelerin yüzde 40'ından fazlasının partiye son 10 yıl içinde alınmış olmasıdır. Propaganda alanındaki kadrolar ÇKP'nin politikasını tanımakta ve kongre kararlarının yerine getirilmesine yardım etmektedirler. Biz bu kadroların ortaya çıkan sorunlar ve sınıf düşmanlarımızın ileri sürdüğü iftiralar karşısında çabucak tepki göstermelerine özen gösteriyoruz. Reel sosyalizmin üstünlüklerinin daha inandırıcı biçimde ortaya konması, anti-komünizmin içyüzünün açıklanması, çağdaş kapitalizmin ekonomik ve sosyal çelişkilerinin ortaya konması, toplumsal güçlerin barışçı bir gelecek uğrundaki savaşıma daha etkin olarak katılması son derece önemlidir.

16. Kongre Çekoslovak komünistlerinin ve tüm halkımızın barışın korunmasını yaşamsal bir sorun saydıklarını bir kez daha doğrulamıştır. Biz Barış Programını organik olarak sürdüren SBKP'nin 26. Kongresinin önerilerini tümüyle destekliyoruz. Barış insanın temel hakkıdır, bizim cesur plânlarımızın yerine getirilmesi, gelişmiş sosyalizm kuruculuğunun sürdürülmesi için gerekli önkoşuldur. Barış ile sosyalizmin birbirine kopmaz bağlarla bağlıdır.

Kongre sosyalist topluluk ülkeleri arasında dostluk ve işbirliği ilişkilerinin durmadan iyileşmesine, özellikle ülkemizin güvenliği ve parti forumunca alınan kararların başarıyla gerçekleşmesinin en önemli önkoşulu olan SSCB ile çokyanlı işbirliğine ve dostluğa yüksek bir değer biçti.

Biz sosyalist topluluğun, dünya komünist, işçi ve ulusal kurtuluş hareketiyle, yeryüzündeki tüm barış güçleriyle birlikte, bundan sonra da gericiliğe ve savaş güçlerine karşı etkin biçimde karşı koyacağına, barışı koruyacağına inanıyoruz. Halkımız bu kutsal amaç uğrunda hiçbir çabayı esirgemeyecektir.

Gerçeklik, geleceğe güven

Hermann Axen

ASBP MK Politik Büro üyesi,
ASBP MK Sekreteri

11-16 Nisan 1981 günlerinde Berlin'de Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin 10. Kongresi yapıldı. Partimiz 2 milyon 172 bin üyeden oluşuyor. Bu üyeler kongrede 2.691 delege ile temsil edildi. Delegelerin % 64,2'si meslekten işçiydiler. Kongrenin bütün seyirinde, sorunlarımızın görüşülmesinde enerjik ve yaşamla sınıksız bağlı tartışmaların hepsinde gerçekçilik ve başarıya güven egemendi.

Partinin forumu tüm halkın dâvası oldu. Forumun hazırlanmasına milyonlarca emekçi katkıda bulundu; emekçilerimiz tüm DAC tarihinde görülen en geniş emek yarışmasını örgütleyip açındırdılar, ve sonuç olarak, ülkenin 3,5 günlük sanayi üretimi hacmine denk bir ek ürün sağlandı. Kongre ulaşılan başarıların etkin bir bilançosunu yaptı; bilimsel temele dayalı olarak 80'li yıllarda sürekli, kesintisiz bir gelişme sağlama görüşünü işledi; bütün bakışlar ve düşünceler geleceğe, yeni ve daha karmaşık ödevlere yöneltildi.

Kongreye katılan 125 komünist, işçi, devrimci-demokratik ve sosyalist parti ve örgütten yabancı delegelerin dikkatini en çok ASBP'nin gençlikle sıkı bağı çekti. Endüstri kesiminden ve tarımdan, bilim ve eğitim-öğretim alanından komünistleri temsil eden genç delegelerin olağanüstü büyük sayısı ve yüksek etkinliği bu bağın parlak bir deyimiydi. Böylece, sosyalizmin gençliği gereksindiği, gençliğin de yaşamlarına gerçek anlam kazandıran, bugünkü ve yarınki işlerinde çıkarlarına uygun düşen sosyalizmi gereksindiği görüşü tamamiyle doğrulandı.

ASBP MK Genel Sekreteri Erich Honecker yoldaşın MK Çalışma Raporu'nda belirttiği gibi, Alman topraklarında ilk sosyalist devlet olan DAC, 70'li yılların ikinci yarısında da, emperyalist düşmanların kıyıcı hücumlarına karşı, sahip olduğu politik istikrarı ve ekonomik gücü gözler önüne serdi. DAC Avrupa'da barışın sağlam dayanağıydı ve dayanağı olarak kalıyor. Ülkede toplumsal yaşamın bütün alanlarında ASBP 8. Kongresinden (1971) sonra başlayan yükseliş devam etti. Milyonlarca emekçinin gösterdikleri çabaların ana bilançosu, parti ile halk arasındaki sağlıklı ve sarsılmaz güvence ilişkilerinin bilançosu böyle özetlenebilir. Yaşam, ASBP'nin, başlıca sorununu çözmeye, ana ödevini⁽¹⁾ yerine getirmeye yönelik, ekonomi politikası ile sosyal politikanın birliğini korumaya yönelik hareket hattının doğruluğunu bir kez daha gerçekledi. Emekçilerimizin maddesel genlik ve kültür düzeyi bir hayli yükseldi.

(1) ASBP'nin politikasında ana ödevinin içeriği yazının daha ötesinde açıklanıyor. Not. red.

Bunda, ekonomideki dinamik artış, elverişsiz dış ekonomik koşullara ve emperyalist silâhlanma yarışından ötürü ulusal savunma gereksinim ve istemlerinin artmasına karşın sağlanabilen dinamik ekonomik yükseliş kesin rolü oynadı.

Geçen beşyillik plân döneminde ulusal gelir 812,5 milyar markı (cari fiyatlarla) buldu; demek ki, 1971–1975 yılları dönemine oranla 172,1 milyar mark, ya da % 25,4 artış sağlandı. Son on yıl içinde, DAC emekçileri, ülkeye, 1 trilyon 453 milyar mark, yani yaklaşık olarak daha önceki 20 yılın geliri kadar ulusal gelir sağladılar.

Endüstride mal üretimi 1971–1975 beşyillik dönemindeki üretime kıyasla % 32,2 arttı ve toplam 1 trilyon 625 milyar markı buldu. Sosyalist tarımda, beş yıl içinde 239 milyon ton yiyecek maddeleri ve hammadde üretildi; bu alanda 1970'lerde ulaştığımız artış % 20,1 oldu. Kişisel ve toplumsal tüketim gereksinimleri için 1976–1980 yıllarında – on yılın ilk yarısındakine oranla % 24,9 fazlasıyla – 650 milyar mark ayrıldı. Halkın sırf parasal gelirleri 101 milyardan 121,3 milyar marka çıktı, işçilerin ve kamu personelinin aylık ortalama geliri 889 marktan 1.030 marka yükseldi.

Bu birkaç önemli veri, ekonomik ve sosyal politika arasındaki birliğin büyük etkinliğini ve halkın yaşamı bakımından ne denli yaratıcı sonuçlar verdiğini gösteriyor. Bu cümleden olarak, emekli aylıkları hissedilir derecede yükseltildi, çalışma süresinin azaltılması yönünde önemli önlemler alındı, emekçilerin izin ve dinlenme süreleri artırıldı, ana sağlığına ve çocuk esirgemeye daha büyük bir özen gösterildi.

Konut yapıcılığı partinin sosyal-politik programının özünü oluşturuyor. Bu alanda büyük bir ileri adım atıldı. 1976–1980 yılları döneminde, plânda öngörülenden 63 bin fazlasıyla, 813 bin konut yapıldı ve modernleştirildi.

Sosyal politikada dikkati çeken bir ilerleme olduğu söz götürmez. Bu ilerlemenin temelinde, ülkemizin ekonomik gücünün sağlamlaştırılması, emek üretkenliğinin artırılması (70'li yıllarda % 53,6) ve tüm halk ekonomisinde entansifleştirmenin – özellikle ana yön olan bilim ve tekniğin daha çabuk geliştirilmesi bakımından – daha öte artırılması yer alıyor. Bu sayede, DAC, dünyanın önde gelen on endüstri devleti arasında yer alma gibi çetin bir savaşımdan başarıyla çıkmış bulunuyor.

Merkez Komitesinin çalışma raporunda haklı olarak şu nokta belirtiliyor: «Buraya kadar geçtiğimiz yol, tüm halkın ve tek tek her yurttaşın iyiliği için verilen yaratıcı emeğin gerektiği gibi ödüllendiğini gösteriyor. Bu gelecekte de böyle olmalıdır.»⁽²⁾

Ülkenin gelişmesinde yeni bir ufuk açıldı. Kongre, oybirliğiyle onaylanan MK çalışma raporuna dayanarak, ülkemizin komünistlerine ve tüm halkına

⁽²⁾ Erich Honecker yoldaşın ASBP'nin 10. Kongresi'nde okuduğu Merkez Komitesi Çalışma Raporu. Berlin, 1981, s. 47.

gelişmiş sosyalist toplumu kurma yolunda daha öte ödevler verdi. Parti forumunun kararları ve kabul ettiği belgeler, emekçilerimizi, yeni onyılın yüksek hedeflerine ulaşma savaşımı için esinlendiriyor.

Biz, çözümünü eylemlerde uyum ve eşgüdüm gerektiren uzun erimli ödevler belirlemiş bulunuyoruz. Bunların en önemlilerini şöyle sıralıyabiliriz:

1. Ana ödevi yerine getirmede sınanmış doğrultuyu, yani ekonomik ve sosyal politikanın birliğini korumayı sürdürmek; halkın maddesel ve kültürel gereksinimlerini daha dolgun biçimde giderme ve bununla daha öte gelişmiş sosyalist toplumu kurma stratejisini gerçekleştirmeyi sağlama yönünde bugüne kadarki doğru hareket hattını bundan böyle de uygulamak.

2. Ulusal savunmaya özen göstermek; savunmayı, uluslararası alanda durumun gerginleşmesine ve buna ilişkin tehlikelere göğüs germemize olanak verecek düzeyde tutmak.

3. SBKP'nin 26. Kongresinin ileri sürdüğü barışçı önerilerin gerçekleştirilmesine, emperyalizmin cepheleşme, çatışma politikasına karşı direniş gösterilmesine, dünyada politik yumuşamanın korunması, derinleştirilmesi ve askersel yumuşamayla bütünleştirilmesi için savaşıma aktif olarak katılmak.

4. Kurtuluşlarına kavuşan ve özgürlük uğrunda savaşım vermekte olan halkları dayanışma ve enternasyonalizm ruhunda desteklemek.

Bu ödevler ve istemler, Alman toprağında sosyalist devrimin ardıcıl biçimde sürdürülmesinden olduğu kadar, sosyalizm ile kapitalizm arasında uluslararası çaptaki sınıfsal savaşımın genel seyrinden, içeriğinden ve perspektiflerinden de doğuyor. Reel sosyalizmin olanaklarının, emek üretkenliği alanında sağlanacak üstünlükte, o kesin ve çözücü üstünlükte, bütün en önemli yönlerde kapitalizmle ekonomik rekabette yavaş yavaş utkuya ulaşmamız için gerekli üstünlükte de kendini göstereceği günler yaklaşıyor.

Uluslararası alandaki güçler dengesinde sosyal ilerleme ve ulusal kurtuluşlar yararına daha öte nitel değişme, barışı savunma dâvasında, insanlığın eşliğine dayandığı yazgısal «savaş-barış-savaş» çevriminin uzun süreli bir barış dönemine dönüştürülmesi dâvasında en önemli rolü oynuyor.

ASBP'nin 10. Kongresi, sosyalist düzenimizin her alanı için bir kompas, yeni sorunlarımızın çözümünde derinlik bakımından gerekli politik, ekonomik, sosyal, tinsel ve kültürel değişikliklere doğru atılım göstermemize yardım eden emin bir kılavuz oldu. Kongre, tüm toplumsal yaşam cephesi boyunca ileri harekete yeni ufuklar açtı.

Erich Honecker kongrede şunları belirtti: «ASBP'nin toplumsal politikasında, ekonomimiz, halk ekonomisinin hızla gelişmesini sağlama yönünde tüm halkımızın büyük çalışmaları merkezsel yeri alıyor. Gelişmiş sosyalizmi kurmada daha öte başarılar sorunu işte bu alanda çözümlüyor.»⁽³⁾ Kongre, «halkın

⁽³⁾ Erich Honecker yoldaşın ASBP 10. Kongresinde okuduğu MK Çalışma Raporu. Berlin, 1981, s. 48.

genlik ve kültürünü, sosyalist üretimin yüksek tempolarla geliştirilmesi, etkinliğin ve emek verimliliğinin artırılması ve bilimsel-teknik ilerleme temeli üzerinde yükseltmeye yönelik»⁽⁴⁾ hareket hattının 80'li yıllarda da sürdürülmesi önerisini hararetle alkışlayarak destekledi.

Partinin politikası ve öngördüğü ana sorun, ana ödev, sosyalizmin temel ekonomik yasasına uygundur ve bu yasanın gelişmiş sosyalizm koşullarında somut olarak gözetilmesine hizmet etmektedir. Sosyalist toplumun olgunluğa doğru ilerlemesine koşul olarak önemi durmadan artan bu politika, komünizm ideal ve fikirlerinin ardıcılıkla yaşama geçirilmesinin temel güvencesidir.

ASBP'nin, Sekizinci Kongre'den sonraki başarılı eylemi, her şeyden önce, partimizin, etraflı olarak hazırlanan ve yaşamın sınavından geçen bir gelişmiş sosyalist toplum teorisine sahip olması temeline dayanıyor. Bu teori, yığınları .esinleyen ve halkı ASBP'nin 10. Kongresi onuruna kapsamlı emek yarışmalarına seferber eden gerçek bir maddesel güce dönüştü. Partinin programı ve E. Honecker yoldaşın kongreye sunduğu MK Çalışma Raporu, sosyalist topluluk ülkeleri kardeş partilerinin Marksizm-Leninizm'i yaratıcı biçimde zenginleştiren sağladıkları başarılarını ortaya koyan bir gelişmiş sosyalizm teori ve pratiğinin, bilimsel genellemesini oluşturuyor. MK Çalışma Raporunda belirtilen strateji, partinin 80'li yıllar için saptadığı ana sorunun çözümüne yönelik 10 maddeyi içeren strateji temele dayanıyor.

Ana sorunun içerdiği noktalar kısaca şunlardır:

1. Bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırma ve sosyalizmin üstünlüklerini bilimsel-teknik devrimin ulaşımlarıyla etkin biçimde bağdaştırma yoluyla uzun süreli bir sağlam ekonomik büyüme sağlamak. Dünya ölçüsündeki en iyi ulaşımlara yönelmek. Genişletilmiş kapsamlı yeni tip yeniden üretime geçişte vakit kazanılması için bilim ve teknikten etkinlikle yararlanmak. Bu yapılırken, güçlerin yoğunlaştırıldığı ana doğrultular olarak, mikro-elektronikte en ileri düzeyde entegre devreler bulmaya, ışın iletimi ve lazer teknolojisinde kullanılmak için optik-elektronik yapı elemanları ve tam entegre ölçme ve kumanda sistemi üretimine ilişkin altyapısal teknolojiye, aynı zamanda üçüncü kuşak robotlar kullanımlı esnek otomasyon süreçlerine, yakıt ve hammaddelerin, yeni tip elektrik enerjisi tasarrufu teknolojisinin yüksek üretkenlik gözetilerek kullanılmasına ve nükleer enerji üretiminin geliştirilmesine yönelmek.

2. Emek üretkenliğini önemli ölçüde ve her yerde artırmak, elden geldiğince işgücünün serbest kalmasını sağlamak, ve bunu, emek verimliliğinin artırılmasında ve aynı zamanda kamu hizmetleri alanında kesin rol oynayan işkol- larına aktarmak.

3. Hammaddeleri, en önemli materyalleri ve üretim fonlarını çok daha öznenli biçimde kullanmak.

4. Ürünlerin niteliğini halk ekonomisi ölçülerinde kesinlikle yükseltmek.

(4) Agy.

5. Emek etkenliğinde (öncelikle bilim ve tekniğin en yeni ulaşımlarını yerleştirme yoluyla) kesin bir yükseliş ve üretimde – maddeleşen ve canlı emek kayıplarını aşabilecek – bir artış sağlamak;

6. Teknolojik süreçlerde en geniş kapsamlı sosyalist rasyonalizasyon ve modernizasyonu gerçekleştirmek;

7. Bilimsel-teknik süreci devindiren güç olarak sermaye yatırımlarını elden geldiğince verimli olacak biçimde kullanmak;

8. Tüketim mallarında üretimi bir hayli genişletmek, niteliği ve çeşitleri iyileştirmek;

9. Toplumsal üretimde ve ulusal gelirden, artışı kaynaklandıran nitel etkenler hesabına bir yüksek dinamizm sağlamak;

10. Dış ekonomik konjonktürün kötüleşmesi karşısında dayanıklı olmaya ve DAC'nin dış ticareti için elverişli koşullar oluşturulmasına olanak verecek yoğun biçimde genişletilmiş yeniden üretimi gerçekleştirmek ...

ASBP'nin 10. Kongresi'nce kabul edilen 1981–1985 beşyillik plân direktifleri, partinin bilimsel temele dayalı stratejisini en anlaşılır biçimde her yurttaşla ulaştırıyor. Bu direktifler, gelişmiş sosyalizm kuruluşunun ulusal ve uluslararası gereksinimlerine uygun bir iyimser ve gerçekçi sosyal-ekonomik gelişme programını içeriyor.

Direktifler, beş yıl içinde ulusal gelirin % 28–30 artmasını (1980'e oranla) ve 1 trilyon marka gelmesini öngörüyor. Endüstri malları üretiminin % 28–30 artırılması plânlanıyor (bu artış, üretim hacminin beşyillik tutarı olarak en azından 2,2 trilyon markı bulması, 1985 yılı için de en azından günde 1,9 milyar marka çıkması demektir). Endüstride emek üretkenliğinin de % 28–30 artırılması öngörülüyor. Tarımda mal üretimi % 7–9, halk için tüketim malları üretimi % 5–6 oranında artırılabilecek. Beş yıl içinde sermaye yatırımları 268–272 milyar markı aşacak, dış ticaret alışverişi 1985 yılında yaklaşık % 36 artırılmış olacak.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, bu ekonomik yükseliş, her şeyden önce, ana ödevin gerçekleştirilmesi için, yani ekonomik ve sosyal politikanın birliğini korumak ve olanaklar ölçüsünde de sosyal önlemleri genişletmek için gereklidir. Uzun süreli konut yapıcılığı programı da böyle hızlı bir tempoyla sürdürülecek. Plâna göre, yeniden 2,8 milyon yurttaşın barınma koşullarını iyileştirmek üzere 930–950 bin konut yapılacak ve modernleştirilecek. Halkın sırf parasal gelirleri % 20–22 artacak ve perakende ticarete mal çeşidi ve alışveriş aynı oylumda çoğalacak.

Devlet ödenekleriyle oluşturulan toplumsal fonlar % 26, yani yaklaşık 295 milyar mark tutarında genişletilecek. Bu büyük harcamalar, konut yapımı, kıralar düzeyinin düzara düşük tutulması, temel tüketim malları ve hizmetlerde fiyatların ve târifelerin düşük tutulması için yapılacak. Toplumsal fonlar, bir yandan da sağlık sistemini geliştirmeye, halkın gitgide artan sosyal,

tinsel ve kültürel gereksinimlerinin karşılanmasına hizmet edecek. İnsan başına reel gelir % 21-23 oranında artırılacak ...

Kabul edilen program, DAC emekçileri tarafından canlı bir ilgiyle, hararetle karşılandı. Özgür Alman Gençlik Birliği, daha kongre sırasında, gençlerin başarılarını sergileyen bir geçit töreni yapılması çağrısında bulundu. «Karl Zeiss» (Jena) kombinası, «Fritz Heckert» (Karl-Marx-Stadt) kombinası, «W. Ulbricht» – Leuna fabrikaları, Schwedt petro-kimya kombinası gibi büyük kuruluşların sendika yöneticileri, «Halkın iyiliği için ve barış adına, daha yüksek tempolu ekonomik kalkınma ve emek üretkenliği, daha yüksek etkenlik ve nitelik» belgisi altında sosyalist yarışmasının devam etmesini önerdiler. Böylelikle, emekçiler, Kongre'nin direktiflerini kendi yaşamsal dávaları olarak benimzediler, canla-başla gerçekleştirmeye giriştiler, bu yıl içinde halk ekonomisi plânını – hammadde, materyal ve enerji harcamalarında artırma yapılmaksızın – üç günlük üretim ölçüsünde fazlasıyla yerine getirmeyi amaçlayan bir hareket başlattılar.

Kongre, tinsel ve kültürel yaşam, bilim, yüksek ve orta özel öğrenim, halk eğitimi, sanat ve edebiyat problemleri üzerinde büyük bir dikkatle durdu. Gençliğin komünist eğitiminin geliştirilmesi, partinin, devletin ve bütün toplumsal örgütlerin ideolojik çalışmalarını etkinleştirme ve daha yüksek bir düzeye çıkarmayı özen gösterilmesi gerekliliği özellikle belirtildi. Bu hem emperyalizmin hız verdiği düşmanca eylemlerine karşı konulması gerekliliğinden, hem de kendi yaşamımızın gereksinimlerinden, bu yaşamı tinsel ve kültürel bakımdan zenginleştirme, sosyalizmin yararına olan her türden eylemi özendirme isteğinden ileri geliyor.

Komünistler, 80'li yıllarda karşılanması gereken istemlere ülkemizin başarıyla yanıt vereceği güvenini belirttiler. Bu kanı, bu güven, her şeyden önce, DAC'nin sosyalist devletler topluluğunda sağlam bir yer almakta olmasına, SSCB ile kardeşçe birlik ve bağlaşıklığımızın sarsılmazlığına dayanıyor. SBKP MK Politik Büro üyesi ve MK Sekreteri M. A. Suslov, Kongre'de SBKP heyeti başkanı olarak yaptığı konuşmada, SBKP ile ASBP ve SSCB ile DAC arasındaki dostluğun sağlanmasında, bütün toplumsal eylem alanlarında işbirliğinin kapsamlı bir gelişme göstermekte olduğunu belirtti. Kongre bunu hararetle karşıladı. Ülkelerimiz halk ekonomilerinin gitgide artan biçimde örgütlenmesi ve güçlerin daha etkin biçimde birleştirilmesi, daha büyük bir hız ve başarıyla ilerlememize olanak veriyor, sertleşen uluslararası sınıf savaşımı fonu üzerinde özellikle büyük bir önem kazanıyor.

ASBP sosyalist topluluk ülkeleri arasında gitgide daha sıkı işbirliğine, bir genel ekonomi stratejisi ve ekonomi politikası saptanmasına canlı bir ilgi gösterdiğimizi dile getirdi. Biz, bu güncel sorunlara yakın geçmişteki kongrelerinde diğer kardeş partiler tarafından gösterilen benzeri yaklaşımı da memnuniyetle karşılamış bulunuyoruz.

Sosyalist topluluk emperyalizmle sınıf savaşımında ve çatışmalarda ağır

diyebileceğimiz nice sınamalara dayandı ve yaşamın ortaya koyduğu birçok sorunu başarıyla çözdü. Bununla ilgili olarak, 10. Kongre'mizde, E. Honecker yoldaş, karşı-devrimci güçlerin bütün sinsi niyet ve plânlarına karşı sosyalizmi savunmak ve sağlamlaştırmak için savaşım vermekte olan Polonya komünistleri ve tüm Polonya yurtseverleriyle kardeşçe dayanışma içinde olduğumuzu bir kez daha belirtti. Ve 1980 Aralık ayında Moskova'da yapılan görüşmede Polonyalı yoldaşların yaptıkları açıklamanın, yani Polonya Halk Cumhuriyeti'nin sosyalist devlet olduğu, olmakta devam ettiği ve sosyalist devlet olarak kalacağı açıklamasının önemine işaret etti.

SBKP'nin 26. Kongresi ve yakın geçmişte yapılan Bulgar ve Çekoslovak komünistlerinin kongreleri gibi, partimizin bu yüksek forumu da, sorunlarımız içinde en önemlisinin barışı korumak ve sağlamlaştırmak olduğunu özellikle vurguladı. Bu düşünce ve yargı kongredeki bütün konuşmalara ve tüm kongre materyallerine ayrı bir canlılık verdi. Emperyalizmin cepheleşme doğrultusundaki tutumunun şiddetlenmesi üzerinde endişelerin ağır bastığı çözümler yapıldı. Emperyalizmin, saldırgan ve yayılcı dış politikasıyla, durmadan ve olağanüstü bir hızla derinleşen iç bunalımdan çıkış çaresi aradığı belirtildi. 1970 yıllarında uğradığı tarihsel yenilgileri emperyalizmin sineye çekmek istemediği ve bu yüzden çılgınca bir silâhlanma yarışına giriştiği, ve bunun arkasında barış için gitgide artan bir tehlike, bir askersel üstünlük ve hegemonya tutkusu yatmakta olduğu söz götürmez. Besbelli ki, emperyalizm, sosyalist dünyaya yıpratıcı bir silâhlanma yarışını dayatmak ve böylelikle sosyal ilerleme ve ulusal kurtuluş güçlerini «künededen atmak» istiyor. ABD'nin, NATO üyesi Avrupa ülkelerine, bunların topraklarına orta menzilli yeni nükleer roketler yerleştirmek için kaba bir baskı yapmakta olması, Avrupa'yı bir nükleer felâkete sürüklemek hevesinde olduğunu gösteriyor, ve bu niyet de böyle bir bâdireden ABD'nin yıkımsız çıkmasını amaçlıyor.

En saldırgan emperyalist çevreler, ABD, Batı Avrupa, Japonya, Çin ve gerici rejimli gelişme halindeki ülkelerden oluşan bir dünya anti-sosyalist cephesi kalıplamak için her zamankinden büyük çabalar harcıyorlar. Uluslararası emperyalizm, sosyalizmin toplumsal üstünlüğünü 80'li yıllarda daha parlak biçimde göstermesine engel olmak için, dünya güçler dengesinde yarın daha öte değişimler olacağı korkusuyla, kalan bütün olanaklarını seferber ediyor. Sosyalist ülkeler konusunda – kimi hallerde daha kaba, kimi hallerde daha maskeli biçimde – ayrımlı politika uyguladıkları, kundaklama, kışkırtı ve boykotlara önem verdikleri görülüyor. Bu politika, sosyalizm ve komünizm kuruluşunda yapılan karşılıklı işbirliğinin ve etkileşiminin gitgide artan etkisini zayıflatmayı amaçlıyor. Sermayenin ajanları, reel sosyalizmin ulusal – kurtuluş hareketiyle doğal bağlaşmasını zedelemek için çabayı esirgemiyorlar, çünkü sınıf düşmanımız bu bağlaşmanın içerdiği gücün ne olduğunu biliyor. Ulusal ve sosyal kurtuluş devrimlerinin ilerlemeye devam etmesi, buna karşılık emperyalist ülkelerde nesnel iç çelişkilerin etkisi altında düşüşün hızlanmakta olması sınıf düşmanımızı düşündürüyor, endişelendiriyor.

ASBP'nin 10. Kongresi, genel ve çevrimsel bunalımın birbirine örülmesinin kapitalist sistemi temelinden sarstığını ve sistemin genel bunalımında – belirtirleri ayrıntılı bir çözümlemeye değer olan – yeni bir evrenin başlangıcını oluşturduğunu belirtti. İşte emperyalizmin cepheleşmeyi şiddetlendirme yolunu tutmasının sosyal-ekonomik ve politik kökleri bunda gizleniyor. Bu politika bizzat insanlığın varlığını tehdit ediyor. Partimizin yüksek forumu da, diğer kardeş partilerin yakın geçmişteki kongreleri gibi, böyle bir hareket hattının çok büyük tehlikeler gizlediğini vurguladı. Ve bu politikaya kesin bir direniş gösterilebileceğine işaret etti.

Halklar barış istiyor ve ateşle oynamayı günden güne daha enerjik biçimde protesto ediyorlar. Reel sosyalizm, 80'li yıllara – emperyalizme oranla – daha iyi bir bilânçoyla giriyor. Bunu ASBP'nin 10. Kongresi materyalleri de doğruluyor. Bizim tarafta, dayanıklı ekonomik kalkınma tempoları, sosyal gelişme ve güvenle ilerleme, kardeş sosyalist ülkeler arasında gitgide daha etkin bir işbirliği ortadadır. Öbür tarafta, «olumsuz» büyüme, sosyal edinimlerin azalması, yığınsal işsizlik, dörtlü enflasyon, döviz krizleri ve önde gelen emperyalist devletler arasında durmadan şiddetlenen ekonomik savaş egemen çizgilerdir. Delegeler ve yabancı konuklar, toplumsal pratiğin, özellikle DAC'nin deneyiminin, Marksizm-Leninizm kurucularının öngörüsünü, yani örneğin sosyal bir sorun olarak konut sorununu kısa bir tarihsel süre içinde ancak sosyalizmin çözebileceği öngörüsünü inandırıcı biçimde gerçeklediğini belirttiler. Gerçi kapitalizm hâlâ önemlice ekonomik yedeklere sahip bulunuyor, ama kâr peşindeki çılgın koşu, barınma alanındaki felâkete eşit durumu da, diğer sosyal sorunları da şiddetlendirmekten başka bir şeye yaramıyor.

Sosyalist topluluk devletlerinde halk ekonomisini tamamen entansifleştirmeye geçilmesi, topluluğun ekonomik ve sosyal gücünü önemli derecede artıracaktır. Ve kuşkusuz, bu başarılar, kendi yönünden, halkların ulusal ve sosyal kurtuluş hareketine, çağımızın üç ana devrimci kolunun ortak savaşımına, barışsever güçlerin ortak anti-emperyalist cephesine yeni bir atılım kazandıracaktır. Sosyalist ülkeler topluluğu SBKP'nin 26. Kongresi'nin barışçı önerileriyle, tüm halkların ümitlerini dile getiren bir gerçekçi programla silâhlidir. Barışsever güçler, DAC'nin kişiliğinde daima güvenilir ve kararlı bir savaşkan bağlaşıklık bulacaklarından emin olabilirler. Biz barışçı girişimler konusundaki yapıcı yaklaşımımızı, bir yandan da sosyalist kazanımları savunmak ve cumhuriyetimiz yurttaşlarını güven ve huzur içinde yaşatmak için gerekli önlemlerle bağdaştırıyoruz.

Barış isteği ve yönelimi DAC'nin Federal Almanya'ya ilişkin politikasını da belirliyor. Biz, kapitalist Alman devletiyle, barış içinde yanyana yaşama ilkelerine dayalı, normal ve her iki taraf için yararlı ilişkiler kurmaya çalışıyoruz. FAC'ye gelince, bu devletin resmi temsilcilerinin sözleri ve hareketleri gelişikili izlenimler bırakıyor. E. Honecker yoldaş kongrede şunları söyledi: «İki Alman devleti arasındaki ilişkilerde, ne artık aşınmış olan genel Alman devleti belgilerinin tekrar ortaya atılması, ne de aramızdaki politik tartış-

mada, uluslararası hukuk bakımından bağımsızlıklarını birbirine çoktan göstermişki Alman devletinin varolduğu gerçeğinden yan çizilmesi sözkonusu olabilir. Politik pratikte bundan gereken sonuçların çıkarılması ve Federal Almanya Cumhuriyetince artık «bütün Almanlar» adına konuşmaktan vazgeçilmesine varılması, yalnız DAC'nin ulusal çıkarlarına değil, FAC'nin ulusal çıkarlarına da uygundur.»⁽⁵⁾

İki Alman devletinin ilişkileri üzerinde dünya genel durumunun da etkisi vardır. Ama bu iki devlet de, kendi yönlerinden, uluslararası durumu olumlu biçimde etkileyebilir. Bu öncelikle silâhlanmanın sınırlanması ve silâhsızlanma sorunlarında olabilir.

ASBP'nin 10. Kongresi, bundan 35 yıl önce AKP ve ASDP'nin birleşmesiyle meydana getirilen Marksist-Leninist partimizin birlik ve beraberliğini açık bir biçimde ortaya koydu. Kongre, cumhuriyetimizin komünistlerinin bilimsel dünya görüşümüzün ideallerine ve ilkelerine sarsılmaz inanç ve bağlılığını bir kez daha gösterdi. ASBP'nin savaşım deneyimi, Alman toprağında, işçi sınıfının yükümlendiği tarihsel misyonu, ancak savaşımın hedeflerini açıkça kavrayan, yığınlarla sınıksız bağlı olan tekvücut dayanışmalı partinin yönetmenliği altında yerine getirebileceğini doğruladı.

Partimiz, yığınlarla sağlam ve kapsamlı ilişkileri öngören Leninci politikayı 8. Kongre'nin belirlemiş olduğu genel siyaset hattıyla yeni ve nitel bakımdan daha yüksek düzeye çıkardı. 10. Kongre'de delegelerin yaptıkları konuşmalar, komünist ilkesellikle, amaca yönelik devrimsellikle, bilimsellik ve halka sadakat ruhuyla dolup taşan konuşmalar da bunun bir ifadesi, komünistlerin olgunluk ve metanetinin kanıtı oldu. Partinin yüksek forumu, proletarya enternasyonalizmi kürsüsüne, barış, ilerleme ve bağımsızlık yandaşlarıyla uluslararası dayanışma kürsüsüne dönüştü. Yabancı delegelerin kongrede ve yığın mitinglerinde yaptıkları konuşmalar, uluslararası sınıf savaşımında deneyim alışverişi bakımından iyi örnekler olarak alkışlandı. Bu konuşmalar, komünist ve işçi partilerinin, barış ve silâhsızlanma hareketinde, halkların birarada ve mutluluk içinde yaşamaları hareketinde örnek olmaya kararlı bulduklarını kanıtladı.

ASBP'nin 10. Kongresi, sosyalist toplumun, çağımızın gerçek hümanizmini temsil eden toplumun alabildiğine artan üstünlüğü konusunda yeni ve inandırıcı kanıtlar ortaya koydu.

(5) Erich Honecker yoldaşın ASBP'nin 10. Kongresinde okuduğu MK Çalışma Raporu. Berlin, 1981, s. 27.

Sosyalizmin politik sisteminde sendikaların yeri

Görüş değiştokuşu

Macaristan'da sosyalist sendikal hareketin gelişmesiyle ilgili olarak bir hayli olumlu deneyim birikimi yapılmıştır. Bu alandaki deneyimler üzerinde dergimiz, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Denetim Komisyonu üyelerinden ve MSİP MK şube yönetmenlerinden T. BARANYAİ, Macaristan Sendikaları Genel Konseyi Genel Sekreter yardımcıları S. JAKAB ve L. GAAL, Macaristan Sendikaları Genel Konseyi Sekreteri D. VİRİZLAY ve Çepel Metalürji Kombinası Sendika Konseyi Sekreteri T. BUCSU'nun katıldıkları bir görüş değiştokuşu düzenledi. Aşağıda bu görüş değiştokuşunun sonuçları hakkında MSİP'nin dergideki temsilcisi K. LİKOVİCS ile yazışleri kurulu üyelerinden M. NOVİKOV tarafından hazırlanan bir materyal yayınlıyoruz.

BÜYÜK DAVANIN GÜVENİLİR DAYANAğI

Görüş değiştokuşuna katılanların konuşmalarını dinledik, kendilerine sorular sorduk, birçok belgeyi gözden geçirdik. Böylelikle Macar sendika hareketine özgü genel sosyalist ve özel ulusal çizgiler gözlerimizin önünde canlanmış oldu.

Macar sendikalarının temel ödevi emekçilerin temsilcisi olmak, onların tüm hak ve çıkarlarını korumak, işçi erkini güçlendirmek, üretimde çokyanlı ilerlemeye özen göstermek, dolayısıyla halkın yaşam düzeyinin durmaksızın iyileşmesini sağlamaktır. Sendikaların yeni toplumun politik sistemindeki yerini, onların yönetimdeki parti ile karşılıklı ilişkilerini burada aramak gerekmektedir.

Burjuva propagandası sosyalizm koşullarında sendikal hareketin «partinin diktasına» boyun eğmek zorunda kaldığını, bağımsızlıktan yoksun olduğunu, yani hiçbir reel haktan yararlanmadığını sık sık ileri sürüyor. Bu nedenle biz ilkönce pratikteki durumu anlatmayı gerekli buluyoruz.

Sendikalar ile partiler arasındaki ilişkiler somut gerçeğe bağlı olarak biçimlenir. Örneğin burjuva devletinde sendikaların, tekelci sermayenin çıkarlarını temsil eden ve yığınlar arasındaki etkilerini pekiştirmeye çalışan partiler karşısında bağımsız kalmayı istemeleri doğaldır. Buna karşılık, işçiye yönelik olan partilerle işbirliği yapmaları da aynı ölçüde doğaldır. Sosyalizmde, sendikaların erkteki komünist partisiyle bağlarını pekiştirmesini nesnel koşullar gerektirmektedir, çünkü örgütçü ve yönetici toplumsal güç partidir; perspektifleri Marksizm-Leninizm temellerine göre saptayan, yeni toplumun planı ve bilimsel olarak kurulmasını, işçi sınıfının ideallerinin gerçekleşmesini sağlayan odur. Böyle olunca sendikaların bu savaşımdan ayrı kalmaları, ya

da halkın çoğunluğunu oluşturan emekçilerin çıkarlarını savunmayı politikasının temeli haline getiren erk partisinden ilkesel bakımdan uzaklaşmaları anormal bir şey olur.

Macaristan'daki sendikalar MSİP'nin ideolojik ve politik yönetici rolünü bilinçli ve gönüllü olarak kabul etseler de, parti ile sendikalar arasındaki karşılıklı ilişkilerin içeriği bu kadarla kalmamaktadır. Aynı derecede önemli bir nokta, partinin sendikaların bağımsızlığını etkinlikleri için zorunlu bir koşul saymasıdır. MSİP MK Birinci Sekreteri Yanoş Kadar yoldaş Macar Sendikalarının 24. Kongresinde şöyle dedi: «Bize göre sendikaların başına-buyruk çalışmaları gereklidir, çünkü büyük, ortak davamız sosyalizme ancak böyle yararlı olabilirler.»⁽¹⁾

Bu görüş, özellikle partinin geçmişte, güçlüklerle dolu sosyalizm kuruculuğu yolunda, sendikalarla ilişkiler konusunda yaptığı yanlışlıklar gözönünde bulundurulursa, son derece büyük bir önem taşımaktadır. 50'li yılların ilk yarısında parti yönetimi, devlet yönetimini ekonomik ve toplumsal yaşamı politik öncünün dolaysız etkileme olanaklarını küçümsedi. Sendikaların rolü küçümsendi, devlet sorunlarının çözülmesinde, emekçilerin çıkarlarını korumada söz sahibi olma hakkından yoksun bırakıldı. İşte partinin yığınlarla bağlarının zayıflamasının ve bunu izleyen bunalımlı dönemde karşı-devrimci güçlerin etkinlik alanlarının genişlemesinin nedenlerinden biri budur. Karşı-devrimin yenilgiye uğratılmasından sonra, eski yanlışlıklar ve bu arada sendikalar karşısındaki yanlış tutum ortadan kaldırıldı. Sendikalar örgütlenme ve işlev bakımından, hukuksal açıdan gerekli bağımsızlığa kavuşarak, Lenin'in dediği gibi, gerçekten de «devlet erkinin en yakın ve vazgeçilmez yardımcısı»⁽²⁾ oldular. Böylelikle parti politikasını yaşamda uygulayan ve aynı zamanda bu politikanın biçimlendirilmesine katılan sendikaların saygınlığı arttı.

Bilindiği gibi Lenin sendikal hareketin sosyalist düzen koşullarındaki sorunlarına olağanüstü bir önem veriyor, sendikaların «parti ile devlet erki arasında yer aldıklarını» ve «öncü ile yığınları birleştiren bağlar sağladıklarını»⁽³⁾ söylüyordu. İşte Macaristan Sosyalist İşçi Partisi sendikaların görevleri konusunu bu görüş açısından ele almaktadır.

T. Bányai: Partimiz sendikalarda birleşmiş olan milyonlarca emekçinin parti politikasını anlamalarına ve yaşamda gerçekleştirmelerine büyük bir önem vermektedir. Bunun yanısıra biz, sendikaların politikanın biçimlenmesi, doğru olup olmadığının yoklanması alanında biriktirdikleri deneyimlerden yararlanmaya çalışıyoruz. Parti yığınlarına öncülük ederken, onları yönlendirirken, yığınlardan da birçok şeyler öğrenmektedir. Bu nedenle sendikalar parti politikasını gerçekleştirirken ortaya çıkan güçlükler, çeşitli sorun ve endişelerle ilgili uyarılarda, bunların ortadan kaldırılmasıyla ilgili önerilerde bulunurken sadece haklarını kullanmakla kalmamakta, aynı zamanda ödevlerini de yerine getirmektedirler. Bu ödev MSİP'nin sendikal

⁽²⁾ V. I. Lenin, Tam yapıtlar, c. 44, s. 346.

⁽³⁾ V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 42, s. 203-204.

hareketle ilgili olarak 1966 yılında aldığı kararda⁽¹⁾ saptanmıştır. Zaman zaman sendika yöneticilerini, bizi gerektiği kadar «rahatsız etmedikleri», yapıcı öneriler hazırlamakta ağır davrandıkları, emekçileri çok yakından ilgilendiren sorunları hemen ortaya atmadıkları için eleştirdiğimiz oluyor.

Macar sendikalarının çok hareketli bir iç yaşamı vardır ve çalışmalarını kendi tüzüklerinin temelini ve seçilmiş organlarının kararlarına göre yürütmektedirler. Sendikal hareketteki parti yönetimi ideolojik-politik bir nitelik taşımaktadır. Bunun somut anlamı şudur: Komünistlerin zorunlu olarak yerine getirmekle görevli oldukları parti kararları, sendikal örgütler için bağlayıcı değildir. Sendikalarda çalışan komünistler parti kararlarını kişisel saygınlıklarına, kendilerini şu veya bu organa seçen emekçilerin güvenine dayanarak uygulamaktadırlar. Bunu yaparken de, doğal olarak, sendikal demokrasinin normlarına titizlikle uymaktadırlar.

L. Gaal: Sosyalist Macar toplumunda görevler politik kurumlar sistemi içinde bölüşülmüştür. Başka sözlerle söyleyecek olursak, parti amaç ve ilkeleri saptamakta, hükümet verilen ödevlerin yerine getirilmesini örgütlemekte, emekçilerin haklarını koruyan ve temsil eden sendikalar işe bu çalışmalara yardım etmektedirler.

T. Baranyai: Bizde parti ile sendikalar arasında etkin ilişkiler kurulmuştur. Bununla her şeyden önce çeşitli sosyal-politik konularda yapılan yoldaşça tartışmaları vurgulamak istiyorum. Sendikalardan gelen uyarıları, önerileri ve tavsiyeleri gözden geçirirken ilkönce en güncel olanlarını seçiyor, bunları inceliyor, sendikalarda çalışan komünistlerle parti yöneticilerini bir araya getiren danışma toplantıları örgütüyoruz.

İşte ülkemizde sendikalarla MSİP arasındaki ilişkilerin diyalektiği budur. Macaristan'da egemen olan görüşe göre, partinin sendikal harekete daha büyük bir önem vermesi gereklidir, çünkü bu hareket hâlâ olanaklarını ortaya koyamamıştır ve gelişmiş sosyalist toplumun kurulması sürecinde rolü daha da artacaktır. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 26. Kongresinde konuşan Macaristan Sendikaları Genel Konseyi Genel Sekreteri S. Gaspar yoldaş şunları belirtmiştir: «Yeni tip sendikal hareketin biçimlenmesi uzun ve henüz sona ermemiş tarihsel bir süreçtir. Sendikalar toplumla birlikte biçimlenmekte ve toplumun gelişmesini etkilemektedirler.»⁽²⁾ Bu süreçte sendikalarla sosyalist devlet arasındaki ilişkiler büyük bir önem taşımaktadır. Bu ilişkiler nasıl meydana gelir?

EŞİT HAKLI PARTNÖRLER

S. Jakob: Bundan iki yıl önce parlamentoda, perakende fiyatların artırılması sorunu görüşüldü. Tartışmalar sırasında ilkesel anlaşmazlıklar olmadı, çünkü

(1) Bak: A. Magyar Socialista Munkaspárt határozatai és dokumentumai 1963–1966. Budapeşt, 1968, s. 292–300.

(2) «Pravda», 27 Subat 1981.

sendikaların da en etkin biçimde katılmalarıyla bir yıl boyunca süren, halk arasında tartışmalar sırasında böyle bir önlemin gerekliliği kabul edilmişti. Böyle olsa da çeşitli çözüm yolları önerildi ve hararetle tartışmalardan sonra sendikaların görüşü benimsendi ve parlamentoca onaylandı.

Macaristan'daki sendikalar sadece en önemli devlet belgelerinin hazırlanmasına katılmakla yetinmemekte, ayrıca yönetim organlarının emekçilerin çıkarlarıyla ilgili tüm kararlarını tartışma hakkına sahip bulunmaktadır. Şurasını önemle belirtmeliyiz ki, devlet sendikaların işçilerine karışmaz, onların hesap vermesini istemez ve hukuksal bağımsızlığına saygı gösterir. Öte yandan devletin eylemleri yığınların denetimi altında bulunmakta ve sendikalar yığınlar arasında önemli bir yer almaktadır.

Sosyalist devlette aynı sınıfsal temele dayanan diğer kurumlar gibi, sendikalar da emekçilerin çıkarlarına hizmet etmekte, fakat başka bir biçimde eylem göstermemektedirler.

Sendikaların devlet erkine katılmaları çeşitli düzeylerde olmaktadır. Üst düzeyde sendikalar hükümetle ve ülke çapında yetkili organlarla işbirliği yapmaktadırlar. Bu düzeydeki eylemlerinin başında gelen, uzun ve orta süreli ve yıllık planlarda birikim ve tüketimin oranlarını saptamak, iş yerleri sağlamak, ücret ve yardım politikasının, çalışma süresinin ve konut yapımı stratejisinin hazırlanmasına katılmaktir.

İkinci derecede işbirliği bakanlıklar ve genel müdürlükler düzeyindedir. İşkolu çapındaki sendikaların yönetimleri bakanlıklarla görüşmelerde işletmelerin gelirinin dağılımı, işçi ücretleri, sosyal yardım, iş güvenliği, sağlığı koruma, kültür ve spor gereksinimleri gibi konuların ayrıntılarını ele almaktadırlar.

Üçüncü düzeydeki işbirliği iller çapındadır ve sendikaların bölge kenseyleri il yönetimiyle, işyeri komiteleri ise yerel yönetimle beraber çalışarak plânları arasında uyum sağlamaktadırlar. Bu düzeyde ele alınan sorunlar bölgenin gelişmesi, yeni işyerleri açılması, tüketim mallarının aksamadan sağlanması, belediye hizmetlerinin iyileştirilmesi, sosyal, kültürel gereksinimlerin karşılanmasıdır.

Enson sıra hepsinden yığınsal olan düzeye, işyeri düzeyine gelmektedir. Burada işletme yöneticileri sendika komiteleriyle birlikte, karşılıklı anlaşmalarda ve iş sözleşmelerinde ifadesini bulan genel sorunlar üzerinde durmaktadırlar. Bu düzeydeki toplantılarda dolaysız demokrasi için geniş çevreler açılmakta, emekçiler düşüdüklerini ortaya koymakta, daha bilinçli duruma gelmektedirler.

Bu çeşitli biçimlerdeki sıkı işbirliği şöyle bir soruya yol açabilir: Acaba bu, özgül çıkarların eşitlenmesine yol açmıyor mu, sendikalar «devletleştirilmiş» olmuyor mu?

Toplantıya katılanlar bu soruyu «hayır» diye yanıtladıktan sonra sosyal-

politik amaçların ortaklığına karşın, tarafların konularının birbirinden farkı olduğunu belirttiler. Devlet organları, işletmelerin yönetimleri maddesel araç ve gereçleri sağlamakta, toplumun ekonomik gereksinimlerini ve bunların karşılanması olanaklarını çok iyi bilerek eylem yürütmektedirler. Sendikalara gelince bunlar yığınların gereksinim ve isteklerini ve üretimin somut olanaklarını içeride, tabanda daha iyi görmektedirler. Bu elbette ki sendikaların kendilerini birtakim «karşı-plân»lar hazırlamakla yükümlü saydıkları anlamına gelmez. Onların işi, incelemeye sunulan tasarımlara emekçilerin ve işletmedeki kollektiflerin çıkarları açısından değer biçmek, plânların gerçekçi olup olmadığı, beklenen sonucu verip vermeyeceği konusunda görüş bildirmek, gerekirse ek önerilerde bulunmaktır.

İşbirliği süreci içinde zaman zaman görüş farkları ortaya çıkmaktadır. Macaristan'daki deneyimlere göre bunun böyle olması son derece önemlidir, çünkü sükutla geçiştirilen çelişkiler kendiliğinden yokolmamakta, birçoğu bir araya gelerek gerginliklere neden olmaktadır. Oysa görüş farkları incelenince çelişkili durumlar daha kolay ortadan kaldırılabilir. Bu gerçeği devlet erkinin temsilcileri de, sendikal hareketin yöneticileri de anlamaktadırlar. Nitekim aynı kişilerin hem hükümette hem de Macar Sendikaları Genel Konseyi'nde yönetici durumunda bulunmamaları kuralının gelenekselleşmiş olması rastgele değildir. Bu sorumluluğun azalmasını önleyici bir önlemdir. Macaristan Sendikaları Genel Konseyi temsilcisinin kabine toplantılarına düzenli olarak katılmasının ve altı ayda bir sendika yöneticileri ile hükümet üyelerinin görüşme yapmalarının yararı kuşkusuzdur.

L. Gaal: Halk ekonomisinin gelişme tempoları, ulusal gelirin dağılımının oranları ve benzeri gibi toplum yaşamının son derece önemli öğeleri, nesnel kısıtlamalar gözönünde bulundurularak saptanmaktadır. Bu gibi durumlarda sendikalar başlıca toplumsal kazanımların sürekliliğini sağlayacak varyantların onaylanması için çaba harcamaktadırlar. Ekonomi politikasının biçimlenmesine katılan sendikalar sadece güncel amaçları değil, gelecekte olgunlaşacak sorunların çözüme bağlanması koşullarını da gözönünde bulundurmaktadırlar.

Sendikalar bazı haklı istekleri karşılayacak kaynakların henüz sağlanmadığını da görüyorlar. Öyle durumlar var ki, gündemde işçilerden bir kısmının en yakın, o andaki çıkarlarıyla çelişen, önlemler yer almaktadır. Ama bunlar daha geniş bir planda işçilerin uzun süreli çıkarları açısından toplumsal gereksinimlerin karşılanması bakımından tamamıyla zorunludur. Bu gibi önlemlerin savsaklanması, yerine getirilemeyecek şeyler üzerinde ısrar edilmesi yığınları aldatma, ilkesizce demogoji yapma anlamına gelir. En uygun devlet kararlarının alınmasında payı olan sendikalar bu kararların gerçekleştirilmesi çalışmalarına da etkin olarak katılmaktadırlar.

Her iki taraf da (devlet ve sendikalar) aynı kuralı kılavuz edinmektedirler: Ekonomik kararlar alınırken bunların politik etkisini gözönünde bulundurmak ve tersine, politik kararlar alınırken bu kararların ne gibi ekonomik sonuçlar

vereceğini düşünmek. Her iki tarafın doğrultusu da ortaktır: Gelişmiş sosyalist toplumu kurmak ve halkın maddesel ve tinsel gereksinimlerini en iyi biçimde karşılamak.

BAŞ ÖDEV

Sendikalar kongresinde okuduğu çalışma raporunda S. Gaspar şunları belirtti: «Bugün de sendikaların varolmalarının tarihsel temelini işçi sınıfının çıkarlarını koruma görevi oluşturmaktadır. Bu görev olmadıkça sendikalar sosyalizmde de sendika sayılamaz. Sendikalar toplumda varolan çıkar ve görüş farklarını ortaya çıkarma yeteneğine sahiptirler.»⁽⁶⁾

Acaba sözkonusu farkların kökeni nedir? Karşıt sınıflar ve katmanlar yokken, üretim araçları ve artı-değer üzerinde özel iyelik hakkı bulunmazken bunların ortaya çıkmasına neden olan nedir?

Emek verimliliğinin artırılması için ısrarla savaşım yürütme zorunluluğu, her devlet işletmesinin zarar etmemesi ve kâr sağlaması, yerel yaklaşım, abartılmış yönetsel gayrekeşlik gibi öğeler, Lenin'in dediği gibi «kaçınılmaz olarak işçi yığını ile, bağlı buldukları işletme, ya da daire müdürlerinin çıkarları arasında belirli uyumsuzluğa neden olur. Bundan dolayı sendikalar devlet işletmelerinde de proletaryanın ve emekçi yığınlarının sınıfsal çıkarlarını mutlaka savunmakla görevlidirler ...»⁽⁷⁾

Gündemde ilk kez işletmenin kendi harcamalarını kendi karşılayarak çalışmasından ve yönetimin ekonomik kaldıraçlarından yararlanma sorunu yer alınca ortaya atılan bu Leninci görüş, bugünkü koşullar içinde de tamamıyla geçerlidir. Birbirine karşıt olmayan yönetsel, sendikal, gurupsal, kişisel çelişkilerin sürüp gitmesi ve yönetimde olası kusurların ortaya çıkması, emekçilerin çalışma ve yaşama koşullarıyla ilgili istemlerinin artması vb. sendikalara işçilerin ve hizmetlilerin çıkarlarının sarsılmaz beğisi olma görevini vermektedir.

Bu çıkarların temelinde elbetteki her şeyden önce, çalışabilme olanağı yer almaktadır. Nitekim, kapitalist dünyada en dramatik sınıf çatışmaları bu olanak etrafında verilmektedir: Çalışma hakkının güvence altına alınması ve tüm yurttaşların bir işte çalışabilmesi, haklı olarak sosyalizmin en önemli kazanımlarından biri sayılmaktadır. Sendikalar bu hakkı savunmayı görev saymaktadır ve bu savunmaya yaklaşım kalıplaşmamıştır, durmadan değişmekte ve yetkinleşmektedir.

Şimdi Macar ekonomisinde entansifleşme süreci gelişmektedir ve bu da, güçlerin yeniden guruplaşmasını gerektirmektedir. Yapısal değişimler gerçekleştirilmekte, kısa perspektifli üretimler azaltılmakta, bilimsel-teknik

⁽⁶⁾ «Nepszabadsag», 13 Aralık 1980.

⁽⁷⁾ V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 44, s. 343.

ilerlemeyi sağlayan ve gerek i ve gerekse dış pazarda çok aranan mallar üreten işletmeler ve işkolları hızla büyümektedir.

S. Jakob: Toplum bu gibi işletmelerin daha çabuk gelişmesinden yana olduğu için, işgücünün yeniden düzenlenmesi önlemlerini de onaylamaktadır. On-onbeş yıl önce kabul edilen emeğin korunmasıyla ilgili normlar gereğince sendikaların emekçilerin bir yerden başka bir yere değiştirilmelerini onaylamaları öngörülüyordu. Ama şimdi durum değişmiştir. Sendikalar emekçinin başka bir işe geçirilmesi halinde ücretinin azalmamasına dikkat etmekte, yeni iş yerinin ise, ücretin ya emekçinin yetişkinliğine ve biriktirdiği deneyime uygun olmasını, ya da kendisine gerekli uzmanlık olanaklarının sağlanmasını istemektedirler. Bugün emekçilerin çıkarlarının korunması, değişikliklere kr krne karşı koymakla değil, soruna bu biçimde yaklaşmakla gerçekleşmektedir.

Gerçekten de sendikal organlar sadece statükoyu korumakla yetinseler, sadece toplumsal çıkarlara karşı değil, aynı zamanda işçilerden birçoğunun çıkarlarına da karşı koymuş olurlar. Çünkü, geri kalmış, gelişmeye elverişli olmayan işletmelerin korunması, bunların ücretlere, sosyal yardımlara vb. ayrılan fonlarının sınırlanmasına yol açardı.

Toplumun ürettiğinden fazlasını leştirmesinin olanak dışı olduğu açık bir gerçektir. Bundan dolayı işçi sınıfının çıkarlarının korunmasında birincil derecede önem taşıyan şey, sendikaların üretim normal olarak sürdürülmesine, ekonominin entansif olarak geliştirilmesine ve devlet plânlarının yerine getirilmesi içine sürekli yardımda bulunmaktır.

Macar sendikaları, grevin sorunların zme bağlanması için elverişli bir araç olmadığına kesinlikle inanmaktadırlar, çünkü grev ekonominin büyük atılımlar yapmasını nemekte, toplumun zenginleşmesine değil, fakirleşmesine neden olmakta, üretilmesi için maddesel olanakların sınırlı bulunduğu gereksinim maddelerinin sağlanmasının süresini uzatmaktadır.

Bunları söylerken hiç bir şeyi idealize etmek istemiyoruz. Son yıllarda memleketimizde kimi işletmelerde yönetim ile üretim kolektifleri arasında bazı anlaşmazlıklar çıkmış, bunun sonucu olarak işlere bira saat süreyle ara verilmiştir, fakat genel olarak, ve çok fazla uğraşmadan, görüşmeler sonucunda anlaşmaya varılmıştır. şunu da belirtmek gerekir ki, anlaşmazlık nedenleri her şeyden önce yerel sendikal organların pasifliğinden ileri gelmiştir. Bunlar, işçiler arasında hoşnutsuzluk uyandıracak yanlışlıklar yapılmasını nemek için yönetim üzerinde etkide bulunma gibi tartışılmaz haklarını kullanmamışlardır.

Saptanan normlara göre, yönetim kolektifin haklarını ilgilendiren tüm önlemleri, ancak, sendikal organların rızasıyla alabilir. Hattâ bu normların gözönüne alınmaması hallerinde sendikalar bizde pratikte de doğrulanmış olan özgül bir araçtan yararlanabilirler. Bu da, razı olmadıkları kanunları veto etme hakkına sahip olmalarıdır. Örneğin, 1979 yılında emek normlarının ve işçi ücretlerinin değiştirilmesini ilgilendiren hallerde bu hak 281 kez kul-

lanılmıştır. Bunlardan 245'i sendikalar yararına çözüme bağlanmış, geri kalanlar ise, her iki tarafın da kabul edebileceği uzlaşmalarla sonuçlanmıştır. Sendikaların emekçilerin haklarını korumasında başarı göstermelerinde en önemli koşul, emek alanında veya toplumsal sorunlarda uzlaşmazlıkları önleme, yönetimi yanlış adımlardan koruma yeteneği oluşturmaktadır.

Diğer bir örnek: Sendikalar, emeğin korunması alanında devletle beraber etkinlik yürütmektedirler. Sendika temsilcileri işletmenin projelerinin makinelerin ve teknik donatımın sosyal-psikolojik bakımdan gözden geçirilmesine katılmaktadırlar. Ve emekçilerin sağlığı için tehlikeli hallerde üretimi durdurma hakkına – ki bu haktan birçok kez yararlanmış – sahiptirler. 120 bin sendika militanı, işletmelerde çalışma koşullarını ve güvenlik donatılarını Macar Sendikaları Emeği Koruma Bilimsel Araştırma Enstitüsü'nün direktifleri açısından denetlemektedirler.

T. Bucsu: Biz, hem ekonomik gerçeklere, hem de insanların gereksinimlerine aynı ölçüde uymaya çalışıyoruz. İşyeri bulma sözkonusu olunca, sendika her emekçiye özen göstermekte, özellikle iş ücretine, çalışma koşullarına ve sağlık hizmetlerine önem vermektedir. Yaşam düzeyini ve üleşimi ilgilendiren tüm kararlar, genel olarak, demokratik bir biçimde alınmaktadır. İşçilere karşı anlayış gösterilirse, kendilerini yakından ilgilendiren sorunların incelenmesine istek gösterilirse, bütün sorunlarına, bazen olumlu olmasa bile mutlaka kanıtlara dayanılarak ve iyi niyetle açık ve dürüstçe yanıt verilirse, o zaman sendikaların çalışmalarını kendi çalışması saymakta, sendikalara öz sendikaları gözüyle bakmaktadırlar.

D. Virizlay: Çıkarların korunması sadece yardımda bulunmak değil, aynı zamanda haklı isteklerin gerçekleştirilmesinin sırasını saptama anlamını taşımaktadır. Bu ise ortaklaşa incelemeler yapmak, yöneticilerle işçiler arasında açık, içtenlikli diyalog kurmakla olur. Güvenlik havası, işe karşı ilgi ve dürüst çalışma ancak böyle sağlanabilir.

Ülkede kamuoyunu yoklamakla görevli iyi örgütlenmiş bir sistem yürülmektedir. Sendika yöneticileri buna dayanarak genellikle çeşitli toplumsal katmanların, meslek gruplarının ve emek kolektiflerinin gereksinimlerini bilmektedirler. Eğer şu veya bu isteğin haklılığı, gerçekleştirilmesi olanağı tartışma konusu ise, hakem olarak bilime başvurulmaktadır. Bilimin saygınlık kazanmış kurumlarından biri Macar Sendikalarına bağlı Bilimsel Araştırma Enstitüsüdür.

Örneğin emekli maaşlarının artırılması sırasında bu enstitünün verileri önemli bir rol oynamıştır. Daha önce bu maaşlara her yıl yüzde iki oranında zam yapılması öngörülmüştü, fakat bu zamlar perakende mallardaki fiyat artışlarına uymuyor, dolayısıyla emeklilerin reel gelirlerinin azalmasına yol açıyordu. Enstitünün araştırmaları, zam oranının artırılması halinde ya işçi ücretleri fonunun kısıtlanması gerekeceğini (ki buna başvurmamak gerekliydi), ya da bir buçuk-iki yıl sonra emekli maaşlarının artırılmasına olanak vermeyecek koşullar meydana geleceğini, dolayısıyla emeklilerin durumunun daha da

kötüleceğini ortaya koydu. Nitekim halka, alınan kararın bu nedene dayandığı açıklandı.

Şunu da vurgulamalıyız ki işletmelerde iş anlaşmazlıklarında reel yetkilere sahip, seçilmiş komisyonlar vardır ve bunlar iş anlaşmazlıklarda önemli bir rol oynamaktadır.

Bütün bunlar, doğal olarak, emekçilerin haklarını savunma işinin engelsiz yürüdüğü anlamını taşımaz. Bu engeller nelerdir? S. Gaspar sendikaların kongresinde şunları belirtti: «Bunlar emekçilerin çıkarlarını temsil etme ödevinin şimdiye dek sendikal yürütme organlarına verilmesinin sonucudur. Bunlar sendikaların hükümet ve çeşitli devlet organlarının plânlama ile ilgili önlemleri hakkındaki görüşlerini biçimlendiriyorlardı. Bu uygulamanın doğru olduğu görüldü, ama şimdi bir adım daha ileri atmamız ve dolaysız demokrasinin bize sağladığı olanaklardan ardıcıl olarak yararlanmamız gereklidir.»⁽⁸⁾

Yönetime katılma

İşletmelerde, üretimin yönetilmesinde dolaysız demokrasinin düzeyi nedir? Acaba plânlı ekonomi koşulları bu demokrasinin çevrenini daraltmıyor mu?

T. Bucusu: Çepel Kombinasi'nda plânlardan hazırlanmadan önce sendika konseyi ile yönetim ortaklaşa olarak başlıca direktifleri saptıyorlar. Bu direktiflerde en önemli veriler, üretimin artmasının tempoları, kalitenin ölçütleri, ekonomik etkenliğin yöntemleri ve fonların dağıtımının normları belirlenmektedir. Direktifler kısa süreli ve yıllık plânlara temeline dayanmaktadır. Söz konusu plânlara, emekçilerin toplantılarında ele alınmakta ve bu toplantılarda yapılan öneriler ve eleştiriler işletme yönetimiyle sendikal organların ortak toplantılarında incelenmektedir.

İşçilerle hizmetliler plânlara başarıyla yerine getirilmesi ve emek verimliliğinin artmasıyla, dolayısıyla ücretlerin, primlerin, çeşitli mükâfatların ve yardım paralarının ölçüleriyle yakından ilgilidirler. Sendikalar ücret fonunun ve sosyal gereksinimlere ayrılan gelirler bölümünün saptanmasında çözümleyici bir rol oynamaktadırlar. Bununla ilgili bir tek örnek üzerinde duralım: Son beş yıllık dönemde emek ücretlerinin yüzde 30 oranında artırılması plânlandığı halde, başarılı çalışmalar sonucunda bu artış, ortalama yüzde 34'ü buldu.

Şunu da eklemek gerekiyor ki, bazen işletmelerde kabul edilen ve sendikal gruplar toplantısında onaylanan plânlara, daha yüksek düzeydeki yönetim organlarıncaya uygun bulunmuyor. Bu organlar, örneğin, bazı tasarı plânlarını kısıtlanmış saymaktadırlar. Bu gibi anlaşmazlıklar halinde iki tarafın temsilcilerinden oluşturulan jüriler kurulmakta ve bunlar yoldaşça bir hava içinde tartışarak uzlaşmaya varmaktadırlar.

Bütün işçiler ve hizmetliler yönetim ile emekçiler arasındaki ilişkileri ayar-

⁽⁸⁾ «Nepszababsag», 13 Aralık 1980.

layan kolektif sözleşmelerin incelenmesine, işçi ücretlerinin ve gelirlerin ayarlanması politikasının saptanmasına katılmaktadırlar. Günlük işlerle ilgili sorunlar üretim ve işçi toplantılarında çözüme bağlanmaktadır. Sendikal organlar kolektif görüşe saygılı davranmakta ve kararların alınmasında bunlara dayanmaktadırlar.

Bakanlıklar, sendikaların, onayını almadan işletme müdürünü ve daha birçok yöneticiyi mükâfatlandıramaz, ya da çalışmalarını resmen onaylayamaz. Günümüzde demokrasinin daha da gelişmesi, kolektifin bütün düzeylerdeki ekonomi kadrolarının atanması ve çalışmalarının değerlendirilmesi sorunlarında görüşlerini ifade etme hakkını saptanmasına yöneliktir. Üretim kolektiflerinin yaşamının demokratikleştirilmesine son yıllarda rolü artmış olan taban sendika örgütleri yardımda bulunmaktadır. Temelde, genel olarak 15-20 kişiden oluşan ve başında seçilmiş bir örgütçü bulunan sendika grubu yer almaktadır. Bu grupların sayısı çok olunca, baş grup örgütçüleri (7 ile 10 gruba bir kişi düşmek üzere) seçilmektedir. Taban örgütünün yönetici organı, grup örgütçülerinin toplantılarıdır. Bu toplantılar işletmenin yürütücü komitesini seçmektedirler. Görüş değiş tokuşuna katılanların belirttiği gibi, bu yapı basit ve oldukça esnek ve sıradan sendika üyeleriyle seçilmiş temsilciler arasındaki bağları dolaysız olarak pekiştirmektedir.

T. Bucsu: Çepel Kombinası'ndaki sendika gruplarının toplantılarında genel olarak beş üyeden biri söz almaktadır ki, biz bunu yüksek bir etkinlik saymaktayız. Son sendika grupları toplantılarında, başlangıçta aday gösterilenlerin bir haylisi seçilmedi. Emekçiler çıkarlarının gerçekten savunmayı başaracak ve iyi çalışacak yöneticiler istediklerini belirttiler. Bunu, sendikal grupların olanaklarına karşı gösterilen güven saymak yerinde olmaz mı?

İşletmelerdeki sendikal örgütlerin eylemleri elbette ki üretimin yönetimini doğrudan doğruya ilgilendiren sorunlarla sona ermiyor. Ayrıca, her şeyden önce iletişim ilişkilerinin yetkinleştirilmesi başta olmak üzere, daha birçok önemli sorunları kapsamaktadır.

L. Gaal: Sendikalar, ulusal gelirin yaratılmasına olduğu gibi üleştirilmesine de katılmakta, eşit emeğe eşit ücret biçimindeki sosyalist ilkenin yaşamda gerçekleştirilmesi için büyük çabalar harcamaktadırlar. Böyle olsa da, emeğin ödenmesindeki eşitlik ilkesini anlamayanların sayısı hiç te az değildir. Bu eşitlik, herkese aynı ücretin verilmesi demek değil, emeğin değerlendirilmesinde eşitlik gözetilmesidir. Bu nedenle biz, bununla ilgili yöntemlerin geliştirilmesine büyük bir önem veriyoruz. Bunun yanı sıra basitleştirilmiş bir adalet anlayışına dayanan eşitlik eğilimlerini ve alışkanlıklarını içeren otuz yıllık bir uygulamayı da gözönünde bulundurmak zorundayız. Bir örnek üzerinde duralım: Orta derecede iş çıkaran, ama büyük bir aileye bakmak zorunda kalan bir emekçiyi gözönüne getirelim. Böyle bir kimseye daha fazla ücret verilirse, emeğe göre ücret verme ilkesi çiğnenir; ama kendisine, ailesi gözönüne alınmadan ücret ödenirse, yine de adil ve insancıl davranılmış olmaz. Bu gibi hallerde sendikaların onaylanmış bir görüşü vardır: Ücret, yapılan işe göre

saptanmalı, aile durumunun gerektirdiği fark ise sosyal yardım fonundan ödenmelidir.

Sendikaların çok büyük bir önem verdikleri çetin sorunlardan biri de konut sorunudur. Bugün ülkemizde yüz konutta ortalama olarak 109 aile (burada, ayrı ayrı aile durumunda olan akrabalar gözönünde bulunduruluyor) düşmektedir. Altıncı beşyılıklı döneminde yeniden 370-390 bin konut kurulması plânlanmıştır ve böylece sorun çetinliğini kaybetse bile, yine de çözülmüş olmayacaktır. Bu nedenle konut dağıtımında adaletli davranılması çok büyük bir önem kazanmaktadır. Bu alanda sendikalar ne yapıyor? Her şeyden önce, girişimleri sonucunda, işçilerin ve ustaların konut edinmek için devletten aldıkları krediler arttırılmış, bunların ödenmesi süresi de uzatılmıştır. Kuruculuk ve kültür işlerine büyük fonlar ayırabilen işletmelerin olanakları çok daha geniştir. Bu gibi yerlerde özel kuruculuk örgütleri meydana getirilmekte ve böylelikle işçiler daha ucuz konut elde edebilmektedirler.

Macar sendikalarının, sosyal politika amaçları üzerinde daha geniş duracak olursak bunlar son kongrede şöyle formüle edilmiştir:

- Emekçilerin reel gelirleri ve tüketim düzeyi yükseltilmeli, tam istihdam sağlanmalıdır;
- düşük düzeydeki emekli maaşları ve çocuk zamları arttırılmalıdır;
- çocuk yuvaları, çocuk bahçeleri ve genel öğretim okulları ağı genişletilmelidir;
- gençlere konut sağlama sorunu çözüme bağlanmalıdır;
- çok çocuklu ailelere aile yardımı arttırılmalıdır;
- sağlık hizmetleri, halka yapılan diğer hizmetler iyileştirilmeli, tüketim mallarının sağlanması düzeyi korunmalı ve daha da yükseltilmelidir.

Bu politika, ardıcıl olarak uygulanmakta ve dikkate değer sonuçlar vermektedir. Bu alandaki başarılar, emek verimliliğinin artmasına ve halk ekonomisinin tüm alanlarındaki çalışmalarda kalitenin yükselmiş olmasına doğrudan doğruya bağlıdır. Macar sendikalarının 24. Kongresine sunulan raporda şöyle deniliyordu: «Biz, her ne kadar henüz konut sıkıntısı çekilse, fiyatlar artmış olsa ve hâlâ belirli katmanların ücretleri düşük olsa da, ülkemizde yaşamımızı iyileştirmek için elden gelen her şeyi yaptığımızı haklı olarak söyleyebiliriz. Biz, bugün sadece bu yaşam düzeyine elverişli olanaklara sahip olduğumuza ve olanaklarımızın yarın daha büyük olması için hep birlikte çalışmamız gerektiğine inanıyoruz.»⁽⁹⁾

EGİTİM OKULU

D. Virizlay: Sendikaların eğitim alanındaki çalışmaları toplumsal eğitimin bir parçasıdır. Bunun amacı, yurttaşlarda bilimsel dünya görüşünün biçimlenmesine ve

(9) «Nepzabadsag», 13 Aralık 1980.

güçlenmesine yardım etmek, onların genel, mesleki ve politik düzeyini yükseltmek, kendi başlarına ve gerçekçi düşüncelerini sağlamak, bilinçlerini yükseltmektir. Bu çalışmalar sırasındaki ödevimiz, sendika üyelerini toplumsal eylemlere çekmek, kollektife özen göstermelerini sağlamak, çıkarlarını ve temel gereksinimlerini anlamalarına yardımcı bulunmak, etkinliklerini ve sorumluluklarını artırmaktır. Sendikaların yöntemi, bilgi vermek, inandırıcı olmak ve aydınlatıcı çalışmalar yapmaktır.

Son yirmi yıl içinde Macar sendikal hareketi, eğitim için en etkili yolları araştırma alanında bir hayli çabalar harcadı; bu alanda en büyük etkinliği sendika grupları gösterdi.

Bu grupların çalışması, kamuoyunun öğrenilmesi ve biçimlenmesi, kimin daha iyi ve kimin daha kötü çalıştığı, kimin daha büyük ve kimin daha küçük mükafatı hakettiğinin saptanması için büyük olanaklar vermektedir. Burada önemli olan çözümleyici sözü atölye ustasının, ya da grup örgütçüsünün değil, tüm kollektifin söylemesidir. Kollektif yeterli derecede olgunsa, gözünden en küçük sorunlar bile kaçmaz. Sendika gruplarında açgözlülük, sorumsuzluk, kayıtsızlık, esnaflık, içki düşkünlüğü gibi sosyalist morale aykırı davranışlara karşı sabırlı bir savaşım yürütülmektedir.

Fakat sendika gruplarının eğitim görevleri ne kadar büyük olursa olsun, emekçilerin politik, genel ve mesleki kültürlerinin yükseltilmesiyle ilgili bütün sorunların bu çerçevede içinde çözüme bağlanması olanaksızdır. Bu nedenle gruplarda çalışmaların güçlendirilmesi, yığınsal propaganda, enformasyon ve öğrenimle ilgili araçlardan geniş ölçüde yararlanmaya engel olmamakta, tam tersine bunu gerektirmektedir.

D. Virizlay: Bizde yığınsal-politik öğretim bir sistem halini almıştır ve uzun yıllardan beri bu sisteme yarım milyondan fazla emekçi katılmıştır. Bu alanda verilen derslerde inceleme, tartışma yönteminden yararlanılmakta ve bunun çerçevesi içinde hiçbir sorun bir giz havasına bürünmemektedir.

Macaristan sendikaları, eski geleneklerine göre, kültür sorunlarına, yığınlarda sanat zevkinin gelişmesine büyük bir önem vermektedirler. Bu amaca, yüzdenden fazla kültür evi ve kültür merkezi ile geniş bir kulüpler ağı ve binlerce sendika kitaplığı hizmet etmektedir. Kültür ile politika birbirinden ayrılmadığı için, bunların insanlar üzerindeki politik etkisi ortadadır.

Son olarak, basınla ilgili birkaç söz söyleyeyim: Ülkemizde sendikaların sürekli basın organlarının tirajı milyonları bulmaktadır. Sendikaların merkez organı «Népszava» («Halkın Sözü»), tirajı bakımından Macaristan'ın ikinci gazetesidir. «Tancsics» adlı sendika yayınevini kitapları, dergileri ve politik broşürleri militanlarımızın çalışmalarına büyük yardım sağlamaktadır.

Sendikaların eğitim çalışmaları, toplumsal bilincin temelini pekiştirmekte, emekçilerin sosyalizm davasının daha inanmış savaşçıları haline gelmesine yardım etmektedir.

Sendikal hareket Macaristan'ın politik yaşamında önemli bir yer almaktadır. Gerçek sosyalist demokrasi koşulları içinde bağımsız olarak etkinlik yürüten, devletin eşit haklı partnörü olan sendikalar, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin programındaki ödevleri tamamiyle benimsemekte, partinin politikasını kılavuz edinmekte ve gerçekleşmesine yardım etmektedirler. Sendikalar, çıkarlarını yetkiyle ve başarıyla temsil ettikleri emekçilerin tam güveninden ve desteğinden yararlanmaktadır.

TÜSTAV

İşçi hareketinde ulusal ve uluslararası etkenler

Uluslararası bilimsel-teorik konferans

5-7 Mayıs 1981'de Macaristan'ın Balatonföldvar kentinde «İşçi hareketinde ulusal ve uluslararası etkenlerin diyalektiği; işçi sınıfında çağdaş koşullarda ulusal ve uluslararası bilinç ve davranışların biçimlenmesi; komünistlerin savaşım yolları ve deneyimleri» konulu uluslararası bir bilimsel-teorik konferans düzenlendi. Konferans Macaristan Sosyalist İşçi Partisi MK ile «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi tarafından ortaklaşa örgütlendi.

Konferansa yeryüzünün, adları aşağıda sayılan 47 ülkeden komünist ve devrimci-demokratik partilerin temsilcileri ve Marksist bilim adamları katıldı: ABD, Angola, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Büyük Britanya, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Almanya Cumhuriyeti, Demokratik Yemen Cumhuriyeti, Etyopya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Finlandiya, Fransa, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Irak, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Kıbrıs, Küba, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Moğolistan, Mozambik, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, SSCB, Suriye, Türkiye, Ürdün, Venezuela, Vietnam ve Yunanistan. Konferans çalışmalarına «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi yazışları kurulunun temsilcileri de katıldılar.

Konferansın açılış günü yapılan genel toplantıda, MSİP MK Politik Bürosu üyelerinden ve MK sekreterlerinden Miklos Ovari bir konuşma yaptı. Daha sonra konferans çalışmaları iki seksiyonda sürdürüldü. Konferansta okunan raporlar hakkında herkesin bilgi edinebilmesi için bunların basılıp dağıtılması da sağlandı. Görüşmeler raporlarda yer alan tezler etrafında, yoldaşça tartışma ve herkesin kanısını açıkça ortaya koyması havası içinde yapıldı. Kapanış dolayısıyla yapılan genel toplantıda seksiyonların çalışmalarıyla ilgili enformasyonu bunlara başkanlık eden MSİP MK üyelerinden ve MK Uluslararası İlişkiler Şubesi yönetmeni Janos Berecz ile ABD Komünist Partisi MK Politik Bürosu üyesi ve derginin yazışları kurulu üyelerinden James West verdiler. Kapanış konuşmasını SBKP MK aday üyesi ve derginin başyazarı K. İ. Zarodov yaptı.

Konferans çalışmalarına katılmış olan Macaristan Sosyalist İşçi Partisi MK sekreterlerinden A. Gyenes, MSİP MK Birinci Sekreteri Y. Kadar adına derginin yazışları kurulunun ve yazışları konseyinin ilerideki çalışmalarında da başarılar dileğinde bulundu.

Konferans materyallerinden bir derleme, derginin önümüzdeki sayılarında yer alacaktır.

Para sistemindeki çelişkilerin anatomisi

Sermaye dünyası: Bunalımın politik ekonomisi

Kapitalizmin bugünkü aşamadaki bunalımının özelliklerini ve bununla ilgili anti-tekelsel savaşımın ödevlerini ele alan dergimizde işsizlik (sayı 6, 1980) ve enerji bunalımı (sayı 12, 1980) konularında yazılar yayınlanmıştır. Bu alandaki çalışmalarını sürdüren dergimizin gelişmiş kapitalist ülkelerde sınıf savaşımı sorunlarını inceleyen komisyonu günümüzde para sisteminin geçirmekte olduğu bunalımı ve bunun sosyal-ekonomik süreçler ve sınıf savaşımı koşulları üzerindeki etkilerini inceleyen bir araştırmacılar grubu oluşturmuştur. Bu gruba şu kardeş partilerin temsilcileri katıldılar: J. WEST (ABD Komünist Partisi), R. FRANÇİS (Belçika Komünist Partisi), B. RAMELSON (Büyük Britanya Komünist Partisi), C. ROHEE (Guyana İlerici Halk Partisi), V. SEME (Güney Afrika Komünist Partisi), T. O'Flaherty (İrlanda Komünist Partisi), P. Boychuck (Kanada Komünist Partisi), M. DELGADO (Kosta Rika Öncü Halk Partisi), H. FAZİO (Şili Komünist Partisi), R. COLLURE (Şri Lanka Komünist Partisi), K. KERVAN (Türkiye Komünist Partisi), J. CARRERA (Venezuela Komünist Partisi) ve SSCB Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilimsel Enformasyon Şubesi Yönetmeni B. KAZAKEVİÇ. Aşağıda bu grubun vardığı temel sonuçları yayınlıyoruz:

Araştırma grubu, komünist ve işçi hareketinin para sisteminde gelişmekte olan süreçlere karşı ilgilerinin, bu süreçlerin ulusal ekonomi ile dünya ölçüsündeki tüm kapitalist ekonomi üzerindeki etkisinden ileri geldiği görüşünden hareket etmiştir. Emekçiler için parasal ilişkilerin tüketimin yapısını ve düzeyini önemli ölçüde saptaması, yani nüfusun çeşitli sınıf ve katmanlarının yaşam koşulları ve aynı zamanda hükümetlerin sosyal-ekonomik doğrultuları emekçiler için son derece önemlidir ve dolayısıyla komünist partilerinin tutumlarını etkilemektedir.

Burjuva politik ekonomisi, para sistemindeki aksaklıkları, uluslararası döviz mekanizmasının «örgütsel-teknik kusurları ile» açıklama eğilimindedir. Derginin araştırma grubu bu görüşe karşı, günümüzdeki parasal bunalımın derin kaynaklarını ve sonuçlarını Marksist-Leninist analizle aydınlatarak bu bunalımın, kapitalizmin genel bunalımındaki yerini göstermeye çalıştı. Böyle bir yaklaşımın amacı, komünistlere, tekellerin egemenliğini başlangıçta sınırlandırmaları ve daha sonra ortadan kaldırmaları yolundaki taktiklerini ve stratejilerini tam olarak saptamaları ve sosyal-ekonomik yaşamı sosyalizm raylarına oturtmaları için yardımda bulunmaktır.

NEDENLER VE SONUÇLAR

Araştırma grubunun vurguladığı gibi, kapitalist para sistemi süregelen bir bunalım içindedir. Bu bunalımın dış görünüşleri şunlardır: Ödeme bilanço-

larında süregelen dengesizlik; temel kapitalist dövizlerin (her şeyden önce ABD doları) istikrarsızlığının artması ve döviz kurlarındaki keskin iniş çıkışlar; enflasyon tempolarının hızlanması; gelişmekte olan ülkelerin döviz ve finans durumlarının kötüleşmesi ve dış borçlarının artması; emperyalizmin başlıca merkezleri ve aynı zamanda endüstrileşmiş kapitalist ülkeler ile gelişme halindeki ülkeler arasında döviz-finans çelişkilerinin artması.

Günümüzdeki döviz bunalımının özelliği, Uluslararası Para Fonu üyesi olan ülkelerin 1978 Nisanında yürürlüğe giren Jamayka Anlaşmasından sonra başlamış olmasıdır. Bilindiği gibi, bu anlaşma 1944 yılında Bretton-Woods'da imzalanan döviz sisteminden vazgeçilmesinin hukuksal yanını biçimlendirdi. Çalışma grubuna katılanlar Jamayka'da meydana getirilen yapının bunalımı daha da arttırdığını vurguladılar. Bu anlaşmadan sonra döviz kurlarında iniş çıkışlar daha keskin bir hal aldı, ödeme bilânçolarındaki sarsıntılar ise Bretton-Woods zamanına kıyasla daha büyük ölçüler aldı, altın fiyatları hızla yükseldi.⁽¹⁾

Devrimci savaşım teorisi açısından bakılırsa, kapitalist ülkeler arasındaki parasal ilişkilerde kapitalizmin sistem olarak taşıdığı bütün kusurlar ve gelişmeler bir araya gelmektedir. Ulusal çerçeveleri aşan bu ilişkiler, ayrı ayrı ülkelerin ekonomik aksaklıklarının uluslararası alanda «yaygınlaşmasına» neden olmakta, emperyalist ülkeler arasındaki ilişkileri keskinleştirmektedir.

Döviz sarsıntılarının doğmasında önemli bir etken, kapitalist ekonominin dengesizliği ve konjonktürün devresel kararsızlığıdır. Enflasyon, işsizlik ve militarizm politikası, dış satımla dışalım hacimlerinin değişmesine, ihraç edilen sermayenin yön değiştirmesine neden olmaktadır. Bunun enson sonucu ise, ödeme bilânçolarındaki dengenin sığırayışlarla ve düzensiz bir biçimde sarsılmasıdır.⁽²⁾ Ekonomik bakımdan güçlü ülkeler dışsatımlarını artırırken, zayıf olanlar dışsatımda güçlük çekmekte ve dışalımın artması dolayısıyla sıkıntıya düşmektedirler. Geçici olarak serbest kalan (başka bir deyimle, kısa süreli) sermayeler, özellikle büyük vurgunlar için elverişli koşullara sahip ülkelere yönelen sermayeler parasal sistem üzerinde yıkıcı etkiler yapmaktadır.

Parasal alandaki aksaklıkların ortaya çıkması ve keskinleşmesinde Euro-döviz⁽³⁾ (her şeyden önce Euro-dolar) gibi bir fenomen de rol oynamaktadır. En büyük transnasyonal korporasyonların denetimi altında bulunan bu çeşit bir para pazarının ortaya çıkması ve Euro-dolar olarak açılan kredilerin

(1) Altın için saptanan fiyatların (31,1035 grama eşit olan 1 Ons altın 42,22 dolardı) değiştirilmesinden sonra altının pazar fiyatı, bir onsu 800 doları aşmak üzere, sık sık değişti. (Bu ve bundan sonraki notlar redaktöründür.)

(2) Ödeme bilânçosunu, şu veya bu ülkenin dış harcamaları (dışalım ödemeleri, hizmetler vb.) ile, dışardan elde edilen gelirler oluşturur. Giderler tutarının gelirleri aşması, ödeme bilânçosunda açık verilmesine neden olur, gelirlerin giderlerden fazla olması ise olumlu bilânço oluşturur.

(3) Euro-döviz adı, Batı Avrupa bankalarının başka ülkelerde dolar, mark, frank vb. olarak bulundurdıkları ve genellikle bu ülkelerde kullandıkları dövizlere verilmektedir.

genişlemesi, ekonomik konjonktürü sarsmakta, enflasyonu kamçulamakta ve çeşitli devletlerin kredi ve döviz politikalarında tıkanıklıklara yol açmaktadır.

Evro-dövizle yapılan işlemler, bir ülkeden başka ülkeye adeta denetlenemez ölçüde büyük sermaye akınına yol açmakta, devletin ekonomi politikasını sarsmakta, döviz kurları sisteminde kaosa neden olmaktadır ki, bundan ekonomik bakımdan en gelişmiş ülkeler bile kendilerini koruyamamaktadır.

Birçok ülkelerin komünist partileri anti-tekelci politikalarının çıkarları açısından harekete geçerek, dikkatlerini döviz bunalımının *sosyal-ekonomik* yönlerine çevirmektedirler. Araştırma grubu özellikle kapitalist devletlerin açık veren bilânçolar karşısında talebi kıstamak, ya da olumlu bilânçolar karşısında tam tersine teşvik etmek yoluyla ödeme bilânçolarında denge sağlama yolundaki geleneksel deneylerin emekçiler üzerinde ne gibi etkilerde bulunduğu sorunu üzerine önemle eğilmiştir.

Görüş-değiş tokuşu, biçimi ne olursa olsun burjuva hükümetlerinin güttükleri politikanın daima açık bir sınıfsal nitelik taşıdığını ve emekçi katmanlarının zararına gerçekleştirildiğini ortaya koydu. Örneğin, talebin dışalımını sınırlandırılmasına kadar gidene kadar kısıtlanması, eninde sonunda genel ekonomik gelişmenin kösteklenmesine neden olmaktadır ki, bu da *işsizliğin* artması tehlikesini yaratmaktadır. Talebin, özellikle para dolaşımının ve krediler hacminin genişletilmesi yoluyla teşvik edilmesi dışalımının artmasına ve dolayısıyla enflasyonun hızlanmasına neden olmaktadır.

Burjuva hükümetlerinin ödeme bilânçosunu döviz alanında manevralar yapmak yoluyla dengeleme denemeleri de aynı sonuca yol açmaktadır. Devlet, açıklarını kapatmak için döviz kurunu düşürebildiği gibi, çok yüksek olan aktifi ortadan kaldırmak için de yükseltebilir.⁽⁴⁾ Fakat, birinci durumda, ulusal dövizle ödenen dışalım mallarının fiyatları artmakta, bu ise fiyatların ve enflasyonun genel olarak büyümesini teşvik etmektedir. Kurun yükseltilmesi durumunda ise, tam tersine, ulusal dövizle ödenen dışalım mallarının fiyatları düşmekte, dışsatım yapanlar ise (fiyatları değişmeyen yabancı dövizle ödenince), her mal birimi için, ulusal döviz olarak daha az bir para almakta ve sonuç olarak, mal birimi başına kâr oranı azalmaktadır. Dolayısıyla dışsatımı kolaylaştırmak ve dışalımı kösteklemek yoluyla kurların yükseltilmesi, dışsatım için veya dışalım mallarıyla rekabet için mal üreten işletmelerde çalışanların

(4) Döviz kuru (bir ülkenin para biriminin başka bir ülkenin para birimi karşısındaki değeri) temelinde bu para birimlerinin iç pazarlarındaki satın alma gücü oranı yatmaktadır. Pratikte bu uyum sürekli çığnemektedir, çünkü döviz kuru, ödeme dengesinin etkisiyle oluşmaktadır. Burada ise, doğrudan doğruya dövizin satın alma gücüyle ilişkisi olmayan (örneğin, sermayenin bir yerden başka yere akımı) etkenler büyük bir rol oynamaktadır.

Saptanmış kurlar sisteminde değişiklikler kurların devalüasyonu (düşürülmesi) veya revalüasyonu (yükseltmesi) yoluyla sağlanmaktadır. Saptanmamış, «dalgalanmaya bırakılmış» kurlar rejiminde devlet döviz müdahalesine başvurmakta, yani yabancı döviz satın almakta veya satmaktadır.

sayısının azaltılmasına, yani birçok işkollarında *işsizliğin* artmasına neden olmaktadır.

Araştırma grubu, parasal bunalımın sosyal-ekonomik sonuçlarının anlamını değerlendirdikten sonra bunun, «genel refah toplumu»nu yaratmaya yönelik kapitalist ülkeler hükümetlerinin resmi politikasının temellerini sarsmada büyük bir rol oynadığını belirtti. Kapitalizmin propagandacıları tarafından o kadar reklâmı yapılan ve burjuva ekonomistlerince yüksek düzeyde istihdamı, ekonomik büyümede hızlı tempo, fiyatlarda belirli kararlılık ve dış ödemelerde dengeyi içine alan ve «büyülü kare» adını verdikleri sav boşta çıkmaktadır.

Görüşdeğiş tokuşu sırasında endüstriye gelişmiş ülkelerde döviz bunalımının sonuçlarının, daha somut söylersek doların sağlamlaştırılması amacıyla alınan önlemlerin emekçi yığınlarına verdiği büyük zarar önemle vurgulandı.

Örneğin, J. WEST şöyle dedi: Amerikan emperyalizmi için önemli olan ABD tekellerinin rekabet olanaklarının yükselmesi, bu tekellerin dünya pazarında ve parasal alanda egemen durumunun sürdürülmesidir. ABD Komünist Partisi'nin birçok kez belirttiği gibi, yönetici çevreler ülke dövizine karşı yeniden güven sağlayabilmek için emekçilerin sömürülmesini artırmaktadırlar. Bu politikanın sonucu şudur: İşsizlik durmadan artmakta, işçi ücretlerinin artış temposu diğer ülkelere kıyasla yavaşlamakta ve bunun sonucu olarak Amerika Birleşik Devletleri nüfus başına düşen ulusal gelir bakımından kapitalist dünyada altıncı yere düşmüş durumdadır.

İncelemeye katılanların belirttikleri gibi, parasal bunalım emperyalistler arasındaki ilişkilerin tümünü etkilemektedir. En büyük kapitalist devletlerin yüksek düzeydeki hükümet temsilcilerinin zaman zaman yaptıkları danışma toplantılarında döviz sisteminin düzenliliği sorunu dikkat merkezi olmakta ve alınan kararları önemli ölçüde etkilemektedir.⁽⁵⁾

Emperyalist devletler arasında çelişkilerin keskinleşmesi çoğu kez parasal alandaki anlaşmazlıkların, çıkarlarının farklı olmasının sonucudur. Bunun en belirgin örneklerinden biri Washington ile Japonya, Federal Almanya ve Fransa gibi emperyalist partnörleri arasındaki ilişkilere. Adı geçen ülkeler ABD'yi doların ayrıcalıklı durumunu kötüye kullanmakla defalarca suçlamışlardır. Washington'dakiler ise, Tokyo, Bonn ve Paris'in doların ve uluslararası döviz sisteminin dengesini bozduklarını ileri sürmektedir.

P. Boychuck bu konuda şunları belirtti: Parasal bunalım koşulları içinde emperyalist-lerarası çelişkiler, büyük bir ülkenin ulusal ekonomisinin bile sınırları dışında alınan kararların yarattığı güçlü bağımlılığı önleyememesi dolayısıyla ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Kanada'nın ekonomik gelişmesi önemli ölçüde ABD hükümeti ile transnasyonal korporasyonlar tarafından saptanmaktadır.

(5) ABD, Japonya, FAC, Fransa, Büyük Britanya, İtalya ve Kanada yöneticileri 1975 yılından beri yıllık toplantılar düzenlemektedirler.

1979 yılının Mart ayında meydana getirilen Avrupa döviz sistemi emperyalizmin başlıca merkezleri olan ABD, Japonya ve kapitalist Avrupa arasındaki çelişkileri yansıtmaktadır.⁽⁶⁾ Buna, her şeyden önce Batı Avrupa ülkelerinin kapitalist dünyanın temel döviz-finans örgütü olan Uluslararası Para Fonu çerçevesindeki rollerini güçlendirme çabaları tanıklık etmektedir.

R. Francis şunları belirtti: Belçika'nın deneyimleri Avrupa döviz sistemine katılan ülkeler arasındaki çelişkiler ve bu ülkelerin ekonomik durumundaki farklar (daha somut olarak, enflasyon düzeyleri arasındaki ayrışmalar), Avrupa döviz sisteminin oluşmasında ciddi güçlükler yol açmaktadır.

Parasal alanda özellikle endüstrileşmiş kapitalist devletlerle yaşamsal çıkarlarının gereklerine gitgide daha fazla uymaya eğilim duyan az gelişmiş ülkeler arasındaki çelişkiler durmaksızın artmaktadır.

Bununla ilgili olarak U. FAZİO şöyle dedi: Emperyalist devletler geliştirmekte olan ülkeler üzerindeki egemenliklerini başlıca döviz-finans alanında gerçekleştirmektedirler. Latin Amerika ülkelerinin ödeme bilançolarındaki açıklar dolayısıyla artan dış borçları bölgede ekonomik yaşamı saptayan önemli bir etken haline almıştır.⁽⁷⁾ Bu ülkelerin temel giderlerini eninde sonunda daha önceki borçlanmalara karşı ödedikleri faizler oluşturmakta, yeni borçlanmalar ise şimdi ödeme bilançolarındaki açıkların kapatılmasına ve daha önceki borçların ödenmesine harcanmaktadır. Bunun sonucu olarak, Latin Amerika ülkelerinin ulusal ekonomileri uluslararası kapitalist iş bölümüne katılmıştır ki, bu daha fazla transnasyonal korporasyonların çıkarlarına uygundur.

Kredi alan ülkeler emperyalist egemenlik altında kaldıkları sürece bu ülkelerin dış borçlarının artmasını önleme olanağı yoktur. Bunun başlıca nedeni ise, büyük devletlerin tekelci finans sermayesinin bu borçlardan yeni kârlar elde etme yönünde yararlanmasıdır.

Emperyalist sermaye, yeni kurtulmuş ülkelerin duydukları büyük parasal gereksinimleri, onlara karşı güçlü bir politik silâh olarak kullanmaktadır.

J. Carrera, C. Rohee, M. Delgado, K. Kervan, R. Collure ve V. Seme geliştirmekte olan ülkelerin dış borçlarının artmasının en önemli nedenlerinden birini ticaret yapma koşullarının eşitsizliğinden ileri geldiğini, az gelişmiş ülkelerin dışsattım mallarından çoğunun fiyatının endüstri alanında gelişmiş ülkelerde üretilen malların fiyatlarına kıyasla düşük tutulduğunu vurguladılar.

R. Collure bunu örneklendirmek için Şri Lanka'nın satın aldığı mallar (başta donatım, petrol ve dayanıklı mallar) üzerinde durdu: 1979 yılında bu mallardaki fiyat artışı, bir yıl öncesine kıyasla yüzde 52'yi buldu. Aynı yıl içinde Şri Lanka'nın dışsattım mallarının (başta çay ve kauçuk) fiyatları ancak yüzde 9 oranında yükseldi.

⁽⁶⁾ Avrupa döviz sistemi Ortak Pazar ülkelerini (İngiltere ve Yunanistan hariç) kapsamaktadır. Bu sistem içinde «Avrupa döviz birimi» adı altında ortak bir döviz fonu ve ortak döviz meydana getirilmesi öngörülmektedir.

⁽⁷⁾ Bu ülkelerde 1980 yılındaki ödeme dengelerindeki açık 25 milyar dolara ulaşmış; 1975–1980 dönemindeki açıkların toplamı 100 milyar doları aşmıştır.

Ülkenin ödeme dengesindeki açık 1976 yılında 531 milyon ruپی iken, 1980'de 5 milyara yükseldi, dış borçlar ise 4,3 milyar iken 22,8 milyar ruپی buldu. Bu da halk yığınlarının yaşam koşullarını acımasızca sarstı, fiyatlar hızla yükselirken, işsizler sayısında büyük artışlar oldu.

İncelemelere katılanların kanısınca, yukarıda yer alan olgular, parasal alanın sağlamaştırılmasıyla ilgili sorunların, tüm uluslararası ekonomik ilişkiler sisteminin eşitlik ilkelerine göre yeniden düzenlenmesi çerçevesi içinde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yeniden düzenlemenin bugünkü, ilk aşamadaki amacı, tekelci sermayenin bencil politikasına karşı savaşım yürütmek, onun emekçileri sömürme olanaklarını, yeni-sömürgecilik politikasını sınırlandırmaktır.

GÜVENİLMEZ UZLAŞMALAR

Burjuva politik ekonomisi zaman zaman parasal alandaki sarsıntılarını dünya kapitalizminin varlığı için bir tehdit saymak eğilimini göstermektedir. Ama, yukarıda belirtildiği gibi, güçlüklerin kaynağını kapitalizmin toplumsal-ekonomik yapısında değil de, uluslararası parasal mekanizmanın kusurlu biçimde örgütlenmiş olmasında görmektedir.

Elbette ki, şu veya bu yapının teknik bakımdan yetkin olmasının önemini gözden kaçırmamak gerekir. Nitekim, Bretton Woods sisteminde ciddi iç gelişmeler vardı. Bunlardan biri, hesaplama ve yedekler birikiminde yararlanılacak altın standartına dayalı uluslararası parasal kaynaklar oluşturma kısır döngüsüydü.

Ne var ki, paraya çevrilen, yani dünya çapında kullanılan paraya çevrilen altının para dolaşımının artmakta olan gereksinimlerini karşılamaktan uzak olduğu meydandadır. Bu durumda altın yerine başka tür parasal araçlardan yararlanmazorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Uluslararası bir emisyon bankası⁽⁸⁾ bulunmadığından, sözkonusu edilen başka çeşit araçların yerini ulusal paralar-dan birinin alması öngörölmüştü.

Bretton Woods sisteminde başlıca rezerv döviz olarak, Amerika'nın ödeme dengesinin durmadan artan açığını hesaba katmadan ulusal ve uluslarüstü korporasyonların çıkarları için gitgide daha enerjik olarak ihraç ettiği dolar kabul edilmişti. Dünyanın dolara boğulması sürgit devam edemezdi ve ergeç güvensizlik uyandırması ve dolayısıyla tüm ödeme sistemindeki bunalımı keskinleştirmesi beklenirdi.

Amerika Birleşik Devletleri'nin dışında dolar biriktirilmesi ve bu dolarların gelişigüzel bir yerden başka bir yere aktarılması, para borsalarında eşi görülmemiş spekülatif patlamalara yol açtı. Amerikan borçlarının artması başka ülkelerde sınırsızca dolar biriktirilmesi ve tüm bunların ABD'nin altın rezervleri

⁽⁸⁾ Emisyon Bankası, para basma hakkına sahip bankadır.

değerini aşması, dolar için kritik bir durum yarattı ve 1971 Ağustosunda doların altına çevrilmesine son verildi. Bunun yanısıra parasal bunalımın artmasında Washington'un Çin-Hindi savaşında yaptığı çok büyük harcamalar ve silâhlanma yarışı da ciddi bir rol oynadı.

Doların bundan sonraki devalüasyonları, uluslararası parasal sistemde denge sağlamaya yardım etmedi. 1973 yılında kapitalist dünya Bretton Woods'un ikinci önemli ilkesi olan, sağlam parite⁽⁹⁾ ilkesinden vazgeçti. Bunun üzerine pazarda güçlerin serbestçe oyunu sonucunda oluşan «dalgalı» kurlar rejimi başladı.

Konu ile ilgili olarak B. Râmelson şunları söyledi: Bu, kapitalist ülkelerin, döviz kurlarını etkileyebilmek için parasal müdahaleden vazgeçtikleri anlamına gelmez. Şu var ki, bugün bu yolu ancak gerekli saydıkları zaman tutmaktadırlar. Oysa Bretton Woods anlaşması saptanan azami pazar kuru paritesinden sapmalara olanak tanııyordu.

Şu halde Bretton Woods sisteminin işleyişinden ve iflâsından çıkan ders şudur: Kurumların yapısı, uluslararası sözleşmeler, gelenekler parasal alanı etkileyerek bunalımını yumuşatabilir, ya da derinleştirebilir. Ne var ki araştırma grubunun kanısına göre parasal sarsıntıların belirleyici etkini kapitalist sosyal-ekonomik sistemdeki derin çelişkilerdir.

Sınıfsal anlayışların çerçevesinden kurtulma yeteneğini gösteremeyen burjuva ekonomistleri ve kapitalist ülkelerdeki yönetici çevreler, eski alışkanlıklarını sürdürerek örgütsel reformlarla çıkış yolu aramaktadırlar ve şimdi de Jamayka döviz sistemine bel bağlamışlardır. Bu sistemin özü nedir ve kurucularının stratejik görüşleri nelerdir?

Uluslararası Para Fonu üyesi ülkelerce 1976 yılında Jamayka'da kabul edilen ve iki yıl sonra yürürlüğe giren bu anlaşmada parasal alanda gerçek durumun, yani altın karşılığı olmayan paranın sağlamaştırılmasından ve saptanan pariteden vazgeçilmesinden başka hiçbir şey öngörülmemektedir. Bu da «dalgalı» döviz kurlarını oluşturmaktadır.

Jamayka anlaşması istikrarlı paritelere dönülmesinden yana olsa da, bu bir iyiniyetten başka bir şey değildir. Jamayka toplantısına katılanlar çeşitli ülkelerdeki enflasyon düzeyi arasındaki farkları, sermayenin yer değiştirmesinin yıkıcı sonuçlarını, kredi politikasının dışardan içeriye ani para akını karşısındaki büyük duyarlılığını gözönünde bulundurmamışlardır. Parasal alandaki durum Jamayka'da ilân edilen başka bir hedefe daha varılmasını engellemektedir ki, o da döviz sisteminin temelini «özel borçlanma hakları»⁽¹⁰⁾

⁽⁹⁾ Döviz değerleri arasında ilişkiler bu örnekte şu veya bu ulusal dövizin altın veya dolar olarak iade edilmesi anlamındadır.

⁽¹⁰⁾ «Özel Borçlanma Hakları» Uluslararası Para Fonu tarafından saptanmakta ve anlaşmayı imzalamış olan ülkelerin merkez bankaları arasındaki hesapların düzenlenmesinde kullanılmaktadır. Özel Borçlanma Hakkı'nın bir biriminin değeri, döviz sepeti adı verilen ve çeşitli dövizlerin toplamından oluşan ilke temelinde saptanmaktadır. 1981 yılının Ocak ayına kadar

adı verilen uluslararası parasal araçların kendine özgü bir biçiminin oluş-
turmasıdır.

Adı geçen anlaşmanın da, Bretton Woods anlaşması gibi yönetici durumun-
daki kapitalist ülkeler arasında gerçekleştirilmiş güvenilir bir uzlaşma
sayılması gerekir. Burada yeni-Keynes'çi idelerle (altının uluslararası döviz
sisteminden uzaklaştırılması, özel borçlanma haklarından yararlanılması)
yeni-klasik yaklaşım («dalgası» kurların yasallaştırılması) arasında eklektik
bir bütünleşme sözkonusudur.

TEHLİKELİ DÜZENLEME

Bretton Woods anlaşmasında olduğu gibi Jamayka anlaşmasında da ulus-
lararası parasal ilişkilerin tekelci devlet kapitalizminin çıkarları açısından
ayarılanmasının sürdürülmesiyle ilgili stratejik amaç açık seçik ortadadır.
Bu doğrultunun geliştirilmesi için ilk olarak uluslararası uzmanlaşmış kurum-
ların ve herşeyden önce Uluslararası Para Fonu'nun etkinleştirilmesi ve ikinci
olarak, başta «özel borçlanma hakları» olmak üzere döviz-finance alanındaki
yeni araçlardan yararlanılması öngörülmüştür.

Uluslararası Para Fonu'nda egemen durumda olan devletler bu kurumun
ödeme bilançolarının ayarlanmasındaki ve açıklarının kapatılmasındaki
rolünü artırma niyetindedirler. Başka sözlerle söyleyecek olursak, ABD ile
diğer büyük emperyalist devletlerin çıkarlarına hizmet eden bu örgütün amacı
daha zayıf ülkelerin ekonomik politikası üzerindeki denetimi artırmaktır.

Örneğin, Uluslararası Para Fonu şu veya bu devlete, açıklarını kapatması
için kredi açınca, ödeme dengesini düzenlemesiyle ilgili önlemleri de dikte
etmektedir. Böyle hallerde genel olarak ekonomik gelişmenin tempolarını
yavaşlatmak, işçi ücretlerini dondurmak, vergileri artırmak, bütçede sosyal
gereksinimlere ayrılan fonları azaltmak, kredi alanında (tüketimle ilgili
olanlar da dahil) kısıtlamalara gitmek, dışalım üzerindeki denetimi kaldırmak,
devalüasyona başvurmak vb. gibi önlemler alınması istenmektedir. Bu durumda
borçlu ülkede işsizlik ve geniş tüketim mallarının fiyatları artmakta ve geniş
emekçi yığınlarının yaşamı daha da güçleşmektedir.⁽¹¹⁾

*K. KERVAN Türkiye örneğinden hareketle, Uluslararası Para Fonu tarafından
yapılan «yardımın» yıkıcı sonuçlarını belirtti. Son yıllarda Türk lirası, Uluslararası
Para Fonu'nun isteği üzerine ortalama olarak üç haftada bir devalüe edilmiştir.
Bunun sonucu da önüne geçilmez bir enflasyon olmuştur. Enflasyonun yıllık temposu
70'li yılların ortalarında yüzde 10 dolaylarında iken, 80'li yıllar arifesinde yüzde
100'ü bulmuştur, 1976-1979 döneminde reel ücretler yüzde 41 oranında azalmıştır.
Şimdi ülkedeki güçlü enflasyona karşın, UPP'nun dayatması sonucunda işçi ücretleri*

(11) Özel Borçlanma Hakları «sepetinde» 16 tür döviz bulunduğu halde, şimdi
bunların sayısı beşe düşmüştür: Amerikan doları (Özel Borçlanma Hakları
birimi değerindeki payı yüzde 42'dir), Federal Almanya markı (yüzde 19),
Japonya yen'i, Fransız frank'ı ve İngiliz lirası (yüzde 13'er).

dondurulmuştur. Uluslararası Para Fonu'nun «tavsiyelerinin» ulusal ekonomilerin çıkarları bakımından ne kadar tehlikeli olduğunu, 1979 yılında, Türkiye'nin sosyalist devletlerle ve gelişme halindeki ülkelerle karşılıklı ticaret ilişkilerini geniş ölçüde kısıtlaması konusunda yaptığı baskılar ortaya koymaktadır ...

UPF'nun doğrultusunu saptayan emperyalist devletlerdeki yönetici çevreler bu kurumun başında bulunanların kredi koşullarını ileri sürerken «politik tarafsızlığa» uyduklarını, «nesnel ekonomik verileri» gözönüne aldıklarını boş yere kanıtlamaya çalışıyorlar, çünkü söylenenlerin gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. Gericici, halk düşmanı rejimleri cömertçe destekleyen UPF, ilerici bir yol seçerek bağımsız bir politika gütmeye çalışan ülkelere kredi açılmasını her çareye başvurarak güçleştirmektedir. Bu da komünist partilerinin, Uluslararası Para Fonu'nu tekelsel çevrelerin sınıfsal politikasının, emperyalizmin bir aracı olarak niteleyen görüşlerini doğrulamaktadır.

Uluslararası Para Fonu dünya ölçüsündeki kapitalist ekonomideki rolünü güçlendirmek amacıyla, açılan kredinin mutlak hacminin ve uluslararası kredilerin denetimi altındaki kısmının artırılmasına çalışmaktadır. Bu ödevi çözmek için de üç araçtan yararlanmaktadır:

- Üye devletlerin yatırdığı paralardan oluşan sermayesini artırmakta;
- kendine bağlı çeşitli özel kredi fonları kurmakta;
- kredi alanında etkinlikte bulunan özel banka tekelleriyle işbirliğine gitmektedir.

Ne var ki UPF, her üç yönde de güç yenilebilir çelişkilerle karşı karşıya kalmaktadır. Örneğin UPF'nun öz sermayesinin, örgüt üyesi devletlerin kotalarının periyodik olarak gözden geçirilmesi yoluyla artırılması yönündeki girişimler, ortak sermayenin artırılması oranları ve üyelerin ödeyecekleri ek aidatlar konusundaki çetin tartışmalar dolayısıyla, yıllarca sürüncemede kalmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler ödeme bilançolarındaki açıkların kapatılması için artan gereksinimleri öne sürerek, sermayenin önemli ölçüde büyümesini isterken, endüstrileşmiş devletler enflasyon tehlikesini ileri sürerek UPF'nun ortak sermayesinin «boşuna» genişletilmesine engel olmaya çalışmaktadırlar.

UPF üyesi ülkelerin sermayedeki paylarının hacmi, istenecek kredinin saptanmasında oynayacağı rol bakımından büyük bir önem taşımaktadır, ve büyük kapitalist devletlerle yeni kurtulmuş ülkeler arasında bu alanda da çıkar çatışmaları meydana gelmektedir. Az gelişmiş ülkeler UPF tarafından açılan kredilerden daha kolay yararlanma isteğinde bulunurken, emperyalist devletler, gelişmekte olan ülkeleri parasal bakımdan köleleştirebilmek amacıyla, bu ülkelerin kotalarını düşük düzeyde tutarak kredi olanaklarını sınırlamaktadırlar.

Buna benzer bir duruma Uluslararası Para Fonu'nun himayesi altında, genellikle UPF üyesi en zengin kapitalist ülkelerin katkısıyla, özel kredi fonlarının oluşturulmasında da tanık olmaktadır. Adı geçen ülkeler, konularından yararlanarak, kredi açılmasını peşin politik istemlere bağlamaktadırlar.

Bundan başka burjuva ekonomistleri UPF'na özel bankalarla işbirliği yapma tavsiyesinde bulunmakta, bu işbirliğinin başlangıçta «resmi olmaması», dolayısıyla bankaların UPF tarafından açılan kredilere «koşut» krediler açabilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Ayrıca banka kredilerinin, UPF'nun kredi açtığı ülkelere dayattığı koşullara uyularak verilmesini öngörmektedirler. Sonuç olarak burada, tüm kapitalist dünya ölçüsünde burjuva devletleriyle özel finans tekelleri arasındaki işbirliğinin genişletilmesi ve pekiştirilmesi sözkonusudur.

Bu biçim finansmanın başlıca amacı H. FAZİO'ya göre, sadece «kupon kesmek» değil, çeşitli ülkelerde, emperyalist sermayenin sızmasına elverişli ekonomik kurullar meydana getirmektir. Bunun elle tutulur örneği Şili'dir.

Biraz yukarıda sözü edilen «özel borçlanma hakları» adlı döviz sistemi standardına geçiş konusu etrafında da birçok çelişkiler başgöstermektedir. Bu sistemde Özel Borçlanma Hakları'nın başlıca uluslararası parasal rezerv ve döviz parite ve kurlarının ayarlayıcısı olması öngörülmektedir. Belirli emperyalist çevrelere, genel olarak döviz sistemi bunalımının, özel olarak da dolar bunalımının daha da derinleşmesi koşullarında «yönetilebilir» uluslararası bir para yaratma fikri son derece çekici gelmektedir. Öyle bir para ki şu veya bu devletin politikasına da (rezerv dövizlerden farklı olarak), üretim potansiyeline ve pazarın gelişigüzelliğine de (altından farklı olarak) bağımlı olmasın.

Altını kendi paralarının karşısında rakip görerek uluslararası dolaşımdan uzaklaştırılmasından yana olduklarını ilân eden ABD'ndeki transnasyonal korporasyonlar özel borçlanma haklarını doların güçlendirilmesi, daha önceki ayrıcalıklarının korunması ve dolar standardı döneminin sürdürülmesi bakımından son derece önemli bir araç sayıyorlardı. Ayrıca özel borçlanma hakkı sistemini oluşturma da ABD en büyük payı vereceği ve bunun çalışmalarının önemli ölçüde dolara bağlı olacağı için bu sistemi kurmada ve bundan yararlanmada ABD'ne özel bir rol düşüğü kanısındadırlar.

Oysa özel borçlanma hakkı sisteminin uluslararası döviz sistemine uygulanması, altın ve dolar gibi güçlü rakiplerin dolaşımı dolayısıyla zor duruma düşüyordu. Bazı rezerv paraların kullanılması hallerinde döviz sistemi istikrarını kaybediyor ve bu paralardan herhangi birine karşı güvenin zayıflaması durumunda rezerv paralardan birinin yoğun dolaşımı başlıyordu. Bu nedenle özel borçlanma haklarının böyle bir temel para haline dönüşmesi, rakiplerin «yer değiştirmesi»ne bağlıdır; bunun ise emperyalistlerarası çelişkilerin artması koşulları içinde gerçekleşmesi olanağı yoktur.

Böyle olsa da, bu alanda bazı önlemler alındığı görülmektedir. Son zamanlarda kapitalist döviz sistemi çerçevesi içinde altının uluslararası para olarak rolünü azaltmak ve dünya pazarlarında gerçekleştirilen sıradan mal haline getirmek için bazı önlemler alınmıştır. Uluslararası Para Fonu, elindeki altının bir kısmını üye devletlere geri çevirmek, veya serbest pazarlarda satmak

suretiyle altın rezervlerini bir hayli azaltmıştır. Merkez bankalarına altını pazar fiyatlarıyla satın almak ve satmak olanağı sağlanmıştır.

Ancak bu ve benzeri önlemler, altının uluslararası para niteliğini ortadan kaldıramamıştır. Her ne kadar altın bir zamanki ayarlayıcı rolünü kaybetmişse de, bugün de bu dövizlerin bir biçimi niteliğini korumaktadır. En büyük kapitalist ülkelerin merkez bankalarındaki altın rezervleri, bütün diğer döviz rezervlerinin toplamını aşmaktadır. Ödeme bilançolarında büyük açıklar meydana geldiği durumlarda bile birçok ülkelerin hükümetleri altın satmak-tansa borç para almayı yeğlemektedirler.

Kapitalist sistemin uluslararası dövizinde reform yapanlar şimdi bir kısır döngü içindedirler. Bunlar, altının uluslararası alandan ancak istikrarlı döviz elde bulunduğu durumlarda uzaklaştırılabileceğini kabul etmek zorunda kalıyorlar. Böyle olsa da, buna ancak özel borçlanma hakları sistemi yoluyla varılacağını kabul ediyorlar. Bu ise, altının yerini değiştirmeden gerçekleştirilemez.

Yeni bir standarda geçişle ilgili başlıca sorunlar arasında özel borçlanma haklarıyla, az gelişmiş ülkelere yapılan para yardımı arasında uyum sağlanması da yer almaktadır, çünkü, az gelişmiş ülkeler «özel borçlanma haklarının» adalete uygun biçimde paylaşılmasını istemektedirler. Her ne kadar bu istek, ilk bakışta, endüstrileşmiş, kapitalist ülkelerin gelişme halindeki ülkelere dışsatımı arttırma olanağını sağlayacağından dolayı, yararlı görünse de burjuva ekonomistleri bu isteğe karşı genel olarak sert bir tutum almaktadırlar. Finans tekelleri böyle bir yardım karşılığında elde edebilecekleri ek kaynakların ikili anlaşmalar gereğince açılan kredilerin belirli ölçüde yerini alabileceğinden ve böylelikle kurtulmuş ülkeler üzerindeki baskı olanaklarını kısıtlayacağından korkmaktadırlar.

Araştırma grubunâ göre, özel borçlanma hakları standardına veya diğer yapay döviz birimine geçme denemeleri, ödeme dengesinin ayarlanması, enflasyona karşı savaşım yürütülmesi, parasal alanda ülkeler arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması gibi son derece çetin sorunların çözümü bağlanması için herhangi bir umut uyandırmıyor. Burada, burjuva politik ekonomi uzmanlarının «icat» yetersizliği sözkonusu değildir. Onların bütün teorileri kağıt üzerinde kalmaya mahkûmdur, çünkü burada döviz güçlülerini yaratan ve aralıksız olarak ön plâna çıkaran çözümleyici etken «teknik yetkinsizlikte» değil, kapitalist üretim tarzının organik kusurlarında gizlidir. Bu kusurların etkisini tekeli devlet kapitalizminin teorisyenleri olduğu kadar, uygulayıcıları da ortadan kaldıracak durumda değildir.

REEL SEÇENEK

Kapitalist ülkelerdeki komünist partilerinin parasal bunalım sorunları üzerine eğilmelerini, döviz sorunlarının burjuva devletlerinin ekonomik ve

sosyal politikaları üzerindeki etkisi gerektirmektedir. Görüş değiştokuşuna katılanlar, Marksist bilim adamlarının vardıkları sonuçlara dayanarak, bugünkü uluslararası parasal alandaki süreçlerin bazı özelliklerini belirttiler. Bunların başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

- Kapitalist döviz sistemi 80'li yıllara süregen bir bunalım içinde girdi. Bu, kapitalizmin genel bunalımının dolaysız ve özgül sonuçlarından biridir;
- bugünkü aşamada uluslararası döviz sistemi, dünya ölçüsündeki kapitalist ekonominin en büyük sarsıntılara uğradığı alanlardan biridir; bu alanda kapitalist toplumsal-ekonomik formasyonun temel çelişkileri daha keskin bir biçimde ortaya çıkmaktadır;
- kapitalist ekonomiye özgü çelişkiler nedeniyle «dalgalı» dövizler rejimi, ödeme bilançolarındaki dengesizliği, döviz kurlarında ani değişmeleri, döviz pazarlarındaki sarsıntıları ortadan kaldırmıyor;
- döviz sistemi üzerinde enflasyon çok olumsuz etkide bulunur; enflasyon ise olağanüstü fazla rezerv döviz birikmesi ve Euro-döviz piyasasının işlemleriyle koşullanan iç dolaşımdaki paranın ve kredilerin artması biçiminde görünen döviz bunalımı sonucunda daha da artmaktadır;
- parasal alandaki durum uluslararası ilişkileri ve uluslararası politikayı önemli ölçüde etkiler, bu arada emperyalistlerarası çelişkileri daha da keskinleştirir, rekabet ise döviz sistemini sarsar ve bunalımını artırır.

Araştırma grubunun görüşüne göre döviz sistemindeki bunalımın ve sistemin yeniden düzenlenmesiyle ilgili güçlüklerin başlıca nedenlerini örneğin enerji ve hammadde alanlarındaki aksaklıklara, şu veya bu dövizin, konjonktür gereği zayıflamasına ya da güçlenmesine, uluslararası anlaşmaların kusurlu oluşuna vb. bağlayamayız. Parasal bunalım, kapitalist toplumsal-ekonomik formasyonun genel bunalımı nedeniyle dengesi gitgide daha fazla bozulan kapitalist ekonominin istikrarsızlığından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, yirmi otuz yıllık deneyimlerin gösterdiği bilgi, ayarlayıcı mekanizmanın «modernleştirilmesi» yolundaki parasal güçlükler ortadan kaldırılamamaktadır. Burjuva teorisyenlerinin ya da uygulayıcılarının salık verdikleri önlemler, olsa olsa, sancılı durumu hafifletecek geçici çare olmaktan öteye gidemez. Üstelik bu hafifletme emekçi yığınlarının çıkarlarına zarar verir. Tekellerin önerdikleri «ilâçlar» hastalığı, bir gün daha da tehlikeli bir biçimde depreşmek üzere, derinlere itmekten başka bir şeye yaramamaktadır.

Parasal bunalımın yarattığı işsizlik ve enflasyon en çok emekçilere zarar verdiği için komünist partileri uluslararası döviz sisteminin tekellerin egemenliğinin kısıtlanması yoluyla düzenlenmesine yarayacak önlemler öneriyorlar. Elbette ki politik ekonomi (parasal alan dahil) kökten ve nitel bakımdan ancak sosyalizm koşullarında değiştirilebilir. Böyle olsa da, komünist partilerinin kanısına göre, bu koşulun yokluğu, anti-tekелci programlar seçeneğinin önemini azaltmaz, çünkü bu gibi programlar bunalımın emekçiler üzerindeki ağırlığını azaltmaya yarayabilir. Çeşitli görüşlerin karşılaştırılmasından çıkan sonuca göre, komünistler parasal bunalım sorunlarına yaklaşımda bir sıra

ortak tezden hareket etmektedirler. (Doğal olarak bunlar ülkelerin ve bölgelerin somut koşullarına ve ekonomik konjontürlerin özelliğine göre değişimlere uğramaktadır.)

Araştırma grubunda yer alan komünist ve işçi partileri temsilcileri emperyalizmin ulusal devlet tekeli sermayesinin parasal alanda düzenleme yapma ve bu yolla kapitalist ülkelerin tüm sosyal-ekonomik yaşamını düzenleme stratejisini kınamışlardır. Transnasyonal korporasyonlar için elverişli olan bu stratejiyle güdülen amaç, bunalımdan, emekçilerin büyük çoğunluğunun sömürülmesini artırma yoluyla kurtulma denemesinde bulunmaktadır. Bu strateji, gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere zayıfların çıkarlarına zarar vermektedir.

Kardeş partilerin temsilcileri kendi ülkelerindeki hükümetlerin sosyal-ekonomik politikalarını Uluslararası Para Fonu ile uluslar üstü bankaların isteklerine uygun olarak ayarlamalarını kınamışlardır. Böyle bir politika parasal ve genel ekonomik durumu iyileştirmediği gibi, ortadaki sorunları daha da artırmakta, ulusal ekonomiyi daha güçlü kapitalist devletlerin parasal egemenliğine daha bağımlı hale getirmekte, işsizliği artırmakta ve yaşam düzeyinin düşmesine neden olmaktadır.

Komünist ve işçi partileri ulusal ve uluslar üstü düzeydeki tekeli devlet kapitalizmi doğrultusuna karşı, genel tezleri aşağıda belirtilen seçeneklerle çıkmaktadırlar:

- Uluslararası ekonomik ilişkiler sisteminin tümü demokratik, eşitlik temelinde oturtularak yeniden düzenlenmeli, dünya ticaretinde ve kredi politikasında her türlü ayırımı ve eşitsizliğe son verilmelidir;
- değişik toplumsal düzenleri olan devletler arasında ticari ilişkiler geliştirilmelidir;
- gelişmekte olan ülkelerin uluslararası döviz-finans politikasının çizilmesindeki rolü artırılmalıdır;
- uluslararası topluluğun tüm üyelerinin çıkarları açısından, dünya çapında çökyanlı ekonomik işbirliği gerçekleştirilmelidir.

Döviz-finans alanındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesi ancak böyle bir temele dayanılmakla gerçekleştirilebilir. Bu alanda başlıca rolü ise komünist ve işçi partilerince desteklenen ve dünyada gerginliğin azaltılması ile ölçsüz silâhlanma harcamalarının kısıtlanmasından yana olan doğrultu oynayabilir.

Komünistler tekellerin kârlarını artırmak için, döviz kurlarıyla oyunlar çevirmesine, köleleştirici dış kredilere dayanmalarına karşıdır. Onlar bağımsız bir sosyal-ekonomik politika güdülmesinden, döviz durumunu ve genel ekonomik durumu emekçilerin yaşam düzeyinin kötüleşmesi pahasına düzenleme denemelerinden vazgeçilmesinden yanadırlar. Böyle bir doğrultu ancak yaşamın tüm alanlarında demokratikleştirmenin sağlanması, tekellerin kâr ve egemenliğinin kısıtlanması temeline dayanılarak sağlanabilir.

«Tarihe hız verenler» mi, yoksa katiller takımı mı?

(Terörizmle ilgili kitaplara ve basına toplu bir bakış)

Kapitalist dünya politik terörizm dalgası altında. Aşırı görüşlü kimselerin cinayetlerine kaç kişinin kurban gittiğini hesaplamak bir hayli güç. Yalnız İtalya'da 1979 yılında 2150 terörizm olayı geçmiş, geçen yıl bu ülkede terör sonucu 115 kişi can vermiştir. Türkiye'de neo-faşistlerle, Maoçu eğilimli aşırı solcu grupların terörist eylemleri 5 binden fazla kişinin ölümüne neden olmuştur. Son zamanlarda Ronald Reagan, Giscard d'Estain, Papa gibi kimselere suikastlar yapılmış, İndira Gandhi'ye karşı bir suikast hazırlandığı ortaya çıkarılmıştır ...

Birbirini izleyen tutuklamalar, polis ve adliye tarafından alınan sıkı önlemler kapitalist ülkelerdeki terörizmi önleyemiyor. Teröristlere karşı savaşım sürekli bir savaşa dönüşmüş ve bu savaşın emrine burjuva devletlerinin tüm baskı aygıtları verilmiştir. Gözlemciler cinayetlerin teknik bakımından gitgide daha ustalıkla işlenmesini gözönünde bulundurarak, yakın bir gelecekte teröristlerin kurbanlarının sayısında bir azalma olmayacağı, tersine artış beklenebileceği kanısını ileri sürmektedirler. Hatta bu şekilde teröristlerin atom silâhları bile ele geçirebilecekleri uyarısında bulunuluyor.⁽¹⁾ Burada kapitalist düzenin bütün diğer hastalıklarını, amansız bunalımını su yüzüne çıkaran süregen bir hastalıkla karşı karşıyayız.

Politik terörizmle ilgili literatür, her ne kadar olayların gelişmesi hızına göre geride kalsa da, bu konuda düzinelerle kitap yayınlanmıştır.⁽²⁾ Başta terörizmin günlük olay haline geldiği ülkelerin gazeteleri olmak üzere, basında da bu konuda birçok yazılar yer almaktadır. Hatta burjuvazi, insanlararası ve uluslararası ilişkilerde şiddet uygulama yöntemlerini inceleyen ve «violence» adı verilen bir bilim kolu meydana getirmektedir.

(1) Bak: Örneğin: Louis René Beres. Terrorism and Global Security: the Nuclear Threat. Westview press (USA), 1979.

(2) Okuyucuların dikkatini her şeyden önce İtalya'lı ve Federal Almanya'lı komünistlerin, aşağıda adı geçen kitaplardaki çözümleri üzerine çekmek istiyoruz: Bruno Frei. Die anarchistische Utopie. Hans Adamo. Über Terrorismus. Frankfurt/Main, 1978; A. Minucci. Terrorismo e crisi italiana. Roma, 1978.

Uluslararası terörizmin derinlemesine yapılmış bir çözümlenmesini Sovyet araştırmacılarından. E. Lyahov'un «Devletlerin uluslararası terörizme karşı savaşımında işbirliği sorunları» (Rusça) Moskova, 1979, adlı kitabında görüyoruz. Kitapta konu ile ilgili geniş bibliografik bilgi de yer almaktadır.

İçerdekileri veriler dolayısıyla burjuva araştırmacılarının aşağıdaki kitapları da değer taşımaktadır: Jullian Becker. Hitler's Children. The story of the Bader-Meinhof Terrorist Gang, Londra, 1977. Terrorism: Theory and Practice. Y. Alexander et al. Westview press (USA) yayımevi, 1979; C. Dobson, R. Payne. The Weapons of Terror. International Terrorism at Work. Londra-Bagistoke, 1979.

Burjuva yazarlarının bu konuda kaleme aldıkları kitap ve yazıları okuyanlar ister istemez şu soruyu soruyorlar: Acaba kapitalist toplumun ideologları her yanlarını saran şiddetin nedenlerini gerçekten kavrayamıyorlar mı? Ya da çözümlmelerini sonuna kadar götürdükleri takdirde içinde yaşadıkları toplumsal düzenin onmaz hastalıklarını ön plana çıkaracaklarından mı korkuyorlar? Ama belki de politik terörizmin karmaşıklığından kamuoyunu yönlendirmek için yararlanmayı istemektedirler. Herhalde yukarıdaki sorunun karşılığını olasılıkların tümünde aramak gerekmektedir.

Burjuva teorisyenlerinin ve devlet adamlarının terörizmle ilgili alarm işaretlerinin genellikle sol eğilimli kimselerin eylemlerine yönelik olması dikkat çekicidir. Bu ise hiç te rastgele bir şey değildir. E. Lyahov, bu konuda şöyle diyor: «Burjuvazinin savunucuları uluslararası terörizmi özenle perdelemektedirler. Terörist cinayetlerin kökenini ve yönünü perdelemek için başvurulan araçlar arasında en yaygınlaşmış olanı, onu devrimci-ilerici ve ulusal kurtuluş hareketlerinin silâhı olarak gösterme denemesidir. Böylelikle terörizmin varolması nedenlerinin sorumluluğunu bu güçlerin ve hareketlerin üzerine atarak onları dünya kamuoyunun gözünde kötölemek, varlıklarının zararlı olduğunu kanıtlamak, etkinliklerini kösteklemek ya da varlıklarına son vermek denemesini yapmaktadırlar.»⁽³⁾

Şurasını önemle belirtmeliyiz ki, bu alıntıların yapıldığı kitap Washington'un Sovyetler Birliği'ni uluslararası terörizmi desteklemekle suçlama kampanyasını⁽⁴⁾ başlatmasından uzun süre önce yayınlanmıştır. Bu kampanya, gitgide daha belirli bir biçimde ortaya çıktığı gibi, ondan yararlanmayı umanların zararına işlemeye başlamıştır. Bu da doğaldır çünkü bilindiği gibi başkan Kennedy'nin öldürülmesinden sonra ABD'ne «kurşun yağdıran devletler» lâkâbı takılmıştır ve başka devletlere ve halklara karşı terörist yöntemleri geniş ölçüde uygulayan ABD'dir. Bu konuda sadece CIA'nin eylemlerini, Kongo başbakanı P. Lumumba'nın ve Şili cumhurbaşkanı S. Allende'nin öldürülmelerini, F. Castro'ya karşı düzenlenen suikastları, Şili, Salvador, Guatemala, Güney Kore, Güney Afrika Cumhuriyeti vb. gibi kanlı askersel-diktatörlük rejimlerini desteklemesini, onlara yardımda bulunmasını anımsatmak yeterlidir.

ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall, Reagan'a yapılan saldırıyı yorumlayan bir yazısında şunları belirtmişti: «Sovyet Tehdidi» efsanesinde ücretli katillerin cinayetlerinde, karşı-devrimlerde, işkencelerde, yığınsal insan kırımı ve terörizm üzerinde Amerikan emperyalizminin damgası bulunmaktadır.»⁽⁵⁾ Gus Hall bunun nedenlerini de şöyle ortaya koymuştur: «Terörizmin kapitalist toplumda gitgide yaygınlaşmasına bu toplumun çürümesi ve çökmeye başlaması yol açmaktadır ... Kapitalizm insan toplumu olmanın

(3) E. Lyahov. «Devletlerin uluslararası terörizme karşı savaşımında işbirliği sorunları», Moskova, 1979.

(4) Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», sayı 4, 1981.

(5) Daily World, 16 Nisan, 1981.

tüm olanaklarını yitirdiği için şiddete ikide birde, kendini korumak için başvurmaktadır.»⁽⁶⁾

Terörizmle ilgili sorunlar son derece geniş ve karmaşıktır, çeşitli ülkelere göre özellikleri vardır. Bu nedenle bu yazıda belirli konular ve coğrafi sınırlar (özellikle Batı Avrupa bölgesi) içinde kalmaya özen gösterilmiştir. Yazının başta gelen amacı okurlara çeşitli kaynaklar açısından teröristlerin hangi hedefe yönelik olduklarını göstermektir. Şunu vurgulamamız gerekiyor ki, bu yazıda ilgimiz daha fazla aşırı solcu teröristlere yönelik olacaktır, çünkü burjuva propagandası bunların cinayetlerini kasıtlı olarak gerçek solculara, demokratik güçlere malederek aşırı solcuları komünist gibi göstermektedir.

Böyle olsa da biz yine de şu görüşümüzü öne sürmekle başlamak istiyoruz: Bugün Batı Avrupa için en büyük tehlikeyi sağ eğilimli, neo-faşist terörizm oluşturmaktadır ve sol terörizme kıyasla kat kat daha geniş ölçüler almıştır. Şu kadarını anımsatmakla yetinelim: Geçen yılın Ağustos ayında Bolonya (İtalya) garında ve bir ay sonra Münih (FAC)'teki halk şenliğindeki patlamalar sonucunda ölenlerin toplamı yüzü, yaralananların sayısı ise yaklaşık dört yüzü bulmuştur.

«Kara Enternasyonal» adı verilen örgütte bir araya gelen neo-faşist parti ve grupların amacı Batı Avrupa'da askersel diktatörlük rejimleri kurmaktır. Hitler ordusunun eski subaylarından Hoffmann, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde bir «askersel-spor grubu» örgütlemiştir ve amacının «şimdiki cumhuriyeti ortadan kaldırıp, başında bir başbuğun bulunacağı otoriter bir devlet yaratmak» olduğunu açıkça ilan etmiştir (Münih'teki patlamayı düzenleyen Gundolf Köhler adlı genç bu Hoffmann'ın yetiştirmelerinden biridir).

Geçen yılın Eylül ayında Fransa bakanlar kurulu nihayet kamuoyunun baskısı karşısında 25 yıldır açıktan açığa etkinlik yürüten FANE adlı faşist örgütün dağıtılmasını kararlaştırdı. Bu örgütün lideri olan Marc Fredriksen sözkonusu kararın alınmasından kısa bir süre önce yayınladığı «Notre Europe» adlı dergide hükümete meydan okuyarak faşistlere ateş edilirken hedefin şaşırılmamasını, çünkü faşistlerin, birkaç yıl sonra, hükümeti hedef alırken boşa atmayacaklarını yazmıştı. Hemen şunu belirtelim ki, yasaklanan FANE, başka bir ad altında azıcık değiştirilmiş – FNE – etkinliğini resmen sürdürmektedir. Buraya şunu da eklemek yerinde olur: FANE'nin yasaklanmasından bir ay sonra Fransız neo-faşistleri Paris'te Kopernik caddesindeki havrayı bombalamakla kanlı eylemlerine yeni bir halka eklemişlerdir.

Aşırı sağcı gericilerce fazla «solcu» sayılmayan bir burjuva hükümeti gösterilemez. Azılı anti-komünist olan bu gibi kişiler her yerde «kıızıl tehlike» sezmede ve buna karşı savaşım yürütmeye kalkışmaktadırlar. Salvador «İntikam Melekleri» adını taşıyan ve erkteki gerici cunta ile birlikte eylem gösteren faşist terörist örgütün elebaşlarından biri şöyle diyor: «Biz tarihten, solcuların denetim altında tutulmalarının biricik yolunun onları yoketmek

(6) Aynı kaynak.

olduğunu öğreniyoruz. Bu nedenle komünizmin köklerini, nerede görülürse görülsün ve kaç kez gerekli olursa olsun tümüyle yokedeceğiz.»⁽⁷⁾

Aşırı sağcılar insanlığı gerisin geriye çevirme kararına bilinçle bağlıdır. Bunların kendi yayın organları⁽⁸⁾ olduğu gibi, ayrıca burjuvazinin yığınsal iletişim araçlarından da geniş ölçüde yararlanmaktadırlar (birçok neo-faşist örgütler, anayasal çerçeveler içinde eşit haklı politik parti olarak etkinlik gösterdikten sonra niçin yararlanmasınlar!).

Aşırı solcu teröristlerin etkinlikleri ötekilere kıyasla kısıtlıdır, çünkü işlerini daha fazla illegal olarak yürütmektedirler. Propaganda alanında en çok yapabilecekleri şey çoğaltma makinesiyle bildiri ve çağrılar yayınlamaktır. Ama onlar bununla kesinlikle yetinmek istemiyorlar. Nitekim İtalya'daki «Kızıl Tugaylar» adalet aygıtının yüksek memurlarından D'Urso'yu kaçırdıktan sonra, serbest bırakılması için çeşitli koşullar ileri sürerken en büyük gazetelerden «soylu amaçlar için yürüttükleri savaşımı» anlatmak, «devrimin teşvikçileri» olduklarını açıklayabilmek amacıyla yararlanmayı istemişlerdir. Teröristlerin amacı kendilerini politik varlık olarak ve hatta devletçe gözönünde bulundurulması gereken parti olarak kabul ettirmektir. Bazı yayınlarda bu konuda «açıklamaları» da vardır ve biz bunun üzerinde biraz ayrıntılı olarak durmak istiyoruz.

Aşırı solcular kendilerini tepeden tırnağa devrimci saymaktadırlar. Politik bakımdan deneyim sahibi olmayanlar, aşağıdakine benzer nutuklar dinlerken konuşanı pekâlâ komünist sayabilirler: «Bize göre bugün komünizm uğrunda iç savaş yürütmek için gerekli nesnel ve öznel önkoşullar vardır... Politikamızın bu yönde yürütülmesi ve silâhli proletarya erkinin gündeme getirdiği tüm sorunlarını çözüme bağlaması gereklidir.»⁽⁹⁾ Bu sözleri, «Expresso» dergisinin bir yazısına İtalyan kamuoyunu aydınlatmak için «Kızıl Tugaylar» ın ideologlarından biri söylemiştir.⁽¹⁰⁾

Fransa'da yayınlanan «Le Nouvel Observateur» dergisi yazarlarından birinin İtalya'daki «Kızıl Tugaylar» dan sonra ikinci yeri alan «Ön Safılar» adlı terörist örgütün adaletten gizlenen ve dergide Marcello ve Alessandro adı verilen iki eski üyesiyle yaptığı görüşmeden bazı parçalar alalım.

Marcello: ... «Ön Safılar» işçilerin savaşımına hizmet eden illegal bir şebeke olduğunu savlıyordu.

(7) «Newsweek» 5 Ocak 1981.

(8) Örneğin Batı Almanya'nın Koburg kentinde aylık «Nation Europa» dergisi yayınlanmaktadır. Batı Avrupa faşistlerinin ideolojik merkezi olan bu derginin başında neo-nazi NPD partisinin yönetim kurulu üyelerinden Peter Degoust bulunmaktadır. İngiltere, İtalya, İspanya gibi diğer bazı Batı Avrupa ülkelerindeki neo-faşistlerin de legal basın organları vardır.

(9) «Espresso» 11 Ocak 1981.

(10) D'Urso'nun kaçırıldığı günlerde gazetecinin sorularını yanıtlayanın kimliği bugün de bilinmese de, bunun «Kızıl Tugaylar» örgütünün ideologlarından biri sayılan Floransa üniversitesi öğretim üyelerinden Giovanni Sènzani olduğunu gösteren yeterli kanıtlar ileri sürülmektedir.

Gazeteci: Örneğin?

Alessandro: ... «Ön Saflar» örgütü 1976 Kasım'ında ilk eylemini Torino'daki «Fiat» işletmelerinde yaptı. Bu baskın bizim kullandığımız deyimle göre bir taarruzdu. Savaş grubumuzun maskeli üyeleri silâh elde işletmenin yönetim bürolarına hücumla tüm belgelere el koydular.

Gazeteci: Yaralanan oldu mu?

Alessandro: Hayır. Memurlar, silâh tehdidi altında oldukları yerde kaldılar ve daha sonra helâlara ve servis bölmelerine kapatıldılar.

Gazeteci: Sizler şuna veya buna karşı şiddete başvurulmasına taraftar mıydınız?

Marcello: Hayır. Yıllar boyunca «Fiat» fabrikalarında ufak şeflerin baskısı altında bulunan işçiler, sabırları tükenince ustaları döğmüşlerdir. Yani şiddeti biz devrimciler dayatmış değiliz.

Alessandro: «Ön Saflar» örgütünün kurulmasından uzun süre önce biz, fazla mesai uygulamasının başarısızlığa uğratılması için girişilen eylemlerin tümüne katıldık. Kendimize göre bazı törenler düzenleyerek atölyeleri dolaşiyor ve çalışmaya devam edenleri bizimle birleşmeye çağırıyorduk. Elbette ki bu girişimlerimiz küçük şefler, ustalar ve bazı sendika temsilcileri için pek de hayırlı olmuyordu ... «Ön Saflar» örgütü en başarılı eylemlerinden birini 1977 yılı Temmuz ayında Milano'daki «Siemens» işletmelerinde gerçekleştirdi. Bu işletmelerin depoları hazır malla doldurulmuştu ve idare üretimin durdurulması nedeniyle işçileri kapı dışı etme tehditleri savuruyordu. «Ön Saflar» örgütünün üyeleri işletmeye, jandarma üniforması giymiş olarak, polis arabasıyla geldiler. İşletmede güvenlikle görevli kimseleri kent dışına çıkardıktan sonra, depoları ateşe verdiler. Bunun sonucunda on milyarlarca lire tutarında zarar ziyan saptandı ...

Okurlarda, işçilerin aşırı solcuları bütün gönülleriyle destekledikleri, nerdeyse onlarla birlikte eylemde buldukları kanısı uyanabilir. Oysa burada çabucak sonuca varmamak gerekir.

Terörizmin tepe noktasına ulaştığı sıralarda bile (70'li yılların sonlarında, Aldo Moro'nun öldürülmesi olayı) İtalya'da, yine bu Marcello ile Alessandro'nun açıklamalarına göre, bir kısmı illegal gruplar üyelerinden, bir kısmı da «bir kez» eyleme katılmışlardan oluşan 10 bini aşkın terörist vardı. Aşırı solcuların aralarına işçileri (özellikle genç işçileri) çekme denemelerinde buldukları bir gerçektir. Bu amaçla işçilerin işletmelerdeki eylemlerine katılıyor, hattâ zaman zaman idareyi temsil edenleri «dayaktan geçirme» ve daha başka zorbalık eylemleri örgütüyorlardı. Ne var ki zorbalık karşısında tepki gecikmedi ve işçilerin büyük çoğunluğu teröristlerden uzaklaştı.

Teröristler, sızabildikleri işletmelerde «işçilere yardım» yoluyla onların desteğini sağlayabilmek için kışkırtıcı eylemler yürüttüler. Geçen yılın ilkyazında «Fiat» firması Torino'daki Mirafiori fabrikasından 61 işçiyi «terör hare-

ketine katılma» gerekçesiyle işten çıkardı. İdarenin elinde hiçbir kanıt yoktu ve üstelik işlerine son verilenlerin tümü ... sendika militanıydı.

Bir aralık «Kızıl Tuğaylar» üyeleri için komünist partisine girme bir tür zorunluluktuktu. Ne var ki proletaryanın öncüleri saflarında etkili olma yolundaki çabaları boşa çıktı. Bilinçli işçiler, terörizmi kesinlikle kınayan ve sosyal sorunların çözülmesi için kabul edilebilecek bir araç olduğuna inanmayan komünistlerin yolunu izlemektedirler. Daha 1977 yılında İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri E. Berlinguer, aşırı solcuları «neo-faşist» olarak nitelemiş, partinin organı «Rinascita» ise bunların birer «kasap çetesi» olduklarını vurgulamıştı. ⁽¹¹⁾ Sözde devrimciler komünistlerin bu tutumu karşısında son derece öfkelenediklerinden komünist partisine iftiralar yağdırmakta, partinin bürokratlaştığını, burjuvazinin çıkarlarına yarar eylemlerde bulunduğunu ileri sürdüler. Bunların ideologlarından birine göre burjuvazi, Komünist Partisi'ne «işçi sınıfı arasında devleti temsil etme» görevini vermiştir ve parti bu karşıdevrimci görevi seve seve yerine getirmektedir. ⁽¹²⁾ «Kızıl Tuğaylar» örgütü bu kadarla kalmayıp, komünist partisine açıkça meydan okumaya başladı. Nitekim bu yılın başlangıcında polislin eline geçen bir bildiriye, «Kızıl Tuğaylar» ın sıradan üyelerine İKP'ne karşı saldırıya geçme direktifi verildiği anlaşılmıştır.

Aşırı solcuların itiraflarında dikkati çeken nedir? Her şeyden önce şaşırtıcı bir şey göze çarpıyor ki, o da bunların bir programdan tüm halinde bir teoriden yoksun olduklarıdır. Araştırmacılardan birinin doğru olarak belirttiği gibi teröristler birtakım kaba «yeni Marksizm» belgelerine ve Sartre ile Marcuse'nin saçma vetehhlikeli ideallerine dayanan bir hayal dünyasında yaşamaktadırlar. ⁽¹³⁾

Örneğin «Le Nouvel Observateur» dergisi temsilcisinin «Ön Saflar» a niçin girdikleri sorusunu yanıtlayan iki genç şöyle demişlerdir: «Tarihin akışını hızlandırmak istiyorduk. Biz, yığınların savaşımının gelişebilmesinin belirli bir anda karmaşık, yetkinleştirilmiş savaşım araçlarına başvurmayı gerektireceğine inanıyorduk.» ⁽¹⁴⁾

Birçok araştırmacıların haklı olarak belirttikleri gibi terörizmin en göze batan yanı yığınlardan yalıtılmış olmaları, illegal silâhli grupların da temsil ettiklerini söyledikleri sınıfı umursamamalarıdır.

Doktor Norbert Madloch DAC'nde yayınlanan «Horizont» dergisinde şöyle demektedir: «... Fransa ve İtalya'da kendilerine özerkçiler ⁽¹⁵⁾ diyenler için

⁽¹¹⁾ «Rinascita» 23 Ocak 1981.

⁽¹²⁾ «Espresso», 11 Ocak 1981.

⁽¹³⁾ Bak: Terrorism: Theory and Practice, s. 107.

⁽¹⁴⁾ «Le Nouvel Observateur», 13-14 Ekim 1980.

⁽¹⁵⁾ Özerkçiler, ya da «işçi özerkliği» anarşizme yakın bir aşırı solcu fraksiyondur ve başında Padua üniversitesi devlet hukuku eski profesörlerinden Antonio Negri bulunmaktadır. Negri şiddete, Maocu tipten anarşiye övgüler düzen birkaç kitabın yazarıdır.

tipik olan şey bunların işçi sınıfı karşısında seçkinler tabakasındanmış gibi davranmalarındır. Bunlar kapitalist ülkelerdeki proletaryanın büyük bir kısmını pasif, tamamıyla kapitalist sistemle kaynaşmış bir yığın saymakta, bunlardan artık hiçbir şey beklenemeyeceği, kendilerine sadece acınabileceği kanısındadırlar.»⁽¹⁶⁾ İşçi sınıfına karşı tutumlarında böyle bir görüşe dayanan aşırı solcuların teorisyenleri lümpen proleterleri ve burjuvazinin ayakta kimini zamanımızın başlıca devrimci gücü ilân etmektedirler. Aslında aşırı solcu örgütlerin üyeleri bu gibi kimselerdir.⁽¹⁷⁾

Aşırı solcular neo-faşist güçlere karşı savaşım yürütecekleri yerde, aslında onlara yardımda bulunuyorlar. Hattâ daha ileri giderek, faşizmin erke gelmesini arzu ettiklerini gizlemiyorlar. Bu konuda yürüttükleri «mantık» şudur: Faşizm ne kadar erken gelirse, sosyalist devrimin gerçekleşmesi o kadar çabuklaşmış olur, çünkü tüm halk faşizme karşı ayaklanır.

Aşırı solcuların eylemleri sadece faşistlere yaramıyor. «Kızıl Tugaylar» ile benzeri grupların okyanusun ötesine, CİA'ye kadar uzandıklarını gösteren kanıtlar var. Nitekim «Europeo» dergisi CİA'nin eski müdürlerinden William Colby'ye CİA'nin İtalya için ayırdığı ödeneğin (on milyonlarca dolar) nerelere harcandığı sorusunu yönelmiş ve: «Nerede komünist örgütler varsa, biz orada anti-komünist gruplar meydana getirdik ve finanse ettik»⁽¹⁸⁾ yanıtını almıştır. Aldo Moro'nun öldürülmesinden kısa bir süre sonra basında yayınlanan birçok yazılarda «eylemcilerin» ardında herkesten çok CİA ajanlarının yer aldığı görüşü savunulmuştur. «Kızıl Tugaylar»ın 1980 yılının sonlarında ve bu yılın başlarında etkinliklerini yeniden artırmaları ve yargıç D'Urso'yu kaçırmaları üzerine yığınsal iletişim araçları bu görüşü tekrar ileri sürdüler. Bununla ilgili olarak, Hristiyan-Demokrat Partisi'nin lideri olan Moro'nun İtalyan Komünist Partisi ile diyaloga yatkın olduğu ve bu yüzden Washington tarafından tehlikeli ve istenmeyen bir politikacı sayılmaya başlandığı vurgulanmaktadır.

Maocu'lar aşırı solculara gizlemedikleri bir yakınlık göstermektedirler. Dünya işçi hareketine sırt çeviren Pekin yöneticileri aşırı solculara doğal bağlaşıklık gözleriyle bakmaktadırlar. Nitekim «Espresso» dergisine demec veren «Kızıl Tugaylar» temsilcisi «silâhli proletarya erkini sağlama yolunda» İtalya'daki Maocu grubun, kendi örgütüyle birlikte «temel etken olduğunu» boş yere vurgulamamıştır.⁽¹⁹⁾ Bu sözleri söyleyenin «Kızıl Tugaylar»ı Marksizm-Leninizme yönelikmiş gibi göstermesi en azından hayretle karşılanırken,

⁽¹⁶⁾ «Horizont», sayı 28, 1980.

⁽¹⁷⁾ Lümpen proleterlerin sağcı ve solcu teröristler tarafından nasıl kullanıldıkları E. Henry'nin «Günümüzde Lümpen Proletarya ve Aşırıçılık», başlıklı yazısında ele alınmıştır. «Baris ve Sosyalizm Sorunları» - «Yeni Çağ» dergisi, sayı 9, 1979, sayfa 884.

⁽¹⁸⁾ «Europeo», 2 Haziran 1978.

⁽¹⁹⁾ «Espresso», 11 Ocak 1981.

Çin'deki «kültür devrimi» gibi bir «ideale» bağlı olduklarını belirtmesi çok poğal karşılanıyor.

Hiç kuşku yok ki aşırı solcuların ağılarına dürüst insanların düştüğü de oluyor. Bu gibilerini teröristlere, genellikle kapitalizme karşı hipertonic toplumsal protesto duygusu yaklaştırmaktadır. Aşırı solculara yaklaşan bu tür kişilerin çoğu 18–25 yaş arasındadır. Ve büyük çoğunluğu burjuva toplumunda kendini bulma umudunu kaybetmiş, çelişik fikirleri benimsemiş, ne yapacaklarını şaşırılmış kimselerdir. Daha geçen yüzyılın ünlü Rus devrimcilerinden, filozof ve yazar A. Hertsen bu gibi «devrimciler» üzerine acıma duygusu ile eğilerek, bunların «olgular dünyasından fazla arkadaşlar ve kitaplar dünyasında yaşıyorlar; bunlar, sürtünme ve sıcaklığın, tavsızlık ve dökme çapağın mekanik yaşamın işlerliğini bozduğu ve hızlı ilerlemeyi engellediği atölyede olup bitenleri değil de daha fazla cebirsel ideleri, onların kolay ve genel formül ve sonuçlarını benimsiyorlar»⁽²⁰⁾ demiştir. Bu gibi genç erkek ve kızlar kendilerini feda etmeye içtenlikle hazırdırlar. Ne var ki terörist örgütlerin politikasını başkaları çizmekte ve bu gibi gençlere sadece emirleri yerine getirme hakkını tanımaktadırlar.

Özetleyecek olursak birçok örgütlere dağılmış olan aşırı solcular, ayrı ayrı ülkelerde olduğu gibi, uluslararası çapta da bir tek hareket olmaktan uzaktırlar. Görüşleri ve demeçleri geniş ölçüde gelişmekte, eklektik bir nitelik taşımakta ve anarşizm ile Mao'culuk karışımı bir içerik oluşturmaktadır. Sovyet bilim adamlarından V. Bogorad ile R. Matveev, bu konuda yazdıkları bir yazıda şunları belirtmektedirler: «Sağ ya da «sol» oportünizmin, revizyonizmin, Troçkizmin, Mao'culuğun hiç bir «teorisyeni» bütünsel bir görüşler sistemi yaratamamıştır ve bunu ileride de başaramaz. Çeşitli savlar bu akımların ideologları arasında durmaksızın gidip gelmektedir ve yerine, zamanına ve dinleyicilerin niteliğine göre değişmektedir». ⁽²¹⁾ İngiliz bilginlerinden H. Persell ise «terörizm hiçbir zaman devrimci değişikliklere yolaçmamıştır»⁽²²⁾ sonucuna varmaktadır. Yukarıda adı geçen «Terörizmin Teorisi ve Uygulanması» kitabının yazarlarına göre: «Terörizm zayıfların taktiği olmuştur ve öyle kalmaktadır.»⁽²³⁾

Gelişigüzel şiddet eylemleriyle «tarihe hız vermek» olanak dışıdır. Bilimsel devrimci teoriyi benimsemiş olan komünistler bunun böyle olduğunu çok iyi biliyorlar. Aşırı solcuların gösterdikleri sabırsızlık, «devrimci olmaya can atma» zamanında K. Marks ile F. Engels tarafından şiddetle kınanmıştır. ⁽²⁴⁾ Kominternin 2. Kongresinde ise V. İ. Lenin'in önerisi üzerine «Enternasyonal'in Temel Ödevleri» kararında yığınları hazırlamadan yapay devrime kalkışmanın ola-

⁽²⁰⁾ A. İ. Gertsen, Sosyalizm üstüne, Moskova, 1974, s. 535–536.

⁽²¹⁾ «SBKP'nin tarihini ve politikasını çarpıtan burjuva ideologlarına yanıt» kitabından, Moskova, 1980, s. 112.

⁽²²⁾ Bak: «Morning Star», 19 Harizan 1980.

⁽²³⁾ Bak: Terrorism: Theory and Practice, s. 11.

⁽²⁴⁾ Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, C. 18, s. 388–424.

nak dışı olduğu ⁽²⁵⁾ vurgulanmıştır. Bu gerçek zamanımızda da yürürlüktedir. Devrimci hareketin cephe gerisine darbeler indiren terörizm gerçek yüzünü açıklamak komünistlerin birincil devlerindedir ve bu yazı da bu amaçla yazılmıştır.

Ernst HENRY

⁽²⁵⁾ Bak: Komünist Enternasyonal'in 2. Kongresi, Moskova, 1934, s. 471.

TÜSTAV

Arupa'da bir askersel dengesizlik var mıdır?

FAC'nde yayınlanan «Stern» dergisinde bir haritaya yer verildi: Bu haritada, nükleer silâh depolarının, uçak alanları ve stratejik bombardıman uçaklarının, roketleri Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkere yöneltilmiş olan roket rampalarının yerleri görülüyor. Topraklarına ABD nükleer silâhı yerleştirilmesine izin vermiş olan Büyük Britanya'nın, İtalya'nın ve diğer ülkelerin haritaları da buna benziyor. Ve buna karşın, NATO strateji uzmanları bu kadarının da yeterli olmadığını düşünüyorlar.

Bu yılın Mayıs ayı başında Roma'da NATO Konseyi'nin olağan dönem toplantısı yapıldı. Toplantının sonuçları, ABD yöneticilerinin, uluslararası gerginliği ve silâhlanma yarışını artırma yolundan yürüyerek, Avrupalı partnörlerini, NATO'nun bilinen kararını, yani Batı Avrupa'ya orta menzilli yeni Amerikan nükleer-roket silâhları yerleştirilmesine ilişkin kararı onaylamaya yatkınlık göstermeye ikna ettiklerini gösteriyor. Emperyalist propaganda bu kararları nükleer güçlerin «gerekli modernizasyonu» olarak göstermek istiyor. Bu gereklik nereden doğuyor? Bunu, Avrupa'da «askersel denge olmadığı», kıtanın batı kesiminin Sovyet orta menzilli roketleri karşısında «savunusuz» olduğu savıyla açıklamaya çalışıyorlar (bu Sovyet roketlerini de NATO terimiyle «SS-20» diye anıyorlar).

Oysa gerçek durum bambaşkadır. Danışma ve yoklama olanağı veren aşağıdaki materyal bu konuda yeterince bilgi veriyor.

NATO'NUN «EVRO-STRATEJİK» POTANSİYELİ

Önce, Batı Avrupa'nın «savunusuz» olduğu savı üzerinde duralım.

Bilindiği üzere, bu kesimde 8 binden fazla Amerikan nükleer roket başlığı vardır ve bunlar, burada NATO'nun başlıca vurucu gücünü oluşturan ileri üslenme dedikleri araç ve donatımların önemli bir bölümüdür. Sosyalist devletlerin sınırlarına pek yakın olan bu araçların gücü oldukça büyüktür.

Durumu anlatırken abartmalı konuştuğumuz gibi bir suçlamaya hedef olmaktan kaçınmak için, barış sorunlarını inceliyen, ciddi ve nesnel verileriyle tanınmış olan Stokholm Uluslararası Enstitüsü'nün (SUE) açıkladığı bilgilere başvuracağız. Geçen yıl SUE düzenli yıllığını yayımladı. Bu yıllığın bir köşesi ABD'nin ileri üslerine yerleştirilen araçları konu ediniyor. Bu araçlar şöyle sıralanıyor:

NATO komutanlığı emrine verilen 5 atom denizaltısı. Bunların her biri 5 bin km. menzilli 16 «Poseidon» roketi taşıyor. Böyle bir roket de her biri 40 kiloton gücünde 10-14 savaş başlığı içeriyor (her başlık, Hiroşima'ya atılan bombanın içerdiği gücün üç misli).

Büyük Britanya'ya yerleştirilen «F-111» tipinden 156 avcı-bombardıman uçağı. Menzilli yaklaşık 2,5 bin km. olup, örneğin Moskova'yı, Leningrad'ı kapsamına alıyor. Taşdığı nükleer silâhın gücü 2 bin kiloton.

«FB-111 A» tipinden 66 bombardıman uçağı.

Bu makineler ABD'nde üslenmiştir. Ama SUE'ne göre, bunlar «Avrupa için düşünülmüş olup, Avrupa oyununa hasredilmiş silâhlar sayılmalıdır». Bunların uçuş menzili, «F-111»lere oranla, iki misli daha uzun, nükleer yükü de üç defa daha büyüktür.

Diğer tiplerden 500 kadar uçak (bunlar arasında hem «Phantom'lar» hem de «A-6» ve «A-7» uçak gemilerinden havalananlar var). Bu araçların menzili (1.300-1.700 km.), Riga, Minsk ve Odessa gibi Sovyet kentlerine kadar nükleer silâh taşıma olanağı veriyor.

108 «Pershing-1» balistik roketi. Bu roketlerin nükleer başlıkları 400 kiloton gücünde. Uçuş menzili 750 km.yi buluyor. Örneğin, bu roketler, Batı Almanya'dan çıkışla Kaliningrad'ı veya SSCB'nin diğer sınır kentlerini yakıp yıkabilir.

Birçok Amerikan askersel uzmanına göre de, Batı Avrupa'ya yığılan nükleer savaş araç ve cepanesi, NATO'nun gereksinimlerini bile büyük ölçüde aşıyor. Örneğin, ABD eski Savunma Bakanı yardımcısı A. Enthoven, NATO'nun «karşı koyması» için Avrupa'da yalnız bin kadar nükleer başlığı bulundurmanın yeterli olduğunu düşünüyordu. ⁽¹⁾ Yakın geçmişe kadar Silâhsızlanma ve Silâhlanma Kontrolü Ajansı yönetmeni olan ve ciddi bir uzman sayılan P. Warnke, aynı maksatla, birçok yüz nükleer başlığın yeterli olduğunu söylüyordu. ⁽²⁾

Burada, NATO'nun ne kadar büyük bir yıkım gücüne sahip olduğunu belirtmek yerinde olur. Bugün NATO silâhlı güçleri toplam sayısı, 3 milyonu Avrupa'ya yerleştirilmiş olmak üzere, 5 milyon kişiyi buluyor. Londra Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün verilerine göre, NATO'nun yaklaşık 80 tümeni, 440 operatif-taktik ve roket rampası, 17 bini aşkın tankı, 8 bin savaş uçağı (bunların 2 binden çoğu nükleer silâh taşıyor) ve hemen 1.500 kadar da savaş gemisi vardır. NATO savaş potansiyelinin temelini ABD stratejik güçleri oluşturuyor ve bunlar da 1.054 kıtalarası stratejik roketten, 656 balistik roket taşıyan 41 atom denizaltısından, her biri 20'ye kadar nükleer başlığı bir kerede taşıyabilen 600 dolayında «B-52» stratejik bombardıman uçağından meydana geliyor.

Ve böylece, ortaya serilen gerçekler ve kanıtlar karşısında, Batı Avrupa'nın sözümona «savunusuzluk» tezi düpedüz havada kalıyor.

ÜSTÜNLÜK VE EŞİTLİK

Şimdi de dünya ve Avrupa ölçüsünde askersel güçler dengesine değinelim.

Sovyet orta menzilli roketleri ABD topraklarına ulaşamaz ve bundan ötürü

⁽¹⁾ Bak: «Coexistence», vol. 17, p. 26.

⁽²⁾ Bak: «Nuclear Weapons and Foreign Policy. Hearings», Washington, 1974, p. 57.

de, Amerikan Senatosu tarafından hâlâ onaylanmamış olan SALT-2 Antlaşması'nın imzalandığı sıralardaki tümel güçler dengesini değiştiremez. Birçok yetkili, bunun böyle olduğunu çeşitli vesilelerle itiraf etmiş bulunuyor. Bunlar arasında yalnız NATO ülkelerinden bazı politikacıların ve askersel yetkililerin ilgili demeçlerini aktarmakla yetineceğiz.

Carter yönetimi sırasında ABD Savunma Bakanı olan H. Brawn 1979 Nisanında verdiği bir demeçte şunları söyledi: «Stratejik silâhlar alanında artık ABD ile Sovyetler Birliği arasında eşitliğin saptandığı bir düzeye ulaştık. Olağan silâhlar bakımından biz ve bağlaşıklarımız ile Sovyetler Birliği ve bağlaşıkları arasında da yaklaşık bir eşitlik var.»⁽³⁾ Bunun aynısını o zaman Carter kendisi de söylemişti. 1981 Şubatında, ABD Devlet Sekereteri A. Haig Fransız televizyonuna verdiği bir mülâkatta, SSCB ve ABD stratejik güçlerinde yaklaşık bir denge bulunduğunu söyledi ve şunları ekledi: «Göreceli bir denge ve eşdeğerlik noktasında bulunduğumuzu birçok uzman oybirliğiyle kabul ediyor.» 1981 Nisanında televizyonla yayımlanan bir demecinde FAC Başbakanı H. Schmidt de, dünyada güçler dağılımının niteliğinden söz ederken «Bugün askersel güçler bakımından yaklaşık bir denge vardır» dedi. Bunu Batı Alman ordusu generallerinden Krause de itiraf etti. General haftalık «Vorwärts» dergisinde yayımlanan bir yazısında şöyle diyordu: «Batının ciddi uzmanları, çeşitli alanlardaki ayrımlara karşın, bugün, iki küme arasında genel olarak bir askersel denge bulunduğu konusunda görüş birliği halindedirler.»⁽⁴⁾

Peki, Avrupa'da ne oluyor? Bugün emperyalist çevreler, Sovyet roket silâhının modernleştirilmesini bir meydan okuma sayıyor, Batı Avrupa'ya «Pershing-2» yeni Amerikan roketleri ve kanatlı roketler yerleştirme kararlarının nedeni olarak gösteriyorlar.

Atlantik strateji uzmanları, Avrupa kıtasında «orta menzilli nükleer araçlar bakımından Sovyetler Birliği'nin üstünlüğü olduğu»nu savlıyor ve «güçler dengesinin bozulduğu»nu söylüyorlar. Bununla da, kamuoyuna, Sovyet roketlerinin «dengelenmesi» ve NATO'nun Avrupa roket fişekliği içeriğinin artırılması gerektiği düşüncesini telkin etmek istiyorlar. Gerçekte bu gibi savlar dayanaktan yoksundur. AKP Hannover Kongresinde, örneğin, Avrupa'da yıllardır Varşova Antlaşması ile NATO'nun sahip oldukları nükleer silâh sayısının hemen hemen aynı olduğu, her iki tarafın da nükleer silahlarının sayısının yaklaşık bin adet olduğu, ve bununla birlikte NATO nükleer silâhlarının Sovyet silâhlarından birbuçuk kat daha fazla vurucu nükleer güç taşıyabildikleri belirtildi.

Yetkinleştirilen orta menzilli Sovyet roketleri, SSCB'nin Avrupa kesimi topraklarında ve türleri eskiyen silâhların yerine konulmuştu. «New York Times» askersel gözlemcisi Drew Middleton, «Bu işin aynısı NATO ülkelerinde de yapıldı ve yapılıyor» diye itirafta bulundu. İtalyan senatörü ve NATO'nun

⁽³⁾ «Blätter für deutsche und internationale Politik», Şubat 1981, s. 186.

⁽⁴⁾ «Vorwärts», 30 Mart 1978.

Avrupa birleşik silâhli güçleri eski başkomutan yardımcısı N. Pasti de bu yıl Şubat ayında verdiği bir demeçte şöyle dedi: «SS-20 roketleri başka sistemlere ek bir yeni silâh değildir. Bunlar, yirmi yıldır varolan «SS» roketlerinin yerine konuluyor. ⁽⁵⁾» Bundan başka Sovyetler Birliği yeni koyduğu bir roketin yerine bir veya iki eski roketi sökülüyor.

Avrupa kıtasında genel nükleer silâhlar dengesi bozulmuş mudur? Hayır, bozulmuş değildir. Giderek, birçok Batılı yetkilinin sözlerine göre, burada «yaklaşık» bir güçler dengesi korunuyor. Bu «yaklaşık» sözcüğü elbette eczane terazisiyle ölçülü değildir: Bir bakımdan NATO daha güçlü, başka bakımdan Varşova Antlaşması daha güçlüdür.

Emekli general Prens Baudissin'in yönetimi altında barış ve güvenlik sorunları üzerinde çalışan Hamburg Enstitüsü'nün araştırmalarına göre, «evrostratejik silâh alanında güçler orantısı üzerinde yapılan çözümleme, NATO'nun geri kalması diye bir şeyden söz edilmesine yer bırakmıyor». Diğer yetkili kurumlara da aynı kaniya varılıyor; bu arada Londra Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü şu tespiti yapıyor: «Bugün NATO Bloku ile Varşova Antlaşması askersel güçleri arasında, «SS-20» yeni Sovyet roketleri de hesapta olmak üzere, bir denge vardır.» ⁽⁶⁾

Böylece, sorun yeterince açıklık kazanmış oluyor. Avrupa'da, tüm dünya ölçüsünde de olduğu gibi, NATO'ya katılan ülkeler-ile Varşova Antlaşması ülkeleri arasında askersel denge vardır; ama buna karşın, Sovyetler Birliği'nin orta menzilli nükleer araçlar bakımından üstün durumda olduğu uydurmaları tekrar tekrar kalıplanıp yayılmak istenmektedir.

ERTELENMEZ SORUN

Sovyet yetkilileri, SSCB'nin askersel üstünlük peşinde olmadığını, askersel potansiyelinin de gerekli savunuyu gereksinimlerini aşmadığını defalarca ve en ciddi biçimde açıklamışlardır. Bu olgu, Sovyet askersel doktrinine temel olan savunuyu karakterine tamamen uygundur.

Olaylar ve gerçekler, Avrupa'da güçler dengesinin bozulması tehlikesinin, Sovyetler Birliği'nden ve Varşova Antlaşması'na üye bağlaşıklarından değil, bugünkü dengeliyi değiştirmeye ve askersel üstünlük sağlamaya çalışan Washington'dan ve NATO'lu partnerlerinden geldiğini gösteriyor. «Der Spiegel» dergisi şunları belirtiyor: «ABD'nin politikası dengeliyi bozuyor, çünkü bu politika hiç de denge kurulmasını amaçlamıyor. Bu politika ... çılgınca hedefler peşindedir.» ⁽⁷⁾

NATO'nun 1983'te 5 Avrupa ülkesine – İngiltere, İtalya, FAC, Belçika ve

⁽⁵⁾ «Blätter für deutsche und internationale Politik», Şubat, 1981, s. 189.

⁽⁶⁾ «Dagbladet», 22 Ekim 1979.

⁽⁷⁾ «Der Spiegel», 20 Nisan 1981, s. 23.

Hollanda – nitelikçe yeni Amerikan nükleer-roket silâhi sistemleri ve bu arada «Pershing-2» tipinden 108 balistik roket ve «Tomahawk» tipinden 464 kanatlı roket yerleştirilmesi kararının yerine getirilmesi, Avrupa kıtasında durumu ciddi olarak değiştirebilir. Gerçekte, Batı Avrupa'da «evro-stratejik» silâhlığa ek olarak 600 kadar yeni Amerikan roketi yerleştirilmesi, NATO'ya orta menzilli nükleer araçlarda hemen hemen birbuçuk misli daha büyük bir üstünlük sağlayabilir. Bu üstünlük, Avrupa'da yalnız askersel dengeyi değiştirmekle kalmaz, aynı zamanda SALT-2 Antlaşması'nda tespit edilen tümel stratejik dengeyi değiştirir. İtalyan senatörü ve Avrupa'da NATO birleşik silâhlı güçleri eski başkomutan yardımcısı N. Pasti, ABD'nin Batı Avrupa ülkelerine «Pershing-2» roketleri ve kanatlı roketler yerleştirme niyetinin ortadaki stratejik dengeyi tehdit ettiği düşüncesindedir. N. Pasti bu savını şöyle kanıtlıyor: Sovyet roketleri pratik olarak stratejik silâh değildir, çünkü bunlar ABD topraklarına ulaştırılamaz. Yeni Amerikan roketlerinin ise, tüm Sovyetler Birliği topraklarını döğmeyi amaçladığı biliniyor.

Burada, NATO yetkililerininin, Batı Avrupa'da Amerikan nükleer araçlarını artırma plânlamasının karşı tarafın plânlamasına «karşılık» karakteri taşıdığı yollu savlarının ne kadar tutarsız ve yanlış olduğunu da belirtmeliyiz. Her şeyden önce şunu anımsatalım: «Pershing-2» roketinin yapımı 1974'te, kanatlı roketler yapımı da daha eskiden, 1970 yılında, yani Sovyet «SS-20» roketinin yapıldığı'nın bilinmesinden çok daha önceleri, başlamış bulunuyor. Bu durumda, sözkonusu «evro-stratejik» silâh sistemlerinin «SS-20» Sovyet roketine «karşılık» biçiminde ve «Pershing»lerin ilk darbe silâhi olarak kullanılacağına ilişkin görüşlerin belirlenmesinden önce hazırlanmaya başlandığına ancak çok safidil kişiler inanabilir.

Görülüyor ki, emperyalist çevreler, SSCB ile ABD arasında, Varşova Antlaşması ile NATO arasındaki askersel-stratejik dengeyi, yani bugünkü koşullarda nesnel olarak barışın korunmasına hizmet etmekte olan dengeyi değiştirmek niyetinde olduklarını ortaya koyuyorlar. Sovyetler Birliği'ne karşı yöneltilen, ileri çıkarılmış üslere yerleştirilen Amerikan kara, deniz, hava güçleri ve araçları «stratejik üçlü»sü, duruma nitel bakımdan yeni bir öge ekliyor. Pentagon yöneticileri, dünyayı, yeniden, nükleer felâket tehlikesi gizliyen büyük endişeler kaynağı bir duruma itiyorlar.

SSCB'nin, Avrupa kıtasında nükleer silâhları ve bu arada elbette ileri çıkarılmış üslerde bulunan Amerikan nükleer araçlarını sınırlama konusunda, bir an önce ve kayıtsız-şartsız görüşmelere başlanması isteğinde olduğu herkesçe biliniyor. Buna ilişkin olup, daha geçen yıl ileri sürülen Sovyet önerileri, Moskova'nın tekrar tekrar açıkladığı üzere, bugün de geçerli kalıyor.

Sovyet yetkililerininin, Avrupa kıtasında, kendisine ve başlaşıklarına karşı yöneltilen yeni Amerikan silâhi bulundurulmasına SSCB'nin umursuz kalmıyacağı'nı anımsatmalarını iyi anlamak gerekiyor. Batı Avrupa'ya yeni Amerikan silâhi yerleştirilirse, Sovyetler Birliği kendi savunması bakımından ek önlemler

düşünmek zorunda kalacak demektir. Şu var ki, SSCB, daima, ortaya çıkan uluslararası sorunların, korkutmacaya başvurularak değil, görüşmeler yoluyla çözülmesinden yana olduğunu açıklıyor ve bu yönde çabalar gösteriyor. Sovyetler Birliği, NATO ile Varşova Antlaşması arasındaki kesin askersel cepheleşmeyi yumuşatabilecek anlaşmalara varılması için savaşım yürütüyor. Bu sorunun çözümü, her şeyden önce Avrupa halkları için son derece gereklidir ve aynı zamanda dünya barışı yararınadır.

G. Petschke
gazeteci (FAC)

TÜSTAV

Polonya Birleşik İşçi Partisi 9. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin 9. Kongresi'ne devrimci savaş selamlarını gönderir.

Dünya çapında sosyalist ülkelerle çatışma, silahlanma yarışını tırmandıran politikasına yönelen, halkların ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımını boğmak için her yönüne başvuran ABD yönetimi ve NATO egemen çevreleri, sosyalist Polonya'da karşı-devrimci güçleri erki ele geçirmek yolunda kışkırtıyor. Emperyalistlerin, karşı-devrimcilerin bu çabaları, halk Polonyası'nın bağımsızlığına, sosyalizmin kazanımlarına, sosyalist ülkeler topluluğunun güvenliğine Avrupa'da barışa karşı yöneliktir. Uluslararası gericilik değişik ülkelerde, bu arada ülkemizde, Polonya'daki gelişmeleri anti-sovyetizm, anti-komünizm kampanyasına araç ediyor.

Bu bağlamda, ülkemiz işçi sınıfı için de Polonya'daki gelişmeler büyük önem taşıyor. TKP, karşı-devrimci ögelere karşı ardıcıl bir savaşım yürüten Polonyalı komünistlerle, tüm yurtsever Polonyalılarla birlikte SBKP MK'nin PBİP MK'ne gönderdiği mektupta yer alan görüşleri paylaşıyor. Polonya'daki sorunların Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde çözülmesi amacıyla Polonya emekçileriyle, tüm yurtsever güçlerle dayanışmamızı dile getiririz.

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin 9. Kongresi'ne çalışmalarında başarılar dileriz.

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi!

Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
İ. Bilen

15. 7. 1981

Kolombiya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi, kardeş Kolombiya Komünist Partisi'nin merkez organı «Voz Proletaria»nın 3. şenliğine devrimci savaş ve dayanışma selamlarını gönderir. TKP MK organı «Atılım» gazetesi ile KKP organı «Voz Proletaria» arasındaki savaş arkadaşlığı, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde yükseliyor. «Voz Proletaria»nın 3. şenliğinin, Kolombiya'nın politik yaşamında önemli bir adım olacağına inanıyoruz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
İ. Bilen*

18 Temmuz 1981

Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi ve Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Kültür Komitesi Başkanı Lüdmila Jivkova yoldaşın beklenmedik ölümünü derin bir üzüntüyle öğrendik. Lüdmila Jivkova yoldaş, Türkiye komünistleri ve tüm ilerici güçleri aktif bir komünist olarak tanıyor. Lüdmila Jivkova yoldaş, Bulgaristan'da sosyalizm kuruculuğuna, Bulgar kültürünün gelişmesine ve Türkiye-Bulgaristan arasındaki iyi komşuluk ilişkilerinin güçlenmesine önemli katkılarda bulunmuştu.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Bulgaristan Komünist Partisi'nin, Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Todor Jivkov yoldaşın derin acısını paylaşır, Sizlere başsağlığı diler.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
İ. Bilen*

23 Temmuz 1981

Güney Afrika Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Güney Afrika Komünist Partisi'nin 60. kuruluş yıldönümünü candan kutlar, devrimci savaş selamlarını iletir.

Çetin sınıf savaşları içerisinde kurulan Güney Afrika Komünist Partisi, en ağır kovuşturmalara uğramasına, binlerce neferini ve önderini kurban vermesine karşın, çetin koşullar altında düşmanın her türlü saldırısını göğüsledi. 0,60 yıllık tarihi boyunca, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerinden bir an bile ödün vermedi. Yüce Lenin'in partisi ve ülkesiyle dayanışmaya, her zaman büyük değer biçti. Yığınların savaşını örgütledi. Bugün de Afrika Ulusal Kongresi ile birlikte, Güney Afrika halkının emperyalizme, onun maşası Botha rejimine karşı savaşımının en ön saflarında yürüyor. En geniş anti-emperyalist güçlerin birliğini örüyor. Biz, Türkiyeli komünistler olarak, Güney Afrika komünistlerinin bu savaşımıyla kardeşçe dayanışmamızı bu şanlı yıldönümünde bir kez daha duyurmak isteriz.

Yoldaşlar,

ABD emperyalizmi ve NATO egemen çevreleri, 12 Eylül 1980'den bu yana askersel bir diktatörlükle yönetilen ülkemiz üzerindeki dayatmalarını daha da artırdılar. Türkiye'yi komşu sosyalist ülkelere ve Arap halklarına karşı emperyalizmin saldırgan bir maşası olması yolundaki baskı ve şantajlar yoğunlaşıyor. Ordu ve cunta içinde ve dışındaki en gerici, Amerikancı ve faşizm yanlısı güçlerin Türkiye işçi sınıfına, onun örgütlerine yönelik anti-komünist saldırıları daha da artırıyor. TKP, çetin koşullar altında, emperyalist dayatmalara, tekellerin sömürü ve talanına, NATO'ya bağımlılığa karşı, barış, ulusal bağımsızlık, iş, ekmeğe ve özgürlük için tüm ulusal demokratik güçlerin tek cephesini örmek için savaşılıyor.

60. kuruluş yıldönümünde yiğit Güney Afrika Komünist Partisi'ne çetin savaşımında büyük başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
İ. Bilen*

30 Temmuz 1981

Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri'ne

Dördüncü Kongremiz dolayısıyla yolladığınız içten kutlamalara candan teşekkür ederiz. Halklarımız arasındaki ilişkilerin barış ve bağımsızlık davası için güçlenmesini dileriz. Size sağlık ve halkın çıkarları doğrultusundaki soylu görevinizde başarılar dileriz.

*Pen Sovan
Kampuçea Devrimci Halk
Partisi Genel Sekreteri*

Pon Penh, 22 Temmuz 1981

TÜSTAV

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitapçılardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung

5100 Aachen

Löhergraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

4800 Bielefeld

Feilen Straße 10

Progress-Buchhandlung

5300 Bonn

Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung

4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8520 Erlangen

Schiffstraße 5

Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4300 Essen 1
Viehofer Platz 14
Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»
6000 Frankfurt/Main
Schumannstraße 56
Buchzentrum in der Goethestraße
6000 Frankfurt/Main
Goethestraße 56
Buchhandlung Walter Herbster
7800 Freiburg
An der Mehlaage 2
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
6300 Gießen
Schiffenberger Weg 1
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3400 Göttingen
Burgstraße 24
Internationale Buchhandlung GmbH.
2000 Hamburg 13
Johnsallee 67
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3000 Hannover
Hamburger Allee 37
Buchhandlung kollektiv GmbH.
6900 Heidelberg
Plöck 64a
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3500 Kassel
Werner-Hilpert-Straße 5
Kollektiv-Buchhandlung
2300 Kiel 1
Falckstraße 16
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5000 Köln
Fleischmengergasse 31
Buchhandlung Rosa Luxemburg
4150 Krefeld
St.-Anton-Straße 86

Bücherzentrum Süd-West

6500 Mainz

Bilhildisstraße 15

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6800 Mannheim

U 2, 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.

3550 Marburg

Am Grün 56

Buchhandlung Libresso

8000 München 40

Türkenstraße 66

Karl-Liebknecht-Buchhandlung

4400 Münster

Steinfurter Straße 15

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8500 Nürnberg

Weinmarkt 12 a

Dein Buch Volksbuchhandlung

2900 Oldenburg

Am Damm 26

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8400 Regensburg

Glockengasse 7

Lenchen Demuth-Buchladen

6600 Saarbrücken

Nauwieser Straße 13

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5900 Siegen

Freudenberger Straße 18

Buchhandlung Hornung und Steinbach

7000 Stuttgart

Wilhelmsplatz 1

Buchhandlung W. A. Bastigkeit

5500 Trier

Lindenstraße 10

Friedrich-Engels-Buchhandlung

5600 Wuppertal-Elberfeld

Gathe 55-57

Değerli okurlar,

Dergimize ilişkin görüşlerinizi öğrenmeye büyük önem veriyoruz. Bize «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini daha ilginç, daha çekici yapmada yardımcı olacağınıza inanıyoruz.

Sizden aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

1. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini ne zamandan beri sürekli izliyorsunuz?

a) 1 yıl, b) 2–5 yıl, c) 5 yıldan fazla

2. Derginin hangi bölümlerini en ilginç buluyorsunuz?

- a) Özgün sorunların çözümlendiği yazılar
b) Görüş değiş-tokuşu
c) Komünist partilerinin eylemleri ve gelişmeleri üstüne yazılar
ç) Kitap eleştirileri, bibliyografya
d) Enformasyon, istatistik veriler

3. Aşağıdaki sorunlarla ilgili yazıların hangilerini daha ilginç buluyorsunuz?

- a) Ekonomi
b) Politika, dünya olayları
c) Marksizm-Leninizm teorisi
ç) Bilim ve kültür
d) Barış savaşımı

4. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin içeriğine ilişkin özel bir görüş ve öneriniz var mı? Derginin hangi sorunları ele almasını öneriyorsunuz?

5. Yaşınız

a) 25'ten küçük, b) 26–40, c) 41–59, ç) 60'tan büyük

6. Mesleğiniz ...

7. Adresiniz Kent ... Ülke ...

Yanıtlarınızı şu adrese gönderiniz:

«Yeni Çağ» – Stredisko pro rozšírování tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

«YENI ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Rodney Arismendi</i>	
Yine tümel düşüncesizlik üstüne	641
<i>Ernst Wimmer</i>	
Leninizm ve «reformlar stratejisi»	656
<i>Nureddin Kiyanuri</i>	
Yurtsever güçlerin birliği sorunu	667
<i>Miloş Jakeş</i>	
Başta gelen amaç: İnsanın genliği	675
<i>Hermann Axen</i>	
Gerçeklik, geleceğe güven	684
xx: Sosyalizmin politik sisteminde sendikaların yeri	693
xx: İşçi hareketinde ulusal ve uluslararası etkenler	706
xx: Para sistemindeki çelişkilerin anatomisi	707
<i>Ernst Henry</i>	
«Tarihe hız verenler» mi, yoksa katiller takımı mı?	720
xx: Avrupa'da bir askersel dengesizlik var mıdır?	729

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın PBİP 9. Kongresine mesajı	735
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın KKP Merkez Komitesine mesajı	736
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın BKP Merkez Komitesine mesajı	737
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Güney Afrika Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	738
xx: Kampuçea Devrimci Halk Partisi Genel Sekreteri Pen Sovan yoldaşın TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşa mesajı	739